

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2022

INSTYTUT BADAWCZY IPC SPÓŁKA Z O.O.
UL. OSTROWSKIEGO 9, 53-238 WROCŁAW

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta	5
1.1 Strategia Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2025	5
1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kamienna Góra	7
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	10
2.1 Diagnoza zjawisk społecznych	10
2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	34
2.3 Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	39
2.4 Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	50
2.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej	76
3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji	81
3.1. Stan kryzysowy i obszar zdegradowany	81
3.2. Obszar rewitalizacji	91
4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji	102
5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań	103
6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	106
7. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	122
8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	136
9. Indykatywne ramy finansowe	141
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji	144
11. System realizacji programu rewitalizacji oraz monitoring	147
Załączniki	154
Wykaz zabytków w Gminie Miejskiej Kamienna Góra	154
Raport z badania ilościowego na temat rewitalizacji	157
1. Charakterystyka osób badanych	157
2. Wyniki badania	160
Spis map, tabel i wykresów	169

Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego.

Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jego otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą.

Po drugie proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze miasta, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;

6) organy władzy publicznej;

7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Oznacza to, że sam proces powinien być tak zaplanowany, aby umożliwić czynny udział wybranych grup społecznych i tzw. aktorów rozwoju lokalnego. Udział interesariuszy powinien zostać zaplanowany zarówno na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jak również na etapie jego realizacji, w tym ewaluacji. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji wskazany jest udział interesariuszy zarówno na etapie diagnozy, jak również planowania poszczególnych celów i działań rewitalizacyjnych.

Miasto Kamienna Góra przystępuje do przeprowadzenia rewitalizacji, zgodnie z zapisami Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 03.07.2015.

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych:

Nazwa dokumentu	Cele
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich. Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki. Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.

	Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców. Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.	Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię. Cel 3. Poprawa stanu środowiska.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010- 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność). Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność). Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich. Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
Narodowy Plan Rewitalizacji	Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020	Cel 2: Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej. Cel 4: Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa. Cel 5: Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno- informacyjnych. Cel 6: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników. Cel 7: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia. Cel 8: Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta

1.1 Strategia Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2025

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Kamienna Góra przyjęta została przez Radę Miejską w dniu 27.10.2004 r. Program ten przez lata stracił swoje znaczenie. W wielu miejscach jest nieaktualny. Obecnie trwa przygotowywanie Strategii Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2025.

Do najistotniejszych problemów Kamiennej Góry, zdefiniowanych w projekcie Strategii Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016-2025 należą:

- negatywne tendencje demograficzne – ujemne saldo urodzeń, emigracja zarobkowa, starzenie się społeczeństwa,
- wymagających dalszych inwestycji stan części dróg miejskich,
- zły stan substancji mieszkaniowej,
- brak szybkich połączeń drogowych,
- niewystarczająca oferta mieszkaniowa, brak budownictwa komunalnego,
- brak wykwalifikowanych pracowników,
- Zdegradowane obiekty zabytkowe,
- trwałe bezrobocie, niskie dochody mieszkańców,
- zbyt mała liczba nowych inwestorów na terenie KSSEMP – podstrefa Kamienna Góra,
- Brak uzbrojonych terenów pod zabudowę,
- spadek wartości majątku komunalnego – zły stan obiektów technicznych, części sieci wod.-kan.
- słaba baza noclegowa w mieście,
- zaległości w infrastrukturze społecznej miasta – brak mieszkań socjalnych i chronionych, noclegowani, domu dziennego pobytu dla seniorów,
- niskie poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców,

- nierównomierne rozłożenie bazy edukacyjnej,
- niski poziom czystości – niska świadomość części mieszkańców.

Wśród celów strategicznych oraz operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2025, następujące mają szczególne znaczenie w definiowaniu celów rewitalizacji:

Cele strategiczny – Harmonijny rozwój społeczny:

- Zahamowanie negatywnych tendencji demograficznych,
- Aktywne społeczeństwo,
- Wysoki poziom bezpieczeństwa,
- Bogata oferta kulturalna.

Cel strategiczny – Zrównoważony rozwój gospodarczy:

- Wysoka atrakcyjność inwestycyjna miasta,
- Dogodne warunki do rozwoju przedsiębiorczości,
- Duża aktywność przedsiębiorców lokalnych.

Cel strategiczny – Ład przestrzenny:

- Dobry system komunikacyjny w mieście,
- Kamienna Góra miastem otwartym komunikacyjnie,
- Wysoki standard substancji mieszkaniowej,
- Sprawna i dobrze rozwinięta infrastruktura sieci wod.-kan., oświetlenie,
- Czyste środowisko naturalne,
- Wysoki stopień dbałości o dziedzictwo kulturowe.

1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kamienna Góra

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem planistycznym określającym kierunki polityki przestrzennej miasta. Ma on charakter planowania ogólnego, które wyznacza ramy dla działań szczegółowych zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W *Studium* określa się przede wszystkim:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta oraz w przeznaczeniu terenów;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz w przeznaczeniu terenów
- obszary oraz zasady ochrony:
 - środowiska i jego zasobów,
 - ochrony przyrody,
 - krajobrazu kulturowego;
- obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego:
 - drogi
 - ścieżki rowerowe
 - kolej;
- kierunki rozwoju systemu infrastruktury technicznej
 - zaopatrzenie w wodę
 - gospodarka ściekowa
 - zaopatrzenie w energię elektryczną
 - zaopatrzenie w gaz
 - zaopatrzenie w ciepło
 - gospodarka odpadami
 - telekomunikacja
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
 - na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
 - obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²
 - obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;

- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu istotna jest charakterystyka obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji. Jako obszary wymagające likwidacji i rekultywacji wskazano na występujące na terenie gminy dzikie wysypiska odpadów. Ich rekultywacja powinna być prowadzona w kierunku leśnym, z możliwością innych kierunków rekultywacji po uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań.

W zakresie gospodarowania przestrzenią plan zakładał:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych nawiązujących do europejskich systemów gospodarki przestrzennej,
- 2) kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki dla wzrostu efektywności gospodarowania i poprawy standardu cywilizacyjnego społeczeństwa,
- 3) ochronę i racjonalne kształtowanie cennych zasobów środowiska przyrodniczego poprzez kształtowanie struktur przestrzennych nienaruszających jego walorów oraz umożliwiających aktywną ochronę jego wartości prowadzących do realizacji ekorozwoju,
- 4) ochronę bogatego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego województwa poprzez kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego, obiektów zabytkowych oraz wskazania działań dla udostępnienia tych zasobów społeczeństwu,
- 5) kształtowanie struktur przestrzennych charakteryzujących się wzrostem walorów obronnych i odpornością na skutki lokalnych awarii i klęsk żywiołowych.

Wśród celów ujętych w Studium, następujące mają szczególne znaczenie w definiowaniu celów rewitalizacji:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych nawiązujących do europejskich systemów gospodarki przestrzennej,
- 2) kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki dla wzrostu efektywności gospodarowania i poprawy standardu cywilizacyjnego społeczeństwa,

4) ochronę bogatego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego województwa poprzez kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego, obiektów zabytkowych oraz wskazania działań dla udostępnienia tych zasobów społeczeństwu,

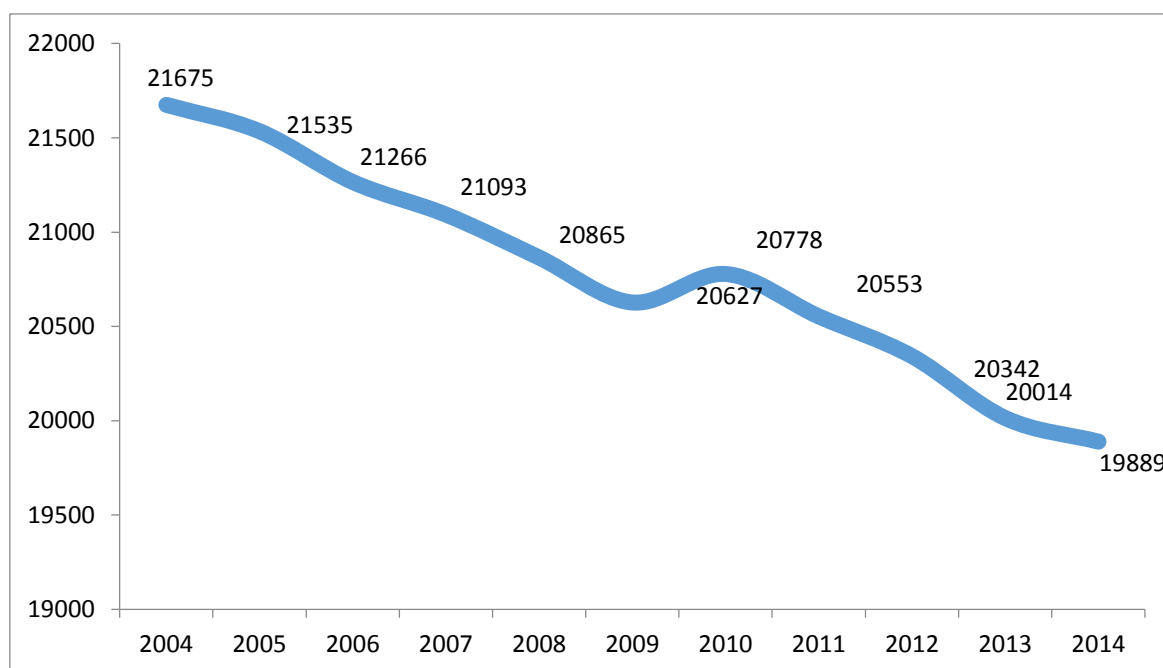
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.1 Diagnoza zjawisk społecznych

Ludność

Na koniec 2014 roku miasto zamieszkiwało 19899 osób (GUS). Kamienna Góra charakteryzowała się systematycznym zmniejszaniem liczby mieszkańców. W 2004 roku w mieście mieszkało 21 675 osób. W 2014 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się do poziomu poniżej 20 tys. Wg danych UM w Kamiennej Górze na koniec 2015 roku zamieszkiwało 19640 osób.

Wykres 1. Ludność faktycznie w Kamiennej Górze w latach 2004 - 2014

Źródło: GUS

Jeżeli chodzi o strukturę mieszkańców miasta ze względu na płeć, Kamienna Góra notowała przewagę kobiet nad mężczyznami. W 2014 roku na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet. Struktura ta była niezmienna przez cały analizowany okres 2014/2010. Współczynnik feminizacji społeczeństwa Kamiennej Góry był nieznacznie wyższy od współczynnika odnotowanego dla kraju (107 kobiet na 100 mężczyzn). Większą wartość współczynnika feminizacji osiągnął dla przestrzeni miejskich w kraju (111) oraz przestrzeni miejskich w województwie dolnośląskim (111), natomiast wartość niższą dla powiatu kamiennogórskiego (105).

Tabela 1. Współczynnik feminizacji

Jednostka terytorialna	Współczynnik feminizacji ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	107	107	107	107	107
POLSKA - MIASTO	111	111	111	111	111
DOLNOŚLĄSKIE	108	108	108	108	108
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	111	111	111	111	111
Powiat kamiennogórski	105	105	105	105	105
Powiat kamiennogórski - MIASTO			108	108	109
Kamienna Góra	108	108	108	108	108

Źródło: GUS

W 2014 roku w Kamiennej Górze ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła jedynie 15,9% społeczności miasta. Przestrzenie miejskie, w tym, w kraju (16,7% ludności w wieku przedprodukcyjnym), w województwie dolnośląskim (15,7%) oraz powiecie kamiennogórskim (16,1%), charakteryzowały się znacznie niższymi udziałami ludności w wieku przedprodukcyjnym, w porównaniu do przestrzeni kraju, województwa oraz powiatu. Dane te wskazują na to, że negatywne procesy demograficzne, związane ze zmniejszaniem się liczebności młodych mieszkańców, mocniej dotyczą miast. Kamienna Góra nie jest wyjątkiem, co więcej proces związany ze zmniejszaniem się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w Kamiennej Górze zachodził dynamiczniej niż przeciętnie w przestrzeniach miast w kraju i w województwie dolnośląskim. W latach 2014/2010 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w Kamiennej Górze zmniejszył się aż o 8,2%. Była to dynamika zdecydowania wyższa od tej notowanej w przestrzeniach miejskich kraju (-2,2%) oraz województwa (-2,3%). Co więcej proces ten obserwowany była także w przestrzeni powiatu kamiennogórskiego (-8,9%), co oznacza, że negatywne zjawiska demograficzne dotyczyły nie tylko przestrzeni Kamiennej Góry, ale również jej otoczenia, powiązanego z nią funkcjonalnie.

Tabela 2. Ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności					Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
	%	%	%	%	%	
POLSKA	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	-4,0%
POLSKA - MIASTO	17,1	16,9	16,8	16,7	16,7	-2,2%
DOLNOŚLĄSKIE	17,4	17,2	17,0	16,9	16,8	-3,4%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	16,1	16,0	15,8	15,7	15,7	-2,3%
Powiat kamiennogórski	18,6	18,3	17,8	17,3	17,0	-8,9%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			16,9	16,3	16,1	-5,1%
Kamienna Góra	17,4	17,0	16,7	16,1	15,9	-8,2%

Źródło: GUS

Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się najniższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu do analizowanych jednostek terytorialnych. W 2014 roku w ludność w wieku

produkcyjnym stanowiła 61,8% ludności miasta. Na wszystkich analizowanych poziomach statystycznych obserwowano zmniejszanie się udziału ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności. Najdynamiczniej proces ten zachodził w przestrzeniach miast dolnośląskich (-4,4% w latach 2014/2010) oraz miast w kraju (-3,9). W Kamiennej Górze od 2010 roku, odsetek ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się o 2,8%.

Tabela 3. Ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności					Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
	%	%	%	%	%	
POLSKA	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	-2,3%
POLSKA - MIASTO	65,3	64,8	64,2	63,5	62,8	-3,9%
DOLNOŚLĄSKIE	65,7	65,3	64,8	64,2	63,5	-3,3%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	65,7	65,1	64,4	63,6	62,8	-4,4%
Powiat kamiennogórski	64,5	64,3	64,1	63,9	63,5	-1,5%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			62,8	62,5	62,0	-1,2%
Kamienna Góra	63,6	63,1	62,5	62,3	61,8	-2,8%

Źródło: GUS

W 2014 roku w strukturze wieku mieszkańców Kamiennej Góry, aż 22,3% było w wieku poprodukcyjnym. Była to wartość najwyższa spośród innych analizowanych jednostek terytorialnych, w tym wyraźnie wyższa od średniej krajowej (19%). Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się ponadto bardzo wysoką dynamiką przyrostu wartości odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (16,9% w latach 2014/2010), co świadczy o bardzo dynamicznym procesie starzenia się społeczeństwa miasta.

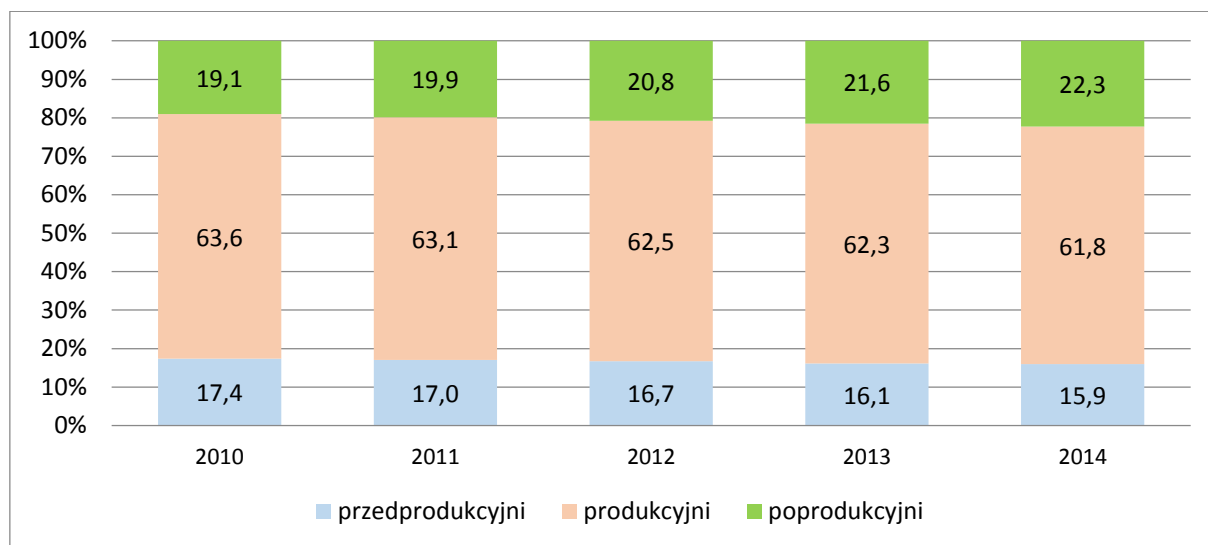
Tabela 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności					Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
	%	%	%	%	%	
POLSKA	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	13,3%
POLSKA - MIASTO	17,6	18,3	19,0	19,8	20,6	16,6%
DOLNOŚLĄSKIE	16,9	17,5	18,2	19,0	19,7	16,5%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	18,2	18,9	19,8	20,6	21,4	17,9%
Powiat kamiennogórski	16,9	17,4	18,1	18,8	19,5	15,7%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			20,3	21,2	21,9	8,0%
Kamienna Góra	19,1	19,9	20,8	21,6	22,3	16,9%

Źródło: GUS

Zmiany struktury wiekowej społeczeństwa Kamiennej Góry widoczne są na poniższym wykresie. Widoczna jest zwiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym z 19,1% w 2010 roku do 22,3% w 2014 roku. Tym samym zmniejsza się odsetek osób w wieku produkcyjnym, z 63,6% w 2010 do 61,8% w 2014 roku, jak również odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, z 17,4% w 2010 roku do 15,9% w 2014 roku.

Wykres 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych miasta Kamienna Góra

Źródło: GUS

Ocenę sytuacji demograficznej uzupełniają wskaźniki obciążenia demograficznego. Pierwszy z nich określa liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W przypadku Kamiennej Góry, na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 61,9 osób w wieku nieprodukcyjnym. Dla kraju wskaźnik ten wynosił – 58,8, dla województwa dolnośląskiego – 57,5.

Kolejny ze wskaźników określa, ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2014 roku na 100 dzieci i młodzieży do lat 17 w Kamiennej Górze przypadało aż 139,9 osób starszych (w wieku poprodukcyjnym), podczas gdy średnia dla Polski wynosiła 105,2 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, a średnia dla Dolnego Śląska – 117,4 osób.

Trzeci ze wskaźników określa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku na 100 mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym przypadało aż 36,1 osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast w skali kraju były to 30,2 osoby, w skali województwa – 31 osób.

Ww. wskaźniki potwierdzają niekorzystną sytuację demograficzną w mieście. Widoczny był bardzo duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz wzrastające obciążenie demograficzne społeczeństwa miasta (liczba pracujących utrzymuje coraz większą liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, co związane jest z dynamicznym przyrostem osób w wieku poprodukcyjnym).

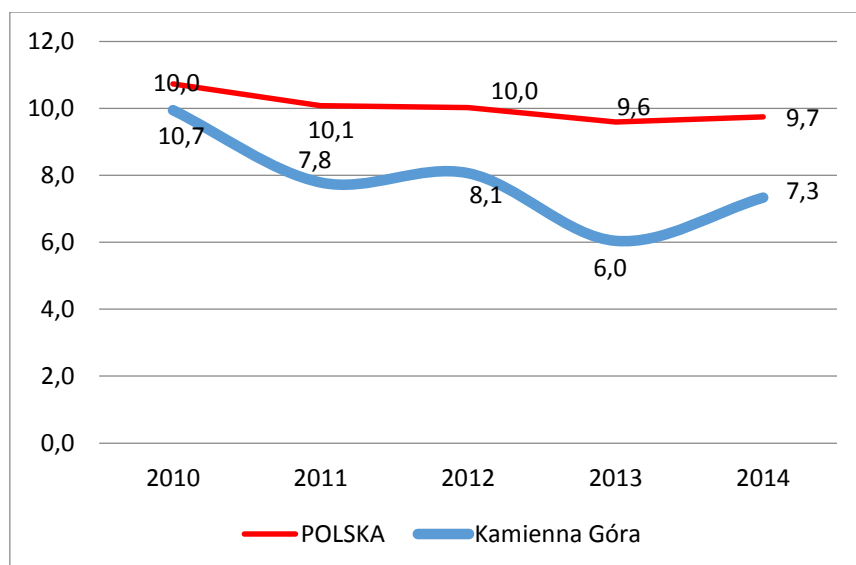
Tabela 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2010	2011	2012	2013	2014	2014		2014	
	osoba					osoba		osoba	
POLSKA	55,2	55,8	56,6	57,6	58,8	105,2		30,2	
POLSKA - MIASTO	53,1	54,3	55,8	57,5	59,4	123,1		32,8	
DOLNOŚLĄSKIE	52,2	53,2	54,4	55,8	57,5	117,4		31,0	
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	52,2	53,6	55,3	57,1	59,2	136,3		34,1	
Powiat kamiennogórski	55	55,6	56,1	56,6	57,4	114,9		30,7	
Powiat kamiennogórski - MIASTO			59,3	60	61,3	136,3		35,4	
Kamienna Góra	57,3	58,6	60	60,5	61,9	139,9		36,1	

Źródło: GUS

Źródeł niekorzystnej sytuacji demograficznej należy poszukiwać w migracjach oraz ruchu naturalnym. W analizowanym okresie 2014/2010 wskaźniki urodzeń notowane w Kamiennej Górze były wyraźnie niższe od średniej krajowej. Najniższą wartość wskaźnika urodzeń w Kamiennej Górze odnotowano w 2013 roku – było to tylko 6,0 urodzeń na 1000 mieszkańców miasta (w tym czasie w kraju było to 9,6 urodzeń). W 2014 roku wskaźnik nadal był dużo niższy od wartości notowanej w kraju. 7,3 urodzeń na 1000 mieszkańców Kamiennej Góry w 2014 roku – oznaczało, aż o 2,4 urodzenia na 1000 mieszkańców mniej od średniej krajowej.

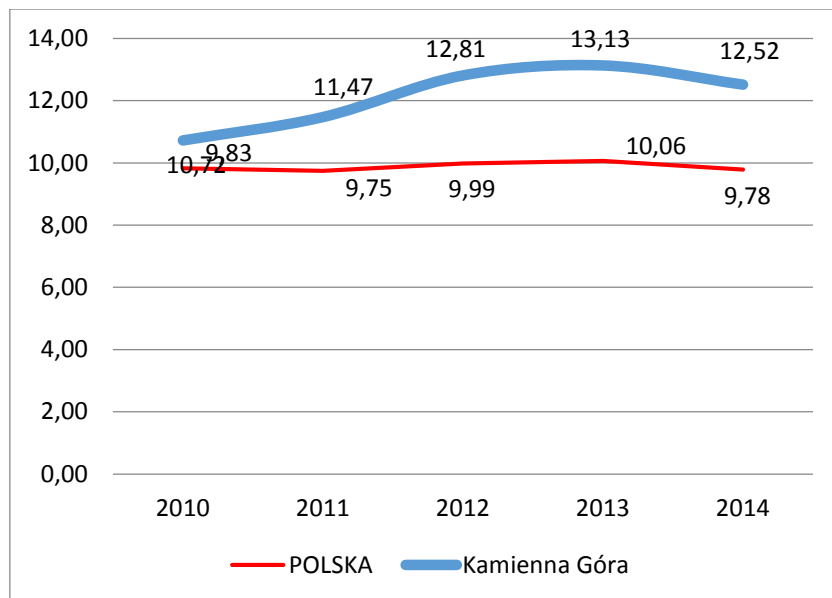
Wykres 3. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS

Znaczny spadek liczby mieszkańców spowodowany był m. in. wysokimi wskaźnikami zgonów. W 2014 roku na 1000 mieszkańców miasta odnotowano 12,52 zgonów. Przez cały analizowany okres 2014/2010 liczba zgonów na 1000 mieszkańców była wyraźnie wyższa od średniej krajowej.

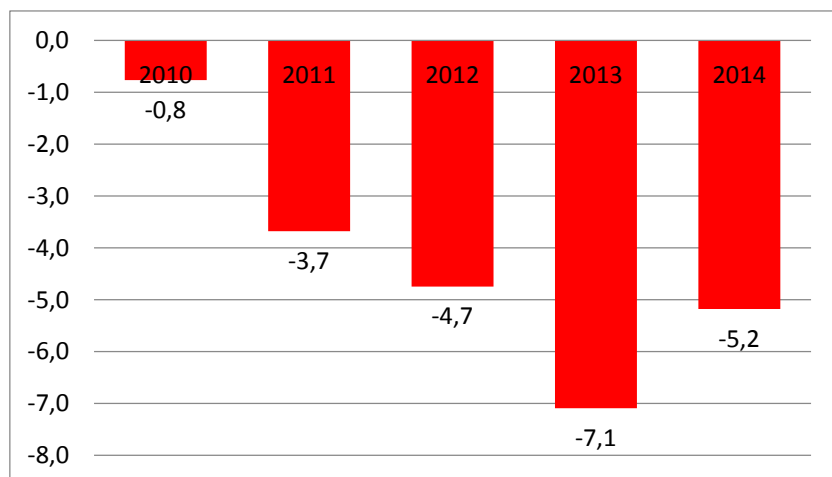
Wykres 4. Zgony na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS

Niskie wskaźniki urodzeń oraz wysokie wskaźniki zgonów – wpłynęły na ujemne saldo przyrostu naturalnego. Najniższą wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców odnotowano w 2013 roku. W tym czasie wskutek ruchu naturalnego na każde 1000 mieszkańców miasta ubywało aż 7,1 osób. W 2014 roku saldo przyrostu naturalnego nadal było ujemne – wynosiło 5,2.

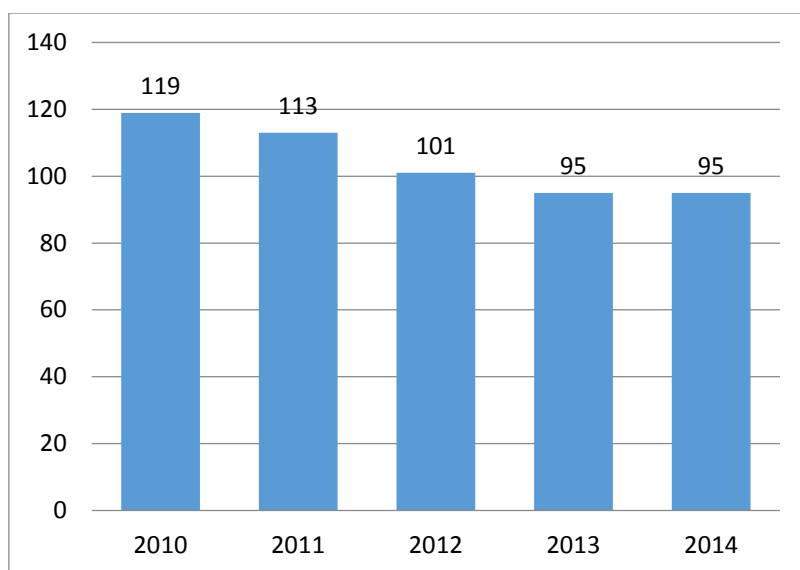
Wykres 5. Przyrost naturalny w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się zmniejszającą się liczbą zawieranych małżeństw. W 2014 roku zawarto w mieście 95 małżeństw. Dla porównania w 2010 roku zawarto ich 24 więcej.

Wykres 6. Małżeństwa zawarte w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Malejąca liczba zawieranych małżeństw charakterystyczna była nie tylko dla Kamiennej Góry, lecz również dla przestrzeni całego kraju. Obrazuje to poniższa tabela – małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców. Kamienna Góra nie odbiega od charakterystyki zjawiska obserwowanej w skali całego kraju.

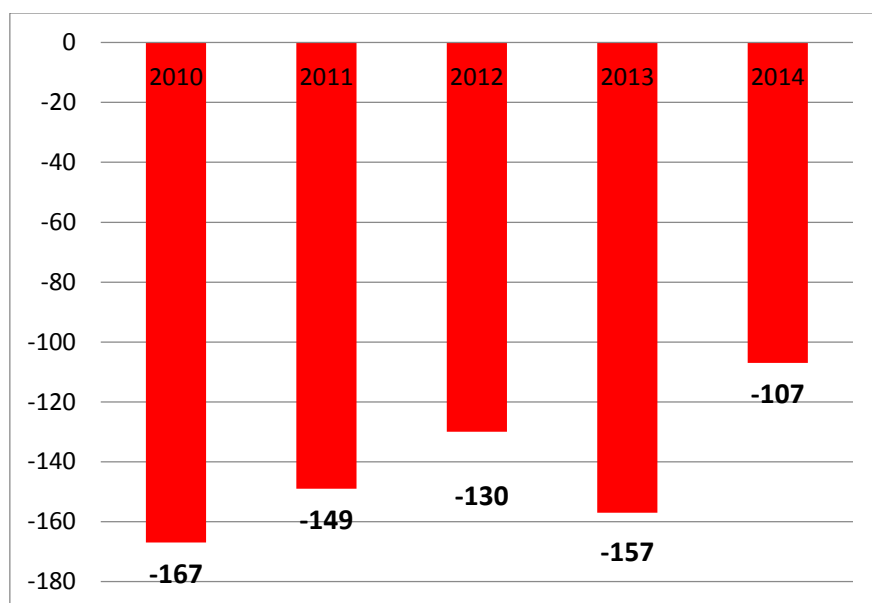
Tabela 6. Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	5,9	5,4	5,3	4,7	4,9
POLSKA - MIASTO	5,9	5,2	5,1	4,5	4,7
DOLNOŚLĄSKIE	5,6	5,2	5,2	4,4	4,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	5,7	5,2	5,1	4,4	4,6
Powiat kamiennogórski	5,4	5,3	5,0	4,4	4,4
Powiat kamiennogórski - MIASTO			5,0	4,7	4,4
Kamienna Góra	5,7	5,5	4,9	4,7	4,8

Źródło: GUS

Kolejnym zjawiskiem, które wpływa na powiększanie się lub pomniejszanie populacji danej jednostki terytorialnej są migracje. Kamienna Góra doświadczyła negatywnego zjawiska odpływu mieszkańców z miasta wskutek migracji. Na przestrzeni lat 2014 – 2010 odpływ ten był znaczny. W każdym roku analizowanego okresu – notowano ujemne saldo migracji, przekraczające 100 osób. Najniższą wartość salda migracji odnotowano w 2010 roku – 167.

Wykres 7. Saldo migracji w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Potwierdzeniem negatywnych zjawisk związanych z migracjami jest wskaźnik salda migracji na 1000 osób. Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się wyraźnie niższymi wartościami tego wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat, w porównaniu do wartości, jakie osiągał ten wskaźnik na porównywanych poziomach statystycznych, co prezentuje poniższa tabela.

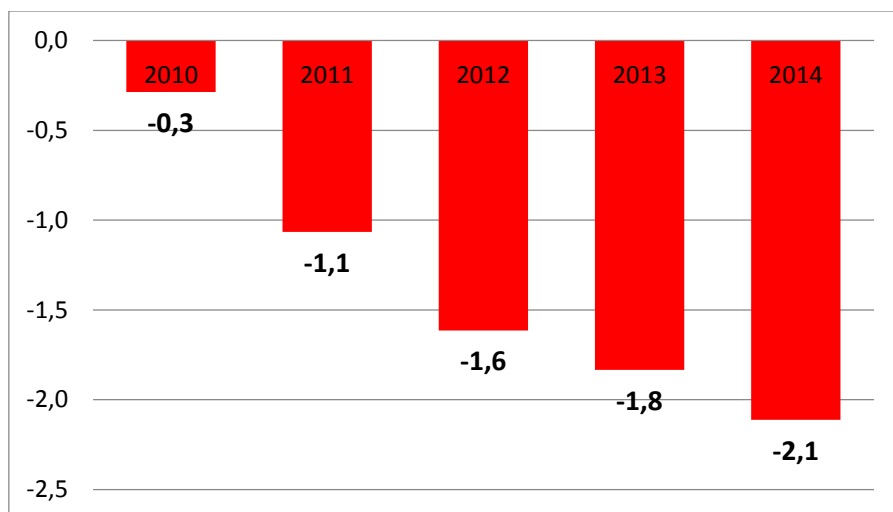
Tabela 7. Saldo migracji

Jednostka terytorialna	Saldo migracji na 1000 osób				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
POLSKA - MIASTO	-2,1	-1,9	-1,7	-2,2	-1,8
DOLNOŚLĄSKIE	0,5	0,4	0,3	0,0	0,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-1,9	-1,8	-1,7	-2,0	-1,6
Powiat kamiennogórski	-3,7	-2,0	-3,1	-5,3	-4,2
Powiat kamiennogórski - MIASTO			-5,8	-8,0	-5,2
Kamienna Góra	-8,0	-7,2	-6,4	-7,8	-5,4

Źródło: GUS

Coraz większy odsetek migracji z Kamiennej Góry związany był z wyjazdami zagranicznymi. W 2010 roku na tle wskaźnika salda migracji na 1000 osób wynoszącego -8,0 osób, saldo migracji zagranicznych było wartością niewielką – wynoszącą -0,3. Kolejne lata związane były z rosnącym ujemnym saldem migracji zagranicznych. W 2014 roku saldo to osiągnęło najniższą wartość w całym analizowanym okresie -2,1, przy saldzie migracji ogółem -5,4, co wskazywało, że duża część migrujących z Kamiennej Góry obrała kierunek zagraniczny.

Wykres 8. Saldo migracji zagranicznych w Kamiennej Górze na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS

Bezrobocie

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Kamiennej Górze wynosiło 3 161,57 zł, co odpowiadało 79% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Porównanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2014 roku:

- Kamienna Góra – 3 162 PLN
- Woj. dolnośląskie – 4 043 PLN
- Polska – 4 004 PLN

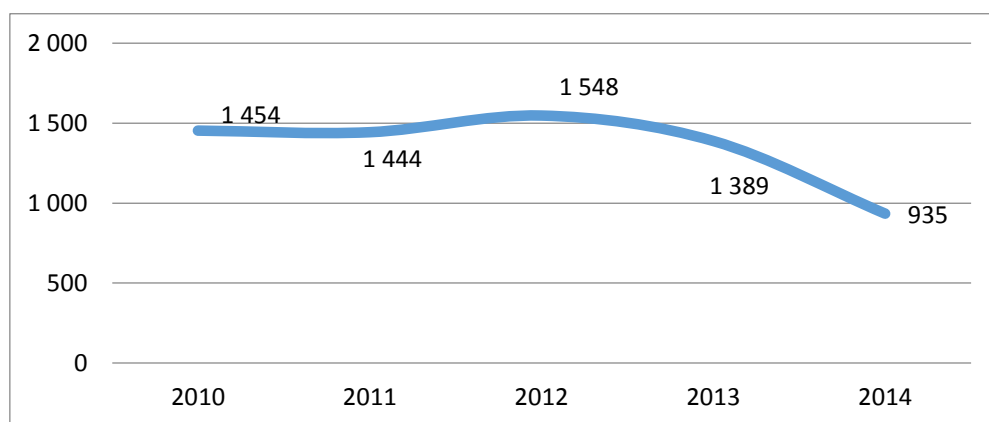
Powyższe dane pokazują, że mimo zdecydowanej poprawy zarobków mieszkańców Kamiennej Góry, nadal występują duże dysproporcje pomiędzy przeciętnymi zarobkami na poziomie kraju i na terenie województwa dolnośląskiego. Dysproporcja dotyczy zwłaszcza zarobków w sektorze prywatnym, zarobki w sektorze publicznym nie odbiegają znacząco od średniej krajowej i wojewódzkiej.

Dane te pokazują, że w sektorze prywatnym koszt siły roboczej powiecie kamiennogórskim jest nadal stosunkowo niski. Po upadku przemysłu tekstylnego, głównej gałęzi przemysłu w mieście, pracę straciło kilka tysięcy osób, bezrobocie stało się głównym problemem społecznym. Jednym z pierwszych etapów przeciwdziałania temu zjawisku, było uznanie Gminy Miejskiej Kamienna Góra, w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1996 roku za zagrożoną szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Bezrobocie w samym mieście sięgało wówczas ponad 20 %.

W 2014 roku bez pracy pozostawało 935 osób. Była to wartość najniższa w analizowanym okresie 2014/2010. Szczególny spadek bezrobocia nastąpił pomiędzy 2012, a 2013 rokiem. W tym czasie liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o ponad 600 osób. Oceniając zjawisko spadku bezrobocia należy brać jednak pod uwagę inne zjawiska, oprócz tych związanych z aktywizacją na rynku pracy. W Kamiennej Górze na spadek bezrobocia wpływ miały także procesy demograficzne (przechodzenie z kategorii wieku przedprodukcyjnego do poprodukcyjnego oraz migracje osób w wieku produkcyjnym poza Kamienną Górę).

Wg danych PUP w Kamiennej Górze na koniec 2015 roku bez pracy pozostawało 732 mieszkańców miasta, z czego 380 osób stanowili długotrwale bezrobotni.

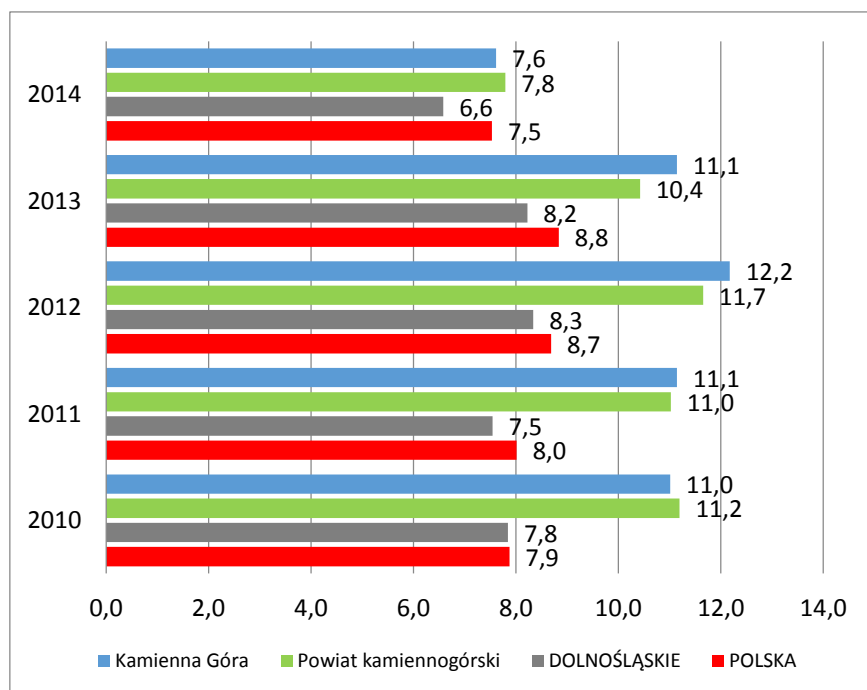
Wykres 9. Bezrobotni zarejestrowani ogółem w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Spadek liczby bezrobotnych w Kamiennej Górze przełożył się na spadek wskaźnika udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Kamiennej Górze bez pracy w 2014 roku było 7,6% mieszkańców miasta w wieku produkcyjnym. Była to wartość zbliżona do średniej krajowej (7,5%), choć nadal wyższa od średniej dolnośląskiej (6,6%). Warto odnotować, że jeszcze w 2012 roku bez pracy pozostawało 12,2% mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Wykres 10. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)

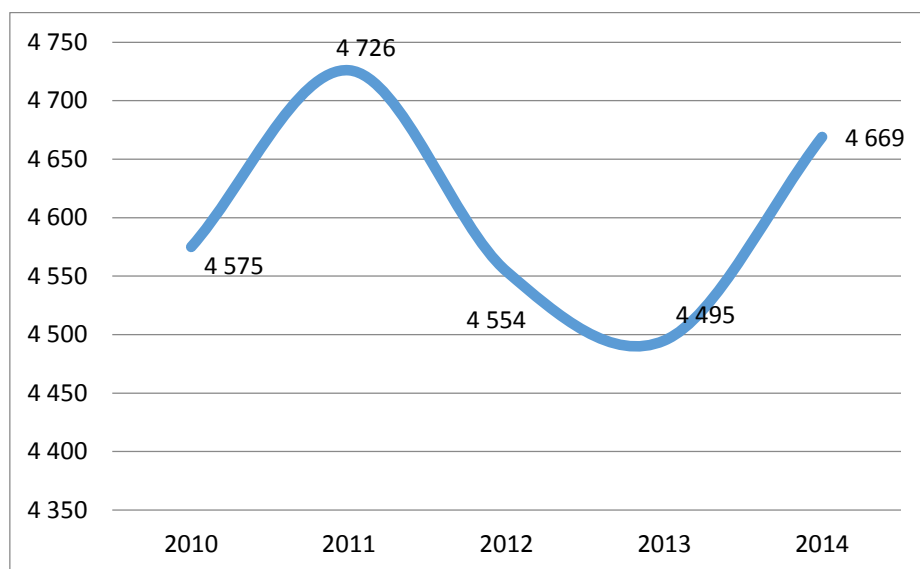

Źródło: GUS

Wskaźnikiem, który obrazuje zmiany zachodzące na rynku pracy jest liczba osób pracujących ogółem. W Kamiennej Górze liczba osób pracujących charakteryzowała się zmiennością. Pomiędzy 2010, a 2011 rokiem odnotowano wyraźne zwiększenie liczby pracujących, z wartości 4575 osób do wartości

4726. Po tym okresie nastąpił spadek liczby pracujących w latach 2012 i 2013 do wartości niższej od tej z 2010 roku. 2014 rok przyniósł kolejny wzrost liczby pracujących, nie przekroczył on jednak wartości z roku 2011. Warto przy tym przypomnieć, że w 2011 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogóle ludności miasta wyniósł 11,1%, natomiast w 2014 roku 7,6%. Spadek wskaźnika opisującego poziom bezrobocia nie był adekwatny do liczby osób pracujących, co więcej w 2014 roku odnotowano mniejszą liczbę pracujących niż w 2011 roku. Oznacza to, że spadek wskaźników bezrobocia związany był ze zmianami demograficznymi oraz ubytkiem liczby mieszkańców wskutek migracji.

Wykres 11. Pracujący ogółem w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się niższymi wskaźnikami pracujących na 1000 mieszkańców w porównaniu do przestrzeni miejskich kraju oraz województwa. Wskaźnik liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazywał na przestrzeni analizowanych lat w Kamiennej Górze nieznaczny wzrost. W celu obiektywnej oceny tego trendu należy jednak podkreślić, że w tym czasie zmniejszeniu ulegała liczba mieszkańców miasta.

Tabela 8. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	223	224	223	226	230
POLSKA - MIASTO	304	304	302	304	310
DOLNOŚLĄSKIE	240	241	239	244	251
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	289	289	287	294	302
Powiat kamiennogórski	159	166	158	164	173
Powiat kamiennogórski - MIASTO			208	213	224
Kamienna Góra	220	230	224	225	235

Źródło: GUS

Pomoc społeczna

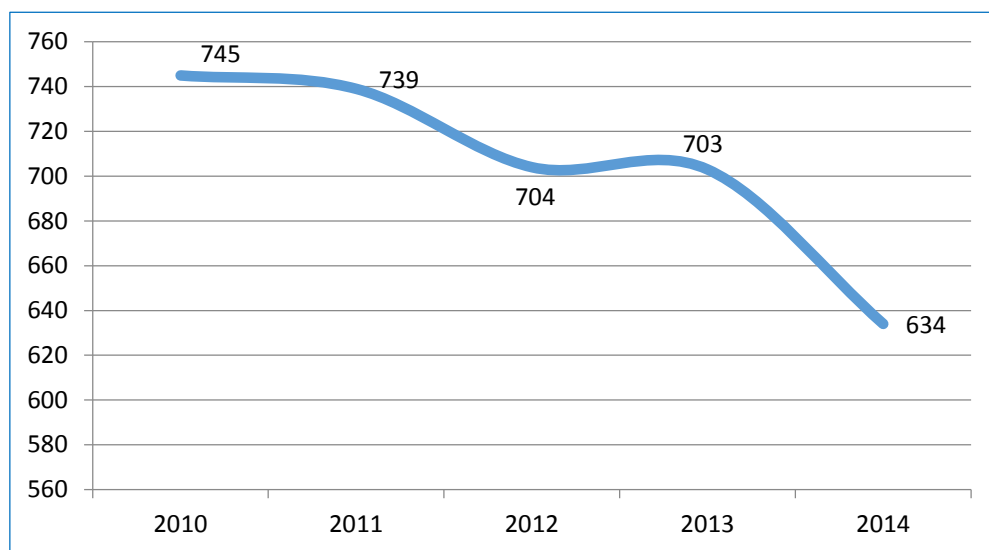
Zadania z zakresu pomocy społecznej w Kamiennej Górze realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze. Podstawowym trzonem jego działalności jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o instrumenty, określone w ustawie o pomocy społecznej, a więc podejmowanie takich działań, których celem jest udzielanie osobom różnych form wsparcia, pozwalających na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, zasobów i uprawnień. Ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej poprzez: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz świadczenie pracy socjalnej. Ośrodek może realizować inne zadania, powierzone mu przez właściwe organy na podstawie innych ustaw. Do tych dodatkowych zadań należy realizacja świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny w postaci:

- przyznawania dodatków mieszkaniowych,
- reintegracji społecznej i zawodowej dla osób z wykluczenia społecznego – projekty EFS, które uzupełniają katalog oferowanych przez GOPS usług na rzecz beneficjentów, zagrożonych ubóstwem i deprywacją potrzeb materialnych.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych, realizacji projektów i programów Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze stara się aktywnie współpracować z różnymi instytucjami, organizacjami w tym pozarządowymi działającymi w tym obszarze. Współpraca ta polega na działaniach interdyscyplinarnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wg danych GUS w 2014 roku w Kamiennej Górze 634 gospodarstwa domowe korzystały z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego. Lata 2014 – 2010 przyniosły spadek ich liczby o ponad 100. Największy spadek liczby gospodarstw domowych otrzymujących pomoc społeczną nastąpił pomiędzy 2013 i 2014 rokiem.

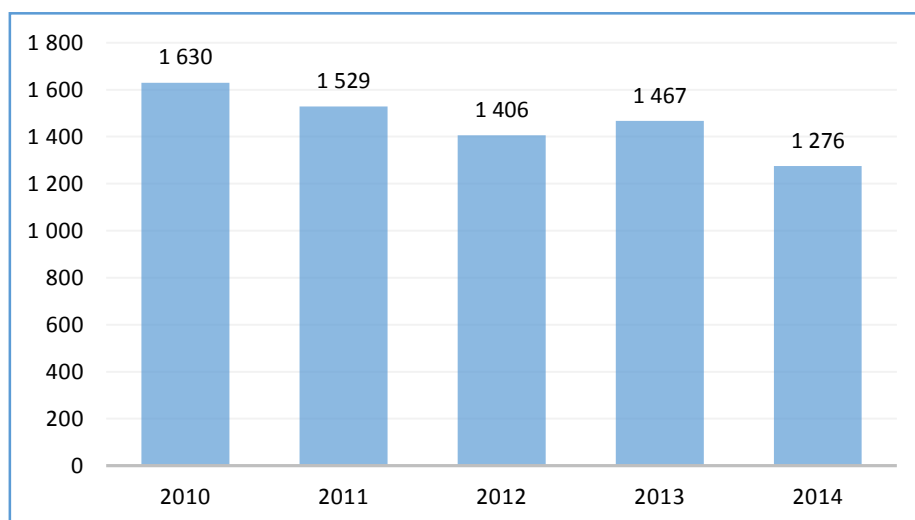
Wykres 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Wraz ze zmniejszeniem się liczby gospodarstw domowych otrzymujących pomoc społeczną, zmniejszeniu uległa również liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego. W 2014 roku z pomocy społecznej korzystało 1276 mieszkańców miasta. Od 2010 roku liczba osób korzystających z pomocy zmniejszyła się w Kamiennej Górze o 354 osoby. Uzupełniając dane GUS o dane MOPS w Kamiennej Górze dla 2015 roku – można zauważyć dalszy trend spadkowy liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2015 roku było to 1201 osób, którym przyznano łącznie 38126 świadczeń na kwotę 1 496 341 zł.

Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego widoczna jest także w zmniejszającym się odsetku osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności. W 2014 roku w Kamiennej Górze 6,4% mieszkańców miasta korzystało z pomocy społecznej, podczas gdy w 2010 roku było to jeszcze 7,8%. Spadek odsetka osób korzystających z pomocy społecznej obserwowany był na wszystkich analizowanych poziomach statystycznych. Przestrzenie miejskie kraju oraz województwa charakteryzowały się niższymi udziałami osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w porównaniu do Kamiennej Góry.

Tabela 9. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem

Jednostka terytorialna	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	8,7%	8,1%	8,1%	8,3%	7,7%
POLSKA - MIASTO			6,2%	6,4%	6,0%
DOLNOŚLĄSKIE	7,0%	6,4%	6,2%	6,3%	5,8%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO			5,3%	5,4%	5,0%
Powiat kamiennogórski	9,0%	8,4%	7,8%	8,1%	7,1%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			7,0%	7,2%	6,5%
Kamienna Góra	7,8%	7,4%	6,9%	7,3%	6,4%

Źródło: GUS

Główną przyczyną przyznania pomocy społecznej w Kamiennej Górze było ubóstwo oraz bezrobocie. Ogółem w 2015 roku z powodu ubóstwa przyznano świadczenia 937 mieszkańcom miasta, natomiast z powodu bezrobocia 547 mieszkańcom.

Tabela 10. Liczba osób, którym przyznano świadczenia społeczne z podziałem na wiek oraz powód w 2015 roku

Liczba osób, którym przyznano świadczenia społeczne z podziałem na wiek oraz powód															
ubóstwo			niepełnosprawność			długotrwała lub ciężka choroba			przemoc w rodzinie			alkoholizm			bezrobocie
w wieku do 17 lat	w wieku 18-65 lat	powyżej 65 roku	w wieku do 17 lat	w wieku 18-65 lat	powyżej 65 roku	w wieku do 17 lat	w wieku 18-65 lat	powyżej 65 roku	w wieku do 17 lat	w wieku 18-65 lat	powyżej 65 roku	w wieku do 17 lat	w wieku 18-65 lat	powyżej 65 roku	
305	607	25	8	106	42	18	30	1	72	100	11	0	46	7	547
937			156			49			183			53			547

Źródło: MOPS w Kamiennej Górze

Uzależnienia i przemoc

Czynnikami, które stanowią ryzyko marginalizacji lub dowód wykluczenia społecznego są obszary problemowe, zdiagnozowane w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Obszary te wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie rodziny. Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, także obszarów problemowych, określanych mianem dysfunkcji rodziny. uzależnienie od alkoholu i narkomanii należą do coraz powszechniejszych problemów otaczającej nas rzeczywistości i są problemami wielowymiarowymi, niezależnie od ogólnych skutków społecznych. Uzależnienia od alkoholu i narkotyków są niepokojącym zjawiskiem, które dotyczy wszystkich grup społecznych, bez względu na region, płeć, wiek, wykształcenie i status finansowy. Dlatego też alkoholizm lub narkomania są przesłankami wprowadzonymi do unormowań prawnych z zakresu pomocy społecznej. Przesłanki te w odbiorze społecznym budzą liczne zastrzeżenia i są z reguły niewłaściwie oceniane, lecz przez medycynę traktowane jak choroba. Jednak, żeby przesłanka ta została spełniona osoba ubiegająca się o świadczenie z pomocy społecznej lub członek jej rodziny powinien leczyć się w otwartej lub zamkniętej placówce służby zdrowia bądź w placówce prowadzonej przez stowarzyszenia lub związek wyznaniowy, a stopień uzależnienia musi ocenić lekarz. Odmowa podjęcia leczenia odwykowego stanowi podstawę do odmowy świadczenia z pomocy społecznej. Jednocześnie osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują małoletnich, uchylają się od pracy oraz zakłócają spokój i porządek publiczny kieruje się na badanie przez lekarza biegłego w celu oceny jego stopnia uzależnienia oraz wskazanie rodzaju zakładu leczniczego. Uprawnienia do kierowania takich osób na badania posiada Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych właściwa dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której dotyczy problem. Problem nadużywania alkoholu dotyczy znacznej liczby osób z terenu gminy. Osoby te nie chętnie podejmują leczenie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej monitoruje zjawiska związane z uzależnieniem – przygotowuje wywiady środowiskowe, zawiera kontrakty socjalne, udziela pomocy materialnej, informuje o możliwości korzystania z pomocy psychospołecznej, prawnej oraz terapeuty uzależnień, a także kieruje wnioski do GKRPA o zastosowanie leczenia lub terapii. W wyniku pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników GOPS wzrosła liczba osób, które podjęły terapię uzależnienia. Osoby te oraz ich rodziny mogą liczyć na pomoc finansową zgodnie z programem osłonowym wprowadzonym w 2013 roku przez GOPS w Kamiennej Górze, którego celem jest zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego na terenie Gminy Kamienna Góra poprzez:

- powrót na rynek pracy
- wspieranie dostępu do korzystania z poradni uzależnień.

Formą pomocy jest wsparcie finansowe na pokrycie kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca pracy w raz miesiącu zatrudnienia oraz kosztów dojazdu do placówek lecznictwa odwykowego.

W 2015 roku wg danych MOPS w Kamiennej Górze, świadczenia społeczne z powodu alkoholizmu przyznano 53 mieszkańcom miasta, z czego 47 osób było w wieku od 18-65 lat, 7 osób było powyżej 65 roku życia.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „**Niebieskiej Karty**” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „**Niebieskie Karty**” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Nadużywanie alkoholu jest również jedną z przesłanek podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy policji. Z danych liczbowych dotyczących naruszeń prawa i porządku publicznego przez osoby będące pod wpływem alkoholu wynika, że ich liczba wynosiła w 2015 roku 60. W porównaniu do 2010 roku odnotowano znaczny spadek interwencji rodzinnych. W 2015 roku przeprowadzono 31 interwencji rodzinnych, w tym 19 (tj. 61%) w związku z alkoholem.

Zmniejszyła się również liczba osób przewiezionych do Izby Wytrzeźwień lub do miejsca wytrzeźwienia. W 2015 roku było to 30 osób, podczas gdy w latach poprzednich ich liczba kształtowała się na poziomie powyżej 32 osób.

W 2015 roku funkcjonariusze policji założyli natomiast rekordowo wysoką liczbę Niebieskich Kart. W latach 2010-2013 rokrocznie zakładano od 4 do 8 Niebieskich Kart, w 2014 roku ta liczba wzrosła do 14, zaś w 2015 roku – aż 25.

Wg danych MOPS w 2015 roku w Kamiennej Górze wystawiono 73 Niebieskie Karty, zaś świadczenia społeczne z powodu przemocy rodzinnej przyznano 183 mieszkańcom miasta.

Niepełnosprawność i choroba

Niepełnosprawność jest stanem będącym efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikającego z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych, tj. samoobsługa, przemieszczanie się, czynności manualne, orientacja w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego. Za osobę niepełnosprawną uznać należy „osobę, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza albo uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami społecznymi i prawnymi”. Przez osobę niepełnosprawną prawnie rozumie się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Osoba niepełnosprawna biologicznie to osoba nieposiadająca takiego orzeczenia, ale odczuwająca ograniczenie własnej sprawności w wykonywaniu podstawowych dla swojego wieku czynności. Prawo do uzyskania pomocy, a także rozmiar udzielonej pomocy zależą od stopnia niepełnosprawności: znacznego, umiarkowanego lub lekkiego. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydają wojewódzkie i powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Na terenie Gminy Kamienna Góra orzeczenia takie wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kamiennej Górze. Orzeczenia o niepełnosprawności wydawane są także przez Komisję przy ZUS i KRUS. Osoby niepełnosprawne są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają mniejszą aktywność zawodową, a w konsekwencji częściej narażone są na ubóstwo i wykluczenie społeczne. Jednym z problemów osób niepełnosprawnych jest występowanie w ich

środowisku znacznego bezrobocia. Głównymi problemami związanymi z bezrobociem niepełnosprawnych są:

- niższa atrakcyjność osoby niepełnosprawnej na rynku pracy,
- niedobór stanowisk pracy dla osób z niektórymi schorzeniami,
- niskie wykształcenie i kwalifikacje.

Niepełnosprawność członka rodziny może prowadzić do pogorszenia kondycji finansowej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową. Sytuacja taka spowodowana jest dużymi wydatkami na leczenie i rehabilitację oraz inne świadczenia będące udziałem rodzin. Dlatego też rodziny takie często zwracają się o pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej w Kamiennej Górze.

Zły stan zdrowia jest jedną z najczęstszych przyczyn udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej. Długotrwała lub ciężka choroba jako przesłanka do udzielenia pomocy nie jest ściśle zdefiniowana przez ustawodawcę. Pojęcie długotrwałej choroby wydaje się, że będzie się odnosiło do chorób, których leczenie wymaga procesu trwającego w czasie, w wielu przypadkach wyleczenie nie będzie możliwe, a jedynie zminimalizowanie występujących objawów. Do stwierdzenia występowania powyższej okoliczności będą uprawnieni lekarze, którzy wystawiają zaświadczenia o długotrwałej chorobie. Osoby przewlekłe lub ciężko chore spotykają się z podobnymi problemami jak osoby niepełnosprawne, ponieważ często nie są w stanie aktywnie uczestniczyć w tzw. normalnym życiu. Borykają się również z: bezrobociem, utrudnieniami w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej, czy kosztownością procesu leczenia. W chwili obecnej problemem są również tzw. choroby cywilizacyjne, dotyczące najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku. Ciężka, długotrwała choroba wiąże się z ponoszeniem wysokich kosztów leczenia, rehabilitacji czy też kosztów związanych z zakupem artykułów spożywczych wymaganych przy zalecanej diecie. Osoby, których dotyka długotrwała lub ciężka choroba mają często ograniczone możliwości znalezienia pracy. Sprawy te mają zasadniczy wpływ na sytuację materialną rodzin osób chorych, dlatego też często stają się oni klientami GOPS.

W 2015 roku wg danych MOPS w Kamiennej Górze, świadczenia społeczne z powodu niepełnosprawności przyznano 156 mieszkańcom miasta, natomiast z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby 49 osobom.

Bezpieczeństwo i przestępczość

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Kamiennej Góry czuwają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Kamiennej Górze oraz jednostki Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej.

Praca policjantów w gminie odbywa się w systemie dwuzmianowym, mieszkańcy mogą kontaktować się z funkcjonariuszami osobiście (w dni powszechnie na miejscu służbę pełni kierunek posterunku) lub telefonicznie.

Strukturę organizacyjną i tryb kierowania oraz zadania komórek organizacyjnych określa Regulamin Komendy Powiatowej Policji w Kamiennej Górze. Ustala się następującą strukturę organizacyjną Komendy:

1. Kierownictwo Komendy stanowią:

1. Komendant Powiatowy Policji,
2. I Zastępca Komendanta Powiatowego Policji;

2. W skład Komendy wchodzi następujące komórki organizacyjne:

1. Wydział Kryminalny:

- a) Zespół Operacyjno-Rozpoznawczy,
- b) Zespół Dochodzeniowo-Śledczy,
- c) Zespół Przestępczości Nieletnich oraz do walki z Przestępczością Narkotykową,
- d) Zespół do walki z Przestępczością Gospodarczą,
- e) Zespół Techniki Kryminalistycznej;

2. Wydział Prewencji:

- a) Zespół ds. Wykroczeń,
- b) Jednoosobowe stanowisko ds. Nieletnich i Patologii,
- c) Ogniwko Patrolowo - Interwencyjne,
- d) Zespół Dzielnicowych,
- e) Zespół Dyżurnych;

3. Referat Ruchu Drogowego;

4. W służbie wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym:

- a) Jednoosobowe Stanowisko ds. Prasowo - Informacyjnych,
- b) Zespół Kadr i Szkolenia,
- c) Zespół Wspomagający,
- d) Jednoosobowe Stanowisko do spraw Bezpieczeństwa i Higieny Pracy,
- e) Zespół do spraw Ochrony Informacji Niejawnych.

5. Komisariat Policji w Lubawce

6. Posterunek Policji w Marciszowie

W 2014 roku w Kamiennej Górze popełniono 400 przestępstw. W przeważającej większości było to przestępstwa o charakterze kryminalnym (311 przestępstw), w tym przeciwko mieniu 222 przestępstwa.

Tabela 11. Rodzaj i liczba popełnionych przestępstw w Kamiennej Górze w 2014 roku

Rodzaj przestępstwa	Liczba popełnionych przestępstw
Przestępstwa ogółem	400
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	311
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	36
Przestępstwa drogowe	33
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	16
Przestępstwa przeciwko mieniu	222
Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	20,03

Źródło: GUS

Na tle innych jednostek administracyjnych obszar miasta Kamienna Góra okazuje się terenem o mniejszym zagrożeniu przestępczością. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2014 roku w mieście popełniono ogółem 20 przestępstw, podczas gdy w kraju było to 23 przestępstwa, a w województwie dolnośląskim 31 przestępstw.

Aktywność społeczna

Na terenie miasta Kamienna Góra zarejestrowanych jest kilkadziesiąt **organizacji pozarządowych**, działających w większości w obszarze upowszechnia kultury fizycznej i sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej czy kultury i sztuki. W zdecydowanej większości funkcjonują one w formie stowarzyszeń, rzadziej fundacji, są wśród nich zarówno podmioty z długoletnią historią, jak i jednostki nowoutworzone.

Wykaz NGO`s działających na terenie Gminy Miejskiej Kamienna Góra:

1. Kamiennogórskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem”
2. Kamiennogórskie Towarzystwo Regionalne
3. Kamiennogórskie Towarzystwo Brydżowe
4. Kamiennogórskie Towarzystwo Tenisowe
5. Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego” w Kamiennej Górze
6. Klub Europejski
7. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci- oddział Kamienna Góra
8. Stowarzyszenie na rzecz rozwoju edukacji regionalnej „EDUKER” przy Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących
9. Stowarzyszenie na rzecz rozwoju społecznego oraz integracji europejskiej powiatu Kamienna Góra
10. Klub Kolarski „K-3” w Kamiennej Górze
11. Polski Czerwony Krzyż- Zarząd Rejonowy Kamiennej Góra
12. Zarząd Rejonowy Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze
13. Fundacja „Lux Futuri”

14. Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów w Kamiennej Górze
15. Miejski Komitet Obywatelski
16. Niemieckie Towarzystwo Kulturalno - Folklorystyczne „ Liczyrzepa” w Kamiennej Górze
17. Oddział Okręgowy Ogólnopolskiej Organizacji Bezrobotnych w Kamiennej Górze
18. Ponadwyznaniowe Stowarzyszenie „Samaria” w Kamiennej Górze
19. PTTK- oddział Ziemi Kamiennogórskiej w Kamiennej Górze
20. Kamiennogórskie Stowarzyszenie Hodowców Bydła
21. Stowarzyszenie Absolwentów Liceum Ogólnokształcącego w Kamiennej Górze
22. Stowarzyszenia „Azyl” w Kamiennej Górze
23. Stowarzyszenie Edukacji Europejskiej w Kamiennej Górze
24. Stowarzyszenie Biznesu Ziemi Kamiennogórskiej w Kamiennej Górze,
25. Stowarzyszenie Pomocy Chorym przy Dolnośląskim Centrum Rehabilitacji w Kamiennej Górze,
26. Stowarzyszenie Pomocy Chorym przy Specjalistycznym Szpitalu Chorób Narządów Ruchu w Kamiennej Górze
27. Stowarzyszenie Taksówkarzy Kamiennogórskich „ NON STOP TAXI” w Kamiennej Górze
28. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo w Kamiennej Górze
29. Kamiennogórskie Stowarzyszenie Edukacyjne „ Sapientia” w Kamiennej Górze
30. Oddział Powiatowy Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków w Kamiennej Górze
31. Fundacja pomocy dzieciom Kamiennej Góry
32. Koalicyjne Stowarzyszenie Prawicy w Kamiennej Górze
33. Stowarzyszenie dla ludzi sukcesu-Kamienna Góra
34. Stowarzyszenie REKRIO w Kamiennej Górze
35. Stowarzyszenie inicjatyw lokalnych KUS-KUS
36. Fundacja „OSTOJA”
37. Towarzystwo Miłośników Kamiennej Góry
38. Fundacja na rzecz rozwoju ziemi kamiennogórskiej „ KWIAT LNU”
39. Chrześcijański punkt konsultacyjny dla ludzi uzależnionych „ NOWA NADZIEJA”
40. Stowarzyszenie promocji edukacji „ FUTURUM”
41. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego i Integracji Europejskiej w Kamiennej Górze,
42. Dolnośląskie Stowarzyszenie Mniejszości Romów w Kamiennej Górze
43. Stowarzyszenie Pomocy i Postępu w Kamiennej Górze
44. Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Kamiennej Górze
45. Kamiennogórski Klub Sportowy Olimpia
46. Miejski Klub Sportowy „Karkonosze” w Kamiennej Górze
47. Międzyszkolny Klub Sportowy „Sudety” w Kamiennej Górze
48. Klub sportowy „Śnieżka”
49. Miejski Ośrodek Sportów Siłowych Relax w Kamiennej Górze,
50. Uczniowski Klub Sportowy „Zadrna”
51. Stowarzyszenie Sportowe „ Karkonosz” w Kamiennej Górze
52. Olimpiady Specjalne Polska- sekcja sportowa „Podaj Dalej” przy zespole Szkół Specjalnych w Kamiennej Górze
53. Kamiennogórski Klub Gry w Petanque „Bulebomba”
54. Szkolny Związek Sportowy Miasta Kamienna Góra
55. Uczniowski Klub Sportowy „Debiut”

56. Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka Bis” w Kamiennej Górze
57. Uczniowski Klub Sportowy „Tytani” przy Szkole Podstawowej nr 2 w Kamiennej Górze
58. Parafialny oddział Akcji Katolickiej przy parafii N.S.P.J. w Kamiennej Górze
59. Parafialny oddział Akcji Katolickiej przy parafii M.B. Różańcowej w Kamiennej Górze
60. Fundacja J - En - Ki (OPP)
61. Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe W Kamiennej Górze (OPP)
62. Kamiennogórski Klub Sportowy "Olimpia" (OPP)
63. Stowarzyszenie Promocji Edukacji "Futurum" (OPP).

Aktywność społeczną mieszkańców miasta Kamienna Góra na tle mieszkańców innych jednostek administracyjnych można ocenić za pomocą wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Dostępne dane wskazują, że mieszkańcy Kamiennej Góry są coraz aktywniejszą społecznością lokalną. W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców gminy przypadało 32,2 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Osiągnięta wartość była niższa niż średnia dla województwa dolnośląskiego (36,1 podmiotów NGO na 10 tys. mieszkańców), ale niewiele niższa niż średnia dla kraju (33,1 podmiotów) czy powiatu (32,5 podmioty). Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców wzrastał we wszystkich jednostkach administracyjnych. Na przestrzeni analizowanych lat 2014/2010 w Kamiennej Górze wskaźnik liczby organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców wzrósł o 36,5%, co było największym przyrostem na tle porównywanych jednostek terytorialnych.

Tabela 12. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
POLSKA	27,1	28,4	30,0	31,5	33,1	21,9%
POLSKA - MIASTO	29,7	31,1	32,9	34,8	36,8	23,7%
DOLNOŚLĄSKIE	28,3	30,1	32,1	34,2	36,1	27,6%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	29,7	31,4	33,4	35,5	37,6	26,6%
Powiat kamiennogórski	25,2	26,2	30,3	31,5	34,0	34,9%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			28,0	28,9	32,5	16,0%
Kamienna Góra	23,6	24,8	28,0	29,0	32,2	36,5%

Źródło: GUS

Tabela 13. Wskaźniki sfery społecznej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju

Lp.	Wskaźnik	Jednostka terytorialna	Zmiana Kamienna Góra 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010			Wartość Kamienna Góra 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014			Trend Kamienna Góra	OCENA OGÓLNA
		JST		Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		
1	Ludność wg miejsca zamieszkania	gmina	-4,3%	-0,1%	-0,3%	-2,9%	19 889	38 478 602	2 908 457	44 700	spadkowy	
		MIASTO		-0,9%	-1,3%	-2,3%		23 216 352	2 014 847	26 125		
2	Wskaźnik feminizacji	gmina	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	108	107	108	105	boczny	
		MIASTO		0,0%	0,0%	0,9%		111	111	109		
3	Gęstość zaludnienia na 1 km2	gmina	-4,3%	0,0%	0,0%	-2,6%	1 102	123	146	113	spadkowy	
		MIASTO		-1,4%	-1,4%	-2,4%		1 074	913	645		
4	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina	-8,2%	-4,0%	-3,4%	-8,9%	15,9	18,0	16,8	17,0	spadkowy	
		MIASTO		-2,2%	-2,3%	-5,1%		16,7	15,7	16,1		
5	Odsetek osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina	-2,8%	-2,3%	-3,3%	-1,5%	61,8	63,0	63,5	63,5	spadkowy	
		MIASTO		-3,9%	-4,4%	-1,2%		62,8	62,8	62,0		
6	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	gmina	16,9%	13,3%	16,5%	15,7%	22,3	19,0	19,7	19,5	wzrostowy	
		MIASTO		16,6%	17,9%	8,0%		20,6	21,4	21,9		
7	Urodzenia żywe na 1000 ludności	gmina	-26,3%	-9,2%	-7,8%	-22,6%	7,34	9,75	9,34	7,67	spadkowy	
		MIASTO		-9,3%	-7,6%	-11,0%		9,37	9,09	7,02		
8	Zgony na 1000 ludności	gmina	16,8%	-0,4%	0,9%	11,2%	12,5	9,8	10,3	11,9	wzrostowy	
		MIASTO		1,8%	2,7%	-3,3%		9,9	10,6	12,1		
9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	gmina	-576,3%	-100,0%	-1495,2%	-452,5%	-5,18	0,00	-0,94	-4,19	spadkowy	
		MIASTO		-183,6%	-213,9%	-9,9%		-0,52	-1,51	-5,08		
10	Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	gmina	-16,1%	-17,4%	-16,8%	-17,1%	4,78	4,90	4,68	4,44	spadkowy	
		MIASTO		-19,2%	-18,3%	-11,9%		4,73	4,64	4,43		
11	Saldo migracji na 1000 ludności	gmina	32,7%	-645,6%	-59,7%	-15,0%	-5,38	-0,41	0,19	-4,24	wzrostowy	
		MIASTO		14,4%	13,8%	10,6%		-1,76	-1,61	-5,23		
12		gmina	-14,9%	-4,8%	-10,4%	-15,8%	634	1 145 794	75 782	1 454	spadkowy	

	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	MIASTO		-1,7%	-1,7%	-8,6%		635 132	50 268	849		
13	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności'	gmina	-18,2%	-11,4%	-17,2%	-21,0%	6,42%	7,68%	5,76%	7,08%	spadkowy	
		MIASTO		-3,3%	-4,7%	-7,3%		5,98%	5,03%	6,49%		
14	Bezrobotni zarejestrowani	gmina	-35,7%	-6,6%	-19,1%	-33,4%	935	1 825 180	121 562	2 212	spadkowy	
		MIASTO										
15	Odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	gmina	-30,9%	-4,3%	-16,1%	-30,4%	7,61	7,53	6,58	7,79	spadkowy	
		MIASTO										

Źródło: GUS

2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

W Aglomeracji Wałbrzyskiej największy potencjał gospodarczy skupiony jest w czterech wiodących miastach tj.: Wałbrzychu, Kamiennej Górze, Nowej Rudzie oraz Świebodzicach. W miastach tych zlokalizowanych jest najwięcej przedsiębiorstw, zarówno osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek prawa handlowego. Dominującą pozycję zajmuje Wałbrzych, który zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. ma pełnić funkcję Ponadregionalnego Ośrodka Równoważenia Rozwoju. Kamienna Góra w stosunku do 2004 r. zanotowała wzrost liczby przedsiębiorstw prywatnych, w tym również zwiększenie aktywności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Kamienna Góra charakteryzowała się niższym nasyceniem podmiotami wpisanymi do rejestru REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego oraz kraju. W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców miasta przypadało 1168 podmiotów. Od 2010 roku wskaźnik ten zwiększył się nieznacznie o 48 podmiotów. Przeciętna przestrzeń miejska w kraju charakteryzowała się nasyceniem podmiotów wpisanych do rejestru REGON wyższym o około 100 podmiotów (1297 podmiotów). Jeszcze wyższe wartości odnotowano dla przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego, w której liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2014 roku było większa o 200 (1373 podmioty) w porównaniu z Kamienną Górą.

Tabela 14. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 ludności w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
POLSKA - MIASTO	1 244	1 225	1 257	1 285	1 297
DOLNOŚLĄSKIE	1 135	1 123	1 156	1 194	1 207
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1 302	1 285	1 320	1 362	1 373
Powiat kamiennogórski	947	934	968	986	977
Powiat kamiennogórski - MIASTO			1 115	1 134	1 127
Kamienna Góra	1 120	1 121	1 148	1 171	1 168

Źródło: GUS

Kamienna Góra charakteryzowała się zmiennością liczby rejestracji nowych podmiotów w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W analizowanym okresie rekordowym pod względem nowych rejestracji było rok 2010, kiedy to w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zarejestrowano w REGON 142 podmioty, najwięcej spośród porównywanych jednostek terytorialnych. Kolejne lata charakteryzowały się zdecydowanie niższymi wartościami tego wskaźnika, który w Kamiennej Górze był niższy od wartości notowanych dla poziomu krajowego oraz województwa dolnośląskiego. Warto

przy tym zwrócić uwagę na znacznie niższe wartości liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2013-2014.

Tabela 15. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	104	90	93	95	93
POLSKA - MIASTO	122	104	109	110	106
DOLNOŚLĄSKIE	114	103	104	113	101
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	125	111	112	124	108
Powiat kamiennogórski	119	79	91	73	70
Powiat kamiennogórski - MIASTO			99	75	69
Kamienna Góra	142	95	100	78	68

Źródło: GUS

Rekordowy dla Kamiennej Góry pod względem nowych rejestracji w REGON w analizowanym okresie 2010 rok, był także rokiem, w którym odnotowano najmniejszą liczbę wykreśleń z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W tym roku niższe wartości wykreśleń notowano w skali kraju oraz powiecie kamiennogórskim. Kolejne lata przyniosły wzrost wykreśleń w Kamiennej Górze. Najwięcej ich było w 2011 roku – 97. Lata 2012 – 2014 charakteryzowały się stabilizacją liczby wykreśleń z REGON – w tym czasie co roku z rejestru REGON wykreślano po 75 podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

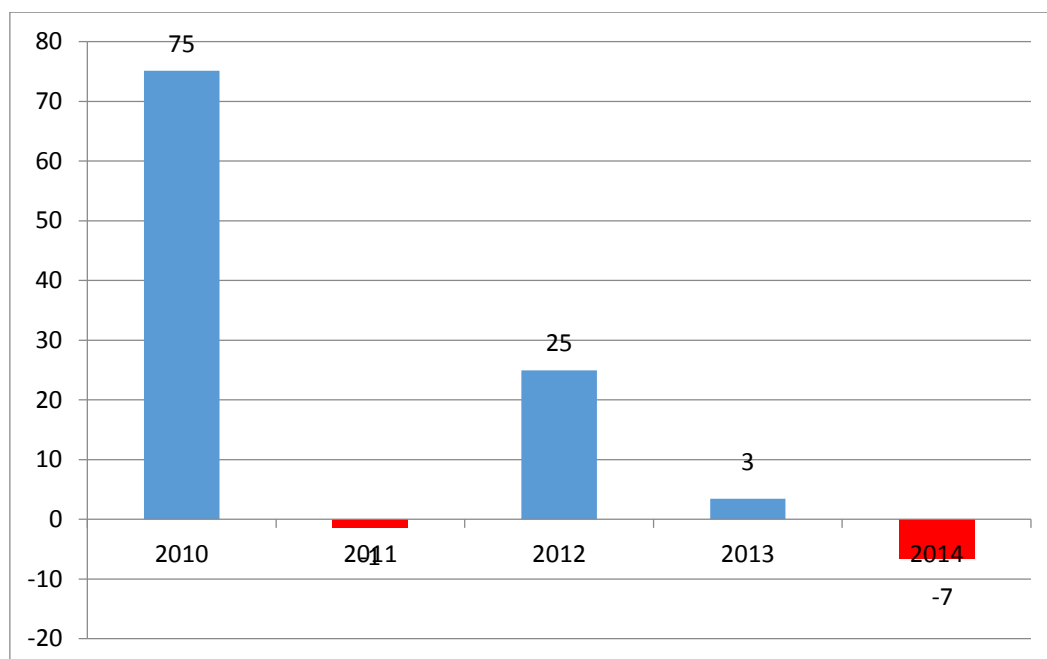
Tabela 16. Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	62	100	65	70	79
POLSKA - MIASTO	74	121	77	83	94
DOLNOŚLĄSKIE	66	115	72	76	88
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	72	128	78	84	96
Powiat kamiennogórski	54	95	62	62	81
Powiat kamiennogórski - MIASTO			69	72	82
Kamienna Góra	67	97	75	75	75

Źródło: GUS

Największa liczba rejestracji w REGON w 2010 roku wpłynęła na najwyższą wartość salda nowych i wykreślonych podmiotów w REGON. W 2010 roku zarejestrowano o 75 podmiotów więcej niż wykreślono z rejestru REGON. Kolejne lata charakteryzowały się zmiennością salda. W 2011 roku saldo osiągnęło wartość -1, w 2012 roku przybyło 25 podmiotów, w 2013 roku 3 podmioty, natomiast w 2014 roku odnotowano więcej o 7 wykreśleń z rejestru REGON.

Wykres 14. Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców Kamiennej Góry

Źródło: GUS

Aktywność przemysłowa w Kamiennej Górze

Kamienna Góra jest znaczącym ośrodkiem przemysłowym z przemysłem włókienniczym, spożywczym i maszynowym. Do większych zakładów na terenie miasta należą:

- Dofama THIES S.A.,
- Spółdzielnia Mleczarska KaMos w Kamiennej Górze,
- Kowary-Dywan sp. z o.o., tkalnia dywanów w Kamiennej Górze
- Świat Lnu Sp.z o.o. Producent Tkanin Inianych w Kamiennej Górze
- Effect-System S.A Druk wieloformatowy , produkcja tkanin
- SOPP Packaging Sp. z o.o.
- AUTOCAM sp. z o.o
- JOH. CLOUTH COMPOSITE TECHNOLOGY Sp. z o.o.Kalibra Sp. z o.o.
- Kalibra Sp. z o.o.

Od 1997 roku na terenie miasta działa jedna z trzech na Dolnym Śląsku strefa ekonomiczna – Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości, która charakteryzuje się wysoko rozwiniętą gospodarką wielosektorową. Na terenie strefy działa duża ilość inwestycji zagranicznych. W KSSEMP S.A. funkcjonuje 27 inwestorów, którzy reprezentują branże metalową, tekstylną, produkcję wyrobów dekoracyjnych, podzespołów do samochodów i wiele innych. Kapitał pochodzi z krajów takich jak Japonia, USA, Niemcy, Włochy, Holandia, Francja.

KSSEMP została powołana na podstawie ustawy z 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych i będzie funkcjonowała do 1 grudnia 2017 r. Siedziba Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości S.A. znajduje się w Kamiennej Górze. Na terenie strefy działalność

gospodarczą prowadzi bądź jest w trakcie inwestycji ponad 40 firm. Nakłady inwestycyjne sięgają 1,4 mld zł. Zatrudnionych jest około 4 tys. osób.

Spółka dysponuje terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni około 369 ha, na terenie miast: Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Ostrów Wielkopolski, Piechowice oraz gmin: Dobroszyce, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubawka, Nowogrodziec, Odolanów, Prusice i Żmigród.

W Kamiennej Górze znajduje się aż jedna trzecia całego obszaru strefy. Na terenie miasta wydzielono dwa kompleksy: pierwszy obejmuje tereny po zlikwidowanych zakładach przemysłowych o powierzchni 9,2 ha wraz z zabudowaniami, drugi to teren niezabudowany znajdujący się w północno-zachodniej części miasta i obejmujący obszar 110,24 ha. W mieście w obrębie KSSEMP działalność prowadzi dziesięć przedsiębiorstw z kapitałem polskim i zagranicznym.

Aktualna oferta strefy w Kamiennej Górze obejmuje teren zlokalizowany w Antonówce o powierzchni 10,33 ha, o przeznaczeniu pod zabudowę techniczno – produkcyjną.¹

Poziom indywidualnej przedsiębiorczości w Kamiennej Górze, mierzony za pomocą wskaźnika liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, był wyraźnie niższy od poziomu przedsiębiorczości na porównywanych poziomach statystycznych. Szczególnie duże dysproporcje występowały w porównaniu Kamiennej Góry (10,4 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku) do przestrzeni miejskich kraju (14,2) oraz przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego (13,9). W trakcie analizowanych lat 2014/2010 nie odnotowano również wzrostu tego wskaźnika w Kamiennej Górze.

Wykres 15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjny w 2014 roku

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
POLSKA - MIASTO	13,9	13,6	13,8	14,1	14,2
DOLNOŚLĄSKIE	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	13,6	13,2	13,6	13,8	13,9
Powiat kamiennogórski	9,7	9,4	9,7	9,9	9,6
Powiat kamiennogórski - MIASTO			10,1	10,2	9,9
Kamienna Góra	10,6	10,3	10,5	10,6	10,4

Źródło: GUS

¹ Źródło: http://ssemp.pl/wordpress/?ct_portfolio=kamienna-gora, dostęp 25.08.2016

Tabela 17. Wskaźniki sfery gospodarczej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju

Lp.	Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Kamienna Góra 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010			Wartość Kamienna Góra 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Kamienna Góra	OCENA OGÓLNA
				Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		
1	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina	4,3%	5,5%	6,3%	3,2%	1 168	1 071	1 207	977	wzrostowy	
		MIASTO		4,3%	5,5%	1,1%		1 297	1 373	1 127		
2	Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina	12,6%	28,3%	34,5%	49,1%	74,9	79,2	88,4	80,5	wzrostowy	
		MIASTO		25,8%	33,0%	19,2%		93,7	96,2	81,7		
3	Podmioty nowo wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina	-51,7%	-11,0%	-11,6%	-40,6%	68,4	92,9	101,1	70,5	spadkowy	
		MIASTO		-13,0%	-13,6%	-30,0%		106,2	107,7	69,1		
4	Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	gmina	-108,7%	-67,9%	-73,8%	-115,5%	-6,53	13,68	12,75	-10,04	spadkowy	
		MIASTO		-73,9%	-78,1%	-141,8%		12,43	11,45	-12,60		
5	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	gmina	-2,4%	3,1%	3,5%	-1,4%	10,4	12,2	12,7	9,6	spadkowy	
		MIASTO		2,2%	2,3%	-2,5%		14,2	13,9	9,9		
6	Podmioty zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	gmina	7,6%	8,7%	10,5%	5,4%	1 814	1 626	1 832	1 485	wzrostowy	
		MIASTO		9,1%	10,7%	2,5%		1 974	2 105	1 748		
7	Podmioty zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	gmina	4,7%	-6,8%	-1,8%	-11,3%	59,4	60,6	56,1	41,2	wzrostowy	
		MIASTO		-3,7%	1,4%	3,6%		73,9	64,2	54,3		
8	Podmioty zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	gmina	7,5%	2,1%	3,4%	-2,2%	17,1	12,2	11,6	10,2	wzrostowy	
		MIASTO		4,0%	5,9%	-4,4%		17,0	14,8	14,8		
9	Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	gmina	-57,0%	-5,2%	-5,5%	-30,3%	1,63	1,85	1,93	1,41	spadkowy	
		MIASTO		-2,7%	-4,3%	-30,9%		2,78	2,51	1,23		
10	Pracujący na 1000 ludności	gmina	6,6%	3,1%	4,5%	9,0%	235	230	251	173	wzrostowy	
		MIASTO		2,2%	4,4%	7,9%		310	302	224		

Źródło: GUS

2.3 Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Warunki naturalne i środowisko

Pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski wg J. Kondrackiego, obszar miasta Kamienna Góra położony jest w obrębie następujących jednostek:

- megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa
 - prowincja: Masyw Czeski
 - podprowincja: Sudety z Przedgórzem Sudeckim

Kamienna Góra to miasto położone w południowo– zachodniej części Polski. Leży ona w obniżeniu między Górami Kamiennymi i Rudawami Janowickimi zwanym Kotliną Kamiennogóorską, nad Bobrem, 11 km od przejścia granicznego do Czech, na wys. 435-460 m.n.p.m. Zajmuje ono centralne miejsce w Kotlinie Kamiennogóorskiej. Rozciągająca się niemal południkowo Kotlina Kamiennogóorska stanowi obok Kotliny Kłodzkiej i Jeleniogóorskiej największe obniżenie śródgóorskie Sudetów. Otoczenie kotliny stanowią pasma wzgórz i wzniesienia, których wysokość, w większości przypadków, nie przekracza 1000 m n.p.m. Od południa Kotlina Kamiennogóorska otwarta jest Przełęczą Lubawską (516 m n.p.m.). Od południowego – zachodu wypiętrza się pasmo Lasockiego Grzbietu, a od zachodu osłaniana jest przez Rudawy Janowickie. Na północnym-wschodzie Rudawy Janowickie nikną w niewielkim obniżeniu zwanym Kotliną Marciszowską, którą od Obniżenia Kamiennej Góry oddzielają Góry Lisie. Na północnym wschodzie wznoszą się Góry Wałbrzyskie, a na wschodzie Góry Suche. Z południa ku północy, środkiem kotliny od granic państwa aż do Kamiennej Góry, biegnie pasmo Gór Kruczych rozdzielające obniżenie Bramy Lubawskiej od Kotliny Krzeszowskiej. W jej krajobrazie wyróżnia się niewielki masyw Wzgórz Krzeszowskich. Góry Krucze wraz z Pasmem Czarne Lasu i Górami Suchymi tworzą Góry Kamienne.

Klimat Kotliny Kamiennogóorskiej charakteryzuje się ciepłą zimą i chłodnym latem. Okres wegetacyjny trwa ok. 170 dni i jest o około 40 dni krótszy od okresu wegetacyjnego np. w sąsiedniej Kotlinie Jeleniogóorskiej.

W kotlinie przeważają wiatry południowe, docierające przez Bramę Lubawską. One decydują o tym, że tutejszy klimat wyróżnia się większą ilością opadów i dni pochmurnych niż średnia obszarów tego regionu. Panujące tu warunki pogodowe zaznaczają się gwałtownością zmian nawet w ciągu jednego dnia. Pogłębia je zmienna amplituda temperatur przekraczająca w okresie wiosny 20oC (od nocnych przymrozków do +20oC w ciągu dnia.²

Średnia temperatura roczna wynosi ok. +6oC. Zimą, częściej niż w innych rejonach górskich, występuje tu inwersja temperatur, tzn. temperatury są wyższe wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. Chłodniejsze powietrze spływa w doliny i zalega w obniżeniach kotliny. Okres wiosenny rozpoczyna się w kotlinie po 15 kwietnia, choć często przymrozki mają miejsce jeszcze po 15 maja. Roczna suma opadów na terenie kotliny jest znacznie większa niż dla innych terenów Polski położonych na tej samej wysokości. Kotlina

² Za: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kamienna Góra na lata 2008-2013.

Kamiennogórska leży w tzw. "cieniu opadowym", co oznacza wyższe sumy opadów na zboczach niż na dnie kotliny. To niekorzystne zjawisko w okresie opadów letnich, często mających charakter nawałowy, powoduje gwałtowny przybór wód w potokach górskich. Roczna suma opadów uzależniona jest od wysokości n.p.m. i waha się w granicach 500-1100 mm. Maksimum opadowe przypada na miesiące letnie, a zwłaszcza na lipiec.

Pokrywa śnieżna zalega około 60 dni i jest stosunkowo nietrwała. Opady śniegu występują czasami już w ostatniej dekadzie października i zdarza się, że trwają aż do kwietnia, a nawet pierwszej dekady maja.

Liczba dni pochmurnych przekracza 150 dni w roku i jest wyższa w kotlinie niż na terenach położonych wyżej. Niewiele jest tu dni bezwietrznych. Wiatry południowe i południowo-zachodnie przynoszą wzrost temperatury i opady. W okresie wiosennym wieją wiatry południowe, których przewaga wyraźna jest w maju. W miesiącach letnich ochłodzenie i opady przynoszą wiatry południowo - zachodnie. Późną wiosną i na przedwiośniu osłona Rudaw Janowickich jest zbyt mała i silne wichry znad Karkonoszy sięgają Kotliny Kamiennogórskiej

Teren gminy Kamienna Góra jest bardzo bogaty w surowce mineralne: występują tu głównie surowce drogowe, piaskowce ciosowe, piaskowce kwarcowe, dolomity, melafiry, amfibolity, dolomity, a także gliny. Powyższe warunki naturalne powodują, że na terenie gminy prężnie funkcjonuje przemysł wydobywczy

Na terenie gminy Kamienna Góra występują także pokłady węgla kamiennego, jednakże ze względu na cienkie pokłady nie mają gospodarczego znaczenia.

Warunki hydrogeologiczne tego terenu są bardzo słabo rozpoznane. Brak jest opróbowanych studni wierconych ujmujących wody podziemne w tym rejonie. Istotne znaczenie odgrywają tu dwa piętra wodonośne:

- czwartorzędowe,
- proterozoiczne.

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest głównie z rzecznyymi osadami piaszczysto - żwirowymi i rozprzestrzenia się w dolinach rzek i cieków wodnych. Potencjalne wydajności studni mogą wynosić około 1 m³/h. W dolinie Bobru, w miejscach gdzie miąższość osadów czwartorzędu osiąga kilkanaście metrów, wydajności studni mogą być znacznie większe. Nieciągłe poziomy wodonośne występują również w utworach zwietrzelinowych.

Proterozoiczne piętro wodonośne związane jest ze spękanyymi i szczelinowatymi skałami metamorficznymi (gnejsy, migmatyty, amfibolity, łupki łuszczkowe). Wodonośność tego piętra ma charakter typowo szczelinowy. Główną rolę w wodonośności pionowej i poziomej odgrywa tu zaangażowanie tektoniczne utworów. Szczególnie uprzywilejowane rejony gromadzenia się wód podziemnych występują w obrębie stref dyslokacyjnych i uskokowych. Poza dokładnym rozpoznaniem przebiegu głównych uskoków tektonika obszaru, szczególnie jeśli chodzi o uskoki i spękania niewielkie o lokalnym zasięgu, jest słabo rozpoznana. W przypadku tego piętra szczelinowatość skał metamorficznych odgrywa zasadniczą rolę w jego wodonośności. Równie ważną kwestią jest możliwość zasilania obecnych w utworach metamorficznych stref wodonośnych.

Zasobność tego piętra nie jest dokładnie rozpoznana gdyż brak jest otworów hydrogeologicznych ujmujących wody podziemne w obrębie utworów prekambryjskich

Wody podziemne

Czwartorzędowe piętro wodonośne reprezentowane jest przez jeden lokalnie dwa poziomy wodonośne o zwierciadle swobodnym rozprzestrzenienie tego piętra jest niewielkie i ogranicza się jedynie do dolin rzecznych. W rejonie Kamiennej Góry piętro to nabiera większego znaczenia w związku z dużej miąższości piaskami i żwirami rzeczny kopalnej doliny Bobru. Wody tego piętra zaliczone zostały do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 343. Jest to zbiornik obejmujący czwartorzędową dolinę kopalną o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 50 tys. m³/d. Miąższość osadową czwartorzędowych określona na podstawie materiałów archiwalnych wynosi w rejonie miasta od 28-30 m. Czwartorzędowe piętro wodonośne stanowi główne źródło wody pitnej dla miasta Kamienna Góra.

Wody powierzchniowe

Powiat kamiennogórski w tym Kamienna Góra posiada dwa źródła ujęć wody pitnej. W Janiszowie (teren Gminy Wiejskiej Kamienna Góra) znajduje się ujęcie głębinowe jako podstawowe źródło zaopatrzenia. Ujęcie powierzchniowe "Opatówek" (teren Gminy Miejskiej Kamienna Góra) pełni funkcję źródła rezerwowego. Zapotrzebowanie na wodę kształtuje się na poziomie 4 tys. m³ na dobę. Ponadto na terenie kotliny kamiennogórskiej występują źródła wód leczniczych: wodorowęglanowe i szczawowy. Z danych Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Kamiennej Górze sp. z o.o. wynika, że 100 % gospodarstw domowych na terenie gminy jest podłączonych do systemu wodociągowego. Sieć wodociągowa występuje na terenach zabudowanych, tereny pod przyszłą zabudowę nie są zwodociągowane, jednakże w najbliższych latach gmina planuje tego typu inwestycje.

Powietrze

Pod względem stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, Kamienna Góra należy do strefy dolnośląskiej, o kodzie PL0204.

Ocena jakości powietrza prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ocena uwzględnia dwie grupy kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Według rocznej *Oceny jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2014 roku* największym problemem województwa był wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym (zarówno PM₁₀, jak i PM_{2,5}) oraz benzo(a)pirenem. Wysoki, ponadnormatywny, jest również poziom NO₂, a stwierdzone przekroczenia obowiązujących wartości docelowych dotyczyły ponadto arsenu i ozonu.

W odniesieniu do kryterium ochrony zdrowia strefa dolnośląska wykazała następujące klasy:

- klasa A: SO₂, NO₂, benzen, CO, PM_{2.5}, Pb, Ni, Cd,
- klasa C: PM₁₀, ozon, As, benzo(a)piren,
- klasa D2: ozon.

Natomiast w odniesieniu do kryterium ochrony roślin:

- Klasa A: SO₂, NO_x
- Klasa C: ozon
- Klasa D2: ozon.

Dla klas w strefie C Zarząd Województwa opracowuje program ochrony powietrza, mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych, docelowych oraz pułapu ekspozycji, natomiast dla klas w strefie D2 osiągnięcie poziomów długoterminowych powinno być jednym z celów wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Na terenie Kamiennej Góry ostatnie badania monitoringu jakości powietrza wykonywane były podczas oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim w 2014 roku.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza na terenie Kamiennej Góry, podobnie jak w innych regionach, należą: tzw. „niska emisja” (z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii), emisja z zakładów produkcyjnych i obiektów komunalnych czy intensywny rozwój transportu drogowego. Podobnie również jak w innych miejscach kraju przekroczenia dopuszczalnych norm jakości powietrza wykazują charakter sezonowy – w okresie grzewczym, gdy wzrasta szczególnie tzw. „niska emisja”, uciążliwość zanieczyszczeń jest większa.

25 czerwca 2014 r. Aglomeracja Wałbrzyska zawarła umowę z firmą ATMOTERM S.A., z Opola na opracowanie „Programu Gospodarki Niskoemisyjnej” dla wybranych Gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Opracowanie dotyczy 15 gmin wchodzących w skład AW, tj.: Gminy Wałbrzych, Gminy Boguszów-Gorce, Gminy Czarny Bór, Gminy Głuszyca, Gminy Jedlina-Zdrój, **Gminy Miejskiej Kamienna Góra**, Gminy Kamienna Góra, Gminy Lubawka, Gminy Mieroszów, Gminy miejskiej Nowa Ruda, Gminy Nowa Ruda, Gminy Stare Bogaczowice, Gminy Szczawno-Zdrój, Gminy Świebodzice, Gminy Walim.

PGN jest strategią, która określi kierunki działań w/w gmin w takich obszarach jak: transport, budownictwo publiczne, gospodarka przestrzenna, zaopatrzenie w ciepło i energię, gospodarka odpadami. Strategia ta opracowana zostanie na lata 2014-2020, a jej celem jest określenie sposobów zmniejszania emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do atmosfery, pochodzących z różnych źródeł spalania paliw.

Zaplanowanie właściwej polityki poprawy stanu środowiska naturalnego umożliwia osiągnięcie korzyści ekonomicznych, społecznych oraz środowiskowych. Działanie na rzecz lepszych warunków życia mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej, to główne przesłanie tworzonego opracowania.

Rozwój przemysłu jest koniecznością warunkującą postęp gospodarczy i społeczny. Z drugiej jednak strony powoduje on wciąż wzrastające zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Szczególnie niepokojące jest zwiększanie się ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza atmosferycznego, takich jak: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, związki ołowiu i pył zawieszony. Zanieczyszczenia te, powstające w procesach produkcyjnych jako produkty uboczne lub odpadowe, stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia ludzi i innych organizmów żywych, powodują degradację gleb i niszczenie konstrukcji technicznych. Ze względu na możliwość rozprzestrzeniania się wyżej wymienionych zanieczyszczeń skutki ich oddziaływania obserwujemy niejednokrotnie na obszarach bardzo odległych od miejsc ich powstawania. Istnieją dwa rodzaje metod zapobiegania

zanieczyszczeniom atmosfery. Są to metody bierne i czynne. Metody bierne polegają na tworzeniu stref ochronnych oraz budowie emitorów odpowiedniej wielkości. Metody czynne prowadzą do ograniczenia lub likwidacji zanieczyszczeń. Najwięcej trudności nastręcza neutralizacja szkodliwych gazów emitowanych do powietrza atmosferycznego. Wynika to nie tylko z różnych właściwości fizykochemicznych i zmiennego składu poszczególnych składników gazowych, ale także z różnych proporcji ich zawartości, niejednokrotnie agresywnego i wybuchowego charakteru, jak i z różnych objętości natężenia przepływu gazów odprowadzanych do atmosfery. Jednym ze sposobów poprawy czystości powietrza atmosferycznego jest opracowywanie i realizacja systemów ochrony atmosfery.

System ochrony atmosfery to zespół instrumentów (środków) prawnych, ekonomicznych, organizacyjnych, technicznych i politycznych, służących poprawie lub niedopuszczeniu do pogorszenia stanu czystości powietrza atmosferycznego na obszarze swego funkcjonowania. Obszarem funkcjonowania systemu może być miejscowość lub inna jednostka administracyjna (gmina, województwo), ale może to być również aglomeracja miejska lub miejsko-przemysłowa, a także region gospodarczy lub geograficzny. Głównymi kierunkami działania takiego systemu jest: zmniejszenie emisji lub niedopuszczenie do jej wzrostu ze źródeł znajdujących się na obszarze systemu, które może się odbyć poprzez likwidację części źródeł, bądź niedopuszczenie do powstania nowych, a także przez zmniejszenie emisji w poszczególnych źródłach: wydzielenie stref o dopuszczalnym mniejszym lub większym zanieczyszczeniu powietrza, dyslokacja części źródeł np. obwodnica, poprawa warunków rozprzestrzeniania zanieczyszczeń, poprzez usunięcie lub niedopuszczenie do powstania przeszkód, które utrudniają ich rozprzestrzenianie, zastąpienie licznych małych i niskich źródeł mniejszą ilością źródeł wysokich, ograniczenie wpływu źródeł znajdujących się poza obszarem funkcjonowania systemu, albo poprzez zmniejszenie emisji z tych źródeł.

Źródła zanieczyszczeń

Na stan zanieczyszczenia powietrza w mieście wpływ mają:

Emitory punktowe:

- kotłownie zakładowe,
- kotłownie komunalne.

Emitory powierzchniowe:

- indywidualne piece grzewcze i kuchenne (osiedla domków jednorodzinnych)

Emitory liniowe:

- komunikacja miejska

Emisja napływowa

- źródła zagraniczne (głównie znajdujące się na terenie Czech i Niemiec).

Charakterystyka emitorów punktowych

Przemysł

Na terenie miasta Kamienna Góra funkcjonują następujące zakłady przemysłowe:

- Druk- Lenh S.A.
- Lenh S.A.
- Dolnośląska Fabryka Maszyn Włókienniczych Dofama S.A.
- Zakłady Przemysłu Odzieżowego .Kamodex S.A.
- Energetyka Ciepła Sp. z o.o.
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej
- Karko Sp z o.o.
- Spółdzielnia Mleczarska Kamos
- Praxis Sp. z o.o.

Gospodarka ciepła miasta i powiatu kamiennogórskiego posiada następujące cechy:

- ogrzewanie piecowe budynków mieszkalnych,
- rozdrobnienie istniejących źródeł,
- niskie emitory,
- brak urządzeń oczyszczających spaliny,
- częste opalanie kotłów węglem i koksem o niskiej jakości.

Na zanieczyszczenie atmosfery w powiecie kamiennogórskim wpływ mają głównie lokalne źródła ciepła. Duża liczba małych kotłowni, pracujących przeważnie bez urządzeń odpylających w znacznym stopniu oddziałują na lokalny poziom zanieczyszczenia powietrza.

Zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery w powiecie kamiennogórskim uzyskać można przez:

- spalanie paliw o korzystniejszych parametrach z punktu widzenia ochrony atmosfery (niska zawartość siarki),
- centralizację źródeł ciepła,
- stosowanie wysokoskutecznych urządzeń oczyszczających gazy spalinowe włącznie z odsiarczaniem spalin.

Najbardziej istotne i realne do zastosowania w powiecie kamiennogórskim mogą być działania związane z centralizacją źródeł ciepła i wprowadzeniem nowych urządzeń oczyszczających. Biorąc pod uwagę to, że podstawowe źródło ciepła dla miasta Kamienna Góra posiada wysoki emisor (100 m) oraz rezerwę mocy cieplnej, celem jest wykorzystanie tego źródła do ogrzewania budynków mieszkalnych i usługowych, co pozwoli wyeliminować kotłownie lokalne. Budynki usługowe w większości ogrzewane są z własnych źródeł.³

³ Za: Program Ochrony Środowiska dla powiatu kamiennogórskiego

Hałas

Hałas jest jednym z czynników zanieczyszczających środowisko, a do oceny klimatu akustycznego stosuje się poziom równoważny dźwięku (L_{Aeq}), tj. uśredniony poziom dźwięku w funkcji czasu, mierzony w decybelach. Dopuszczalny poziom hałasu uzależniony jest od źródła hałasu, pory dnia i przeznaczenia terenu. Na terenach zabudowy zagrodowej, terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez drogi lub linie kolejowe wynosi 65dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej, a w przypadku pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasów – 55 dB w porze dziennej i 45 dB w porze nocnej. Natomiast na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej poziom hałasu z dróg i linii kolejowych nie może przekraczać 61 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej, a w pozostałych przypadkach – 50 dB w porze dziennej i 40 dB w porze nocnej⁴.

Głównymi emitorami hałasu na terenie Kamiennej Góry są trasy komunikacyjne, głównie obszary natężonego ruchu samochodowego, których zagęszczenie występuje szczególnie w północnej części gminy. Jednak na klimat akustyczny środowiska wpływ mają również inne czynniki, takie jak obecność i działalność zakładów produkcyjnych, miejsca publiczne zbiorowego nagromadzenia ludności czy place budowy. W mieście Kamienna Góra zaobserwowano znaczący spadek poziomu hałasu w porównaniu z latami poprzednimi. Najbardziej zauważalne jest to przy ul. Jeleniogórskiej, która w poprzednich latach była jedną z najbardziej uciążliwych ulic w regionie jeleniogórskim. Natężenie ruchu zmalało tam o ponad połowę, a poziom hałasu spadł o 3,3 dB. Najbardziej hałaśliwą ulicą jest ul. Bohaterów Getta, na której stwierdzono poziom hałasu 70,0 ÷ 70,8 dB (przekroczona wartość progowa równa 70,0 dB) oraz ul. Legnicka, gdzie poziom hałasu wzrósł o 4,0 dB. Pozostałe ulice nie powodują zagrożeń akustycznych. Średnie natężenie ruchu w porze nocnej nie przekracza 50 poj./h. Poziom hałasu przy głównych ulicach miasta wynosi 65 dB.

Promieniowanie elektromagnetyczne⁵

Promieniowanie elektromagnetyczne występuje w otoczeniu urządzeń elektrycznych. Źródłami pól elektromagnetycznych (promieniowania niejonizującego), są m.in. stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne czy linie wysokiego napięcia. Pole elektromagnetyczne wytwarzają również urządzenia wykorzystywane w gospodarstwach domowych czy zakładach pracy, np. mikrofalowe czy indukcyjne.

Oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego na środowisko i ludzi jest tematem wielu analiz i opracowań naukowych, które z kolei stanowią podstawę normowania oddziaływań, m.in. poprzez określenie dopuszczalnych wartości natężeń pól elektroenergetycznych.

Pomiary poziomów pól elektroenergetycznych realizowane są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Każdego roku badania PEM przeprowadzane są w wybranych punktach pomiarowych, wyznaczonych na terenach o wysokiej gęstości zaludnienia w rejonie oddziaływania

⁴ Za: *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*, Dz.U. z dnia 22 stycznia 2014 r., poz. 112.

⁵ Za: *Badanie poziomów pól elektromagnetycznych w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w roku 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014*, <http://www.wroclaw.pios.gov.pl/index.php/monitoring-srodowiska/promieniowanie-elektromagnetyczne/pomiary-i-oceny/> (04.04.2016)

źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego (stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne). Do badań PEM w latach 2005-2014 na terenie Kamiennej Góry nie wytypowano żadnego punktu, jednak pomiary wartości stężeń pól elektromagnetycznych w badanych punktach realizowane przez WIOŚ we Wrocławiu nigdy nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych.

Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe: wybrane wskaźniki

Kamienna Góra zajmuje obszar 18,04 km² w tym:

- użytki rolne: 54%
- użytki leśne: 16%

Miasto stanowi 4,54% powierzchni powiatu.

Tereny mieszkaniowe w Kamiennej Górze zajmowały w 2014 roku 24,7% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych gminy. Była to wartość zbliżona do średniej notowanej dla miast województwa dolnośląskiego (24%), natomiast niższa od wartości notowanej dla przestrzeni miejskich w kraju (30,7%).

Tabela 18. Grunty zabudowane i zurbanizowane – odsetek terenów mieszkalnych

Jednostka terytorialna	Grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów mieszkalnych				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	18,0%	18,3%	18,7%	19,0%	19,3%
POLSKA - MIASTO					30,7%
DOLNOŚLĄSKIE	15,0%	15,1%	15,2%	15,2%	15,3%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO					24,0%
Powiat kamiennogórski			13,6%	13,7%	13,7%
Powiat kamiennogórski - MIASTO				24,9%	24,9%
Kamienna Góra			24,9%	24,7%	24,7%

Źródło: GUS

Na tle pozostałych jednostek Kamienna Góra wyróżniała się wysokim udziałem terenów przemysłowych w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych. W 2014 roku obszary przemysłowe zajmowały w gminie obszar o powierzchni 66 ha, co stanowiło 13,5% gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Była to wartość znacznie przekraczająca poziom średniej krajowej (7,1%), wojewódzkiej (10,3%) ale niższa była od powiatowej (14,5%). W porównaniu do 2012 roku obszar terenów przemysłowych w mieście Kamienna Góra nie uległ zmianie.

Tabela 19. Odsetek terenów przemysłowych – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych

Jednostka terytorialna	Grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów przemysłowych				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,1%
POLSKA - MIASTO					13,5%
DOLNOŚLĄSKIE	10,4%	10,3%	10,3%	10,3%	10,3%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO					13,9%
Powiat kamiennogórski			7,3%	7,3%	7,2%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			14,5%	14,4%	14,5%
Kamienna Góra			13,5%	13,5%	13,5%

Źródło: GUS

Tereny rekreacji i wypoczynku w gminie stanowiły 10,1% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Była to wartość wyższa od odsetka powierzchni terenów rekreacji i wypoczynku notowanej dla przestrzeni miejskich w kraju (6,1%) oraz przestrzeni miejskich w województwie dolnośląskim (8,6%).

Tabela 20. Odsetek terenów rekreacji i wypoczynku – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych ogółem w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów rekreacji i wypoczynku				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	4,2%	4,2%	4,1%	4,0%	4,0%
POLSKA - MIASTO					6,1%
DOLNOŚLĄSKIE	5,9%	5,9%	5,8%	5,7%	5,7%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO					8,6%
Powiat kamiennogórski			5,1%	4,8%	4,7%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			9,6%	9,6%	9,6%
Kamienna Góra			10,6%	10,6%	10,6%

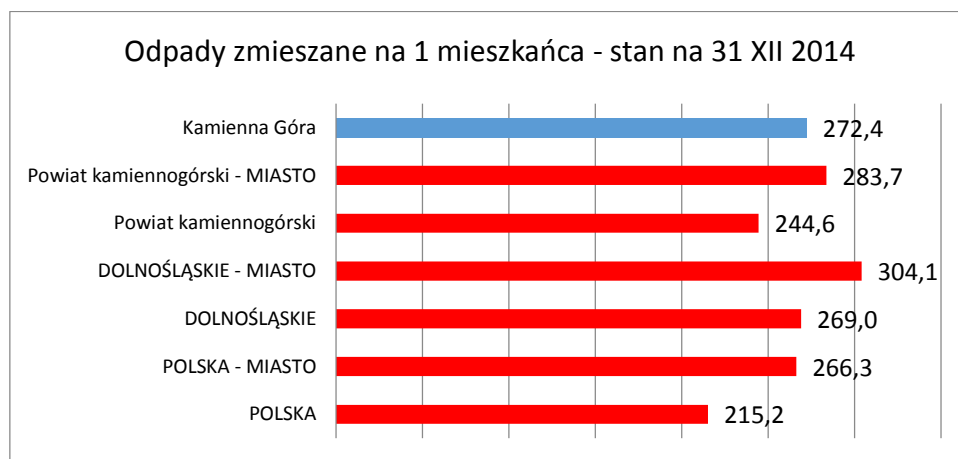
Źródło: GUS

Tereny zielone w Kamiennej Górze zajmowały w 2014 roku 7,06 ha powierzchni gminy. Znajdowało się wśród nich 3,20 ha parków spacerowo-wypoczynkowych, 1,06 ha zieleni osiedlowej, 8,60 ha cmentarzy oraz 2,8 ha zieleńców.

Miasto wyróżnia się dość niskim poziomem **lesistości** w porównaniu do innych jednostek administracyjnych. Wynika to z przewagi miejskiego i przemysłowego wykorzystania gruntów. W 2014 roku lasy zajmowały jedynie 16,1% powierzchni, podczas gdy lesistość kraju wynosiła 29,4%, a województwa – 29,7%.

Mieszkańcy miasta Kamienna Góra wytwarzają relatywnie więcej odpadów zmieszanych niż mieszkańcy innych jednostek administracyjnych. W 2014 roku na mieszkańca gminy przypadało 272,4 kg odpadów zmieszanych. Choć była to wartość o 256,1 kg mniejsza niż w 2010 roku (spadek o 43,2%), to nadal pozostawała na poziomie znacznie przewyższającym średnią krajową (215,2 kg na osobę), wojewódzką (269 kg na osobę) i powiatową (244,6 kg na 1 osobę).

Wykres 16. Odpady zmieszane na 1 mieszkańca w kg w latach 2010-2014

Źródło: GUS

Tabela 21. Wskaźniki sfery środowiskowej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju

Lp.	Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Kamienna Góra 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010			wartość Kamienna Góra 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014			Trend Kamienna Góra	OCENA OGÓLNA
				Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		
1	Grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem - udział w powierzchni ogółem	gmina	0,0%	5,5%	3,2%	1,5%	27,1%	5,2%	6,9%	5,7%	boczny	
		MIASTO						27,8%	24,5%	17,8%		
2	Tereny mieszkaniowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	gmina	-0,8%	7,5%	2,4%	0,5%	24,7%	19,3%	15,3%	13,7%	boczny	
		MIASTO						30,7%	24,0%	24,9%		
3	Tereny przemysłowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	gmina	0,0%	-1,4%	-0,9%	-1,5%	13,5%	7,1%	10,3%	7,2%	boczny	
		MIASTO						13,5%	13,9%	14,5%		
4	Tereny rekreacji i wypoczynku - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	gmina	0,0%	-6,0%	-3,5%	-6,7%	10,6%	4,0%	5,7%	4,7%	boczny	
		MIASTO						6,1%	8,6%	9,6%		
5	Tereny zieleni - udział w powierzchni ogółem	gmina	-37,0%	-0,4%	2,8%	13,9%	0,39	0,18	0,27	0,06	spadkowy	
		MIASTO		-1,8%	0,0%	2,1%		2,21	1,95	0,31		
6	Odpady zmieszane na 1 mieszkańca	gmina	-43,1%	-9,7%	-15,0%	-30,7%	272	215	269	245	spadkowy	
		MIASTO		-16,0%	-19,2%	-38,7%		266	304	284		

Źródło: GUS

2.4 Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Położenie i przestrzeń

Kamienna Góra jest gminą miejską. Na jej terenie znajduje się siedziba Starostwa Powiatowego. Nadrzędnym zadaniem władz samorządowych miasta Kamienna Góra jest stworzenie i utrzymywanie optymalnych warunków dla zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców miasta poprzez zapewnienie:

- bezpieczeństwa zdrowotnego i ładu ekologicznego, poprzez ochronę środowiska i zdrowia,
- bezpieczeństwa i ładu społecznego,
- bezpieczeństwa i ładu ekonomicznego poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy,
- bezpieczeństwa publicznego,
- ładu przestrzennego.

Podstawowe funkcje miasta to:

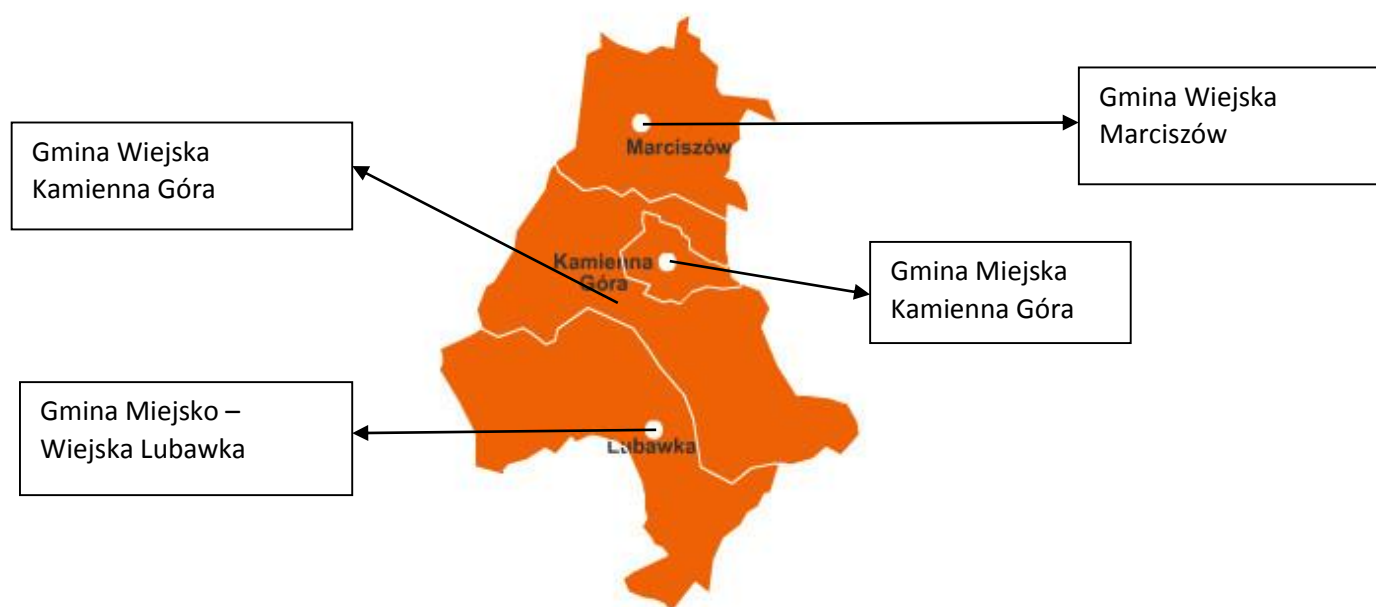
- usługowa
- administracyjna

Kamienna Góra położona jest w południowo-zachodniej Polsce w województwie dolnośląskim, ulokowana między Sudetami Środkowymi i Zachodnimi w dolinie rzeki Bóbr na wysokości 435 m.n.p.m. Zajmuje centralne miejsce w śródgórskiej kotlinie. W pobliżu znajdują się Góry Kamienne oraz Rudawy Janowickie. Współrzędne geograficzne miasta wynoszą 16°03' długości geograficznej wschodniej i 50°47' szerokości geograficznej północnej.

Mapa 1. Podział administracyjny województwa dolnośląskiego na powiaty

Mapa 2. Podział administracyjny na gminy powiatu kamiennogórskiego

Infrastruktura opieki zdrowotnej

Opiekę zdrowotną dla mieszkańców miasta Kamienna Góra zabezpieczają placówki medyczne oraz apteki. Podmioty wykonujące działalność leczniczą zlokalizowane są na terenie całego miasta, zarówno w centrum, jak i na jego obrzeżach. Oferują one usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, zgodnie z poniżej przedstawioną specyfikacją.

Usługi z zakresu ochrony zdrowia w mieście Kamienna Góra realizowane są przez następujące podmioty lecznicze⁶:

- Centrum Ambulatoryjne w Kamiennej Górze, ul. Bohaterów Getta 10. W placówce można skorzystać z usług: poradni psychoonkologicznej, poradni lekarza POZ, gabinetu zabiegowego, punktu szczepień, gabinetu pielęgniarstwa środowiskowej – rodzinnej, zespołu transportu sanitarnego, poradni gastroenterologicznej, poradni zdrowia psychicznego, poradni leczenia uzależnień, poradni kardiologicznej, gabinetu diagnostyczno – zabiegowego, poradni ginekologiczno – położniczej oraz poradni chirurgii ogólnej.
- Dolnośląskie Centrum Rehabilitacji Sp. z o.o. w Kamiennej Górze, ul. Korczaka 1, świadcząca stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Centrum Higieny Psychiczej", ul. Kościuszki 6. W placówce można skorzystać z usług: poradni psychologicznej, zespołu długoterminowej opieki domowej, oddziału dziennego terapii uzależnienia od alkoholu, poradni terapii uzależnień i współuzależnienia, poradni zdrowia psychicznego oraz zespołu leczenia środowiskowego.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ESKULAP", ul. W. Broniewskiego 26 A. W placówce można skorzystać z usług: poradni ogólnej POZ, poradni ogólnej dla dzieci POZ, punktu szczepień, gabinetu diagnostyczno – zabiegowego, poradni medycyny sportowej, poradni neurologicznej, poradni gruźlicy i chorób płuc, poradni ginekologiczno – położniczej, poradni okulistycznej, poradni chirurgii ogólnej, poradni otorynolaryngologicznej, poradni medycyny pracy, poradni alergologicznej, poradni ginekologicznej, poradni okresu przekwitania, poradni patologii ciąży, poradni ginekologicznej dla dziewcząt, gabinetu diagnostyki obrazowej, pracowni endoskopii, poradni gastroenterologicznej oraz gabinetu diagnostyczno – zabiegowego.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Rodzina, ul. Jana Pawła II 8. W placówce można skorzystać z usług: poradni lekarza POZ, poradni lekarza POZ dla dzieci, gabinetu diagnostyczno – zabiegowego, punktu szczepień, poradni pielęgniarstwa środowiskowo- rodzinnej oraz pielęgniarstwa długoterminowej.
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kamiennej Górze, ul. Sienkiewicza 5. W placówce można skorzystać z usług: oddziału nadzoru terenowego oraz samodzielnego stanowiska pracy ds. zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, sekcji oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

⁶ Za: <https://rpwdl.csioz.gov.pl/RPM/Search>, <https://zip.nfz.gov.pl/GSL/> (stan na 22.02.2016)

- Przychodnia Rodzinna, ul. Kościuszki 6. W placówce można skorzystać z usług: gabinetu diagnostyczno-zabiegowego, poradni kardiologicznej, poradni onkologicznej, poradni chorób płuc, poradni diabetologicznej, poradni otolaryngologicznej, poradni preluksacyjnej, zespołu rehabilitacji domowej, pracowni USG, poradni wad postawy oraz punktu szczepień.
- Powiatowe Centrum Zdrowia Spółka z o.o., ul Bohaterów Getta 10. W szpitalu funkcjonuje: Oddział chorób wewnętrznych Oddział anestezjologii i intensywnej terapii Oddział pediatriczny Oddział neonatologiczny Oddział ginekologiczno - położniczy Oddział chirurgii ogólnej Izba przyjęć szpitala Blok operacyjny Apteka zakładowa Pracownia diagnostyki laboratoryjnej Pracownia diagnostyki obrazowej Pracownia diagnostyki endoskopowej Pracownia rehabilitacji Centralna sterylizatornia.

W placówkach medycznych Kamiennej Góry w 2014 roku udzielono w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 4523 porady lekarskie. Liczba udzielanych porad lekarskich w mieście podlegała fluktuacjom w latach 2010-2014, przyjmując wartość minimalną w 2012 roku (4218 porad), a maksymalną w 2013 roku (4546 porad). Wzrost liczby udzielonych porad lekarskich w Kamiennej Górze w latach 2014/2010 (6,2%), było podobny do dynamiki obserwowanej w przestrzeniach miejskich w kraju (6,9%).

Tabela 22. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców w latach 2010 – 2014

Jednostka terytorialna	Porady lekarskie na 1000 mieszkańców					Dynamika
	2010	2011	2012	2013	2014	2014/2010
POLSKA	3 951	4 073	4 005	4 104	4 151	5,1%
POLSKA - MIASTO	4 865	5 024	4 989	5 117	5 202	6,9%
DOLNOŚLĄSKIE	4 083	4 413	4 283	4 184	4 169	2,1%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	4 878	5 325	5 189	5 077	5 053	3,6%
Powiat kamiennogórski	3 562	3 399	3 401	3 599	3 597	1,0%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			4 398	4 663	4 729	7,5%
Kamienna Góra	4 258	4 228	4 218	4 546	4 523	6,2%

Źródło: GUS

Infrastruktura edukacyjna

Infrastrukturę edukacyjną na terenie Kamiennej Góry tworzą placówki przedszkolne, szkoły podstawowe, gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne.

Na terenie miasta znajdują się placówki oświatowe prowadzone przez gminę miejską Kamienna Góra:

- Żłobek Miejski przy ul. Spacerowej,
- Przedszkole Publiczne Nr 1 przy ul. Spacerowej,
- Przedszkole Publiczne Nr 2 znajdujące się przy ul. Tadeusza Kościuszki,
- Przedszkole Publiczne Nr 3 mieszczące się przy ul. Papieża Jana Pawła II,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Kamiennej Górze im. ks. Jana Twardowskiego zlokalizowana przy pl. Kościelnym,

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tkaczy Śląskich ulokowana przy ul. Jeleniogórskiej,
- Zespół Szkół zlokalizowany przy ul. Lubawskiej, w którego skład wchodzi Gimnazjum nr 1 i Gimnazjum dla Dorosłych.

W mieście znajdują się także placówki oświatowe oraz placówki związane z oświatą prowadzone przez powiat kamiennogórski:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących mieszczący się przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie, który składa się z: Gimnazjum nr 2, Liceum Ogólnokształcącego, Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych,
- Zespół Szkół Specjalnych znajdujący się przy ul. Małgorzaty Fornalskiej,
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. 29 Pułku Piechoty 2 Armii Wojska Polskiego zlokalizowany przy ul. Traugutta,
- Powiatowego Centrum Edukacji znajdujące się przy ul. Papieża Jana Pawła II, które składa się z: Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Biblioteki Pedagogicznej, Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli,
- Dziecięca Świetlica Środowiskowa zlokalizowana przy ul. Papieża Jana Pawła II.

W Kamiennej Górze w 2014 roku 10,6% dzieci było objętych opieką w żłobkach. Była to wartość wyższa od średniej krajowej (5,9%), lecz niższa od wartości notowanej w przestrzeni miejskiej województwa dolnośląskiego (13,7%). Zauważalny był znaczny wzrost odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach w Kamiennej Górze. W 2010 roku tylko 4,0% dzieci w Kamiennej Górze było objętych opieką w żłobkach.

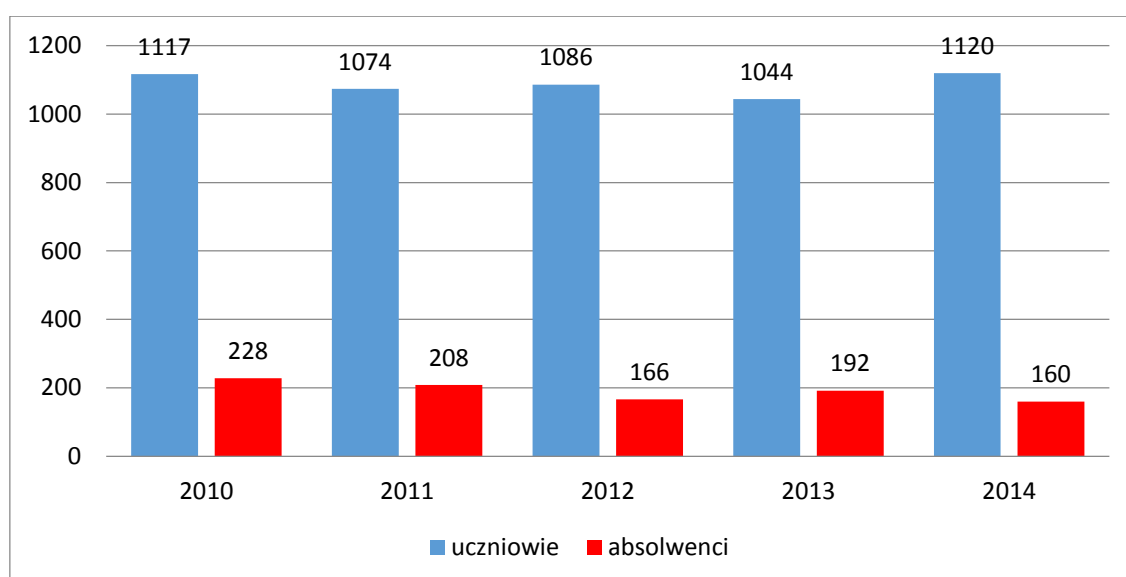
Tabela 23. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	2,6	3,0	3,8	4,8	5,9
POLSKA - MIASTO	4,5	5,1	6,4	7,8	9,5
DOLNOŚLĄSKIE	4,5	5,3	6,6	8,1	10,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	6,7	7,9	9,7	11,6	13,7
Powiat kamiennogórski	1,7	3,6	3,9	4,2	4,5
Powiat kamiennogórski - MIASTO			7,0	8,0	8,2
Kamienna Góra	4,0	8,8	9,4	10,5	10,6

Źródło: GUS

W 2014 roku w Kamiennej Górze było 1120 uczniów w szkołach podstawowych. Na przestrzeni analizowanych lat liczba uczniów szkół podstawowych charakteryzowała się względną stabilnością. Najmniejszą liczbę uczniów na tym poziomie kształcenia odnotowano w 2013 roku – 1044. Malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, w tym utrzymywanie się niskich wskaźników urodzeń oraz migracje osób w wieku produkcyjnym poza Kamienną Górę – mogą być przyczyną zmniejszania się liczby uczniów i absolwentów szkół podstawowych w Kamiennej Górze w ciągu kilku nadchodzących lat.

Wykres 17. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych w Gminie Kamienna Góra

Źródło: GUS

W 2014 roku na jeden oddział w szkole podstawowej przypadało w Kamiennej Górze 21,1 uczniów. Wyższą wartość odnotowano jedynie dla przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego (21,2). Średnia dla kraju była wyraźnie niższa (18,1).

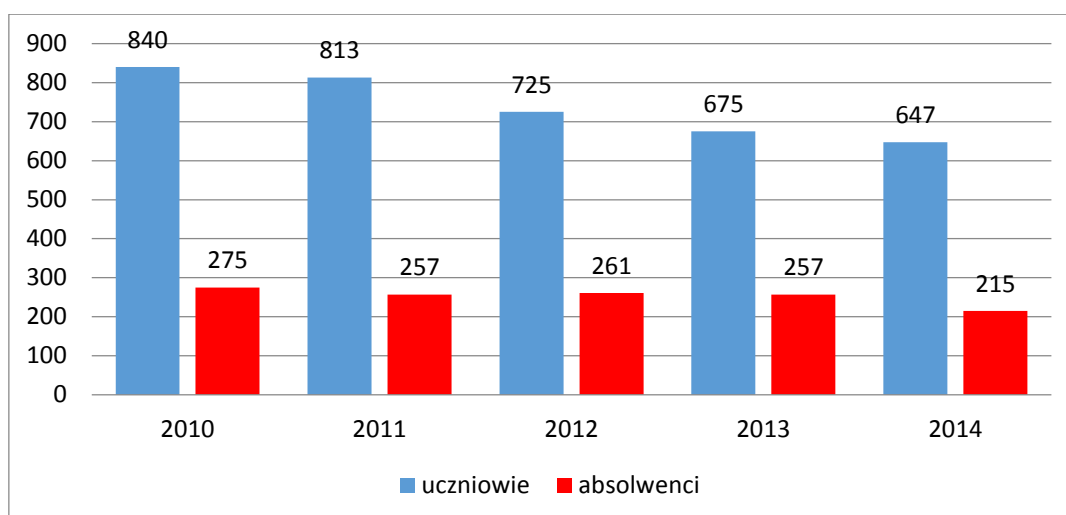
Tabela 24. Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na oddział (klasę)

Jednostka terytorialna	Uczniowie szkoły podstawowe przypadający na oddział (klasę)				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	9,2	18,0	18,1	18,1	18,1
POLSKA - MIASTO	11,0	20,9	21,0	20,9	20,7
DOLNOŚLĄSKIE	9,8	19,2	19,3	19,3	19,3
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	11,1	21,3	21,3	21,3	21,2
Powiat kamiennogórski	10,0	19,2	19,7	19,1	19,2
Powiat kamiennogórski - MIASTO			21,2	20,8	21,1
Kamienna Góra	11,0	19,9	21,3	20,9	21,1

Źródło: GUS

W 2014 rok w Kamiennej Górze do gimnazjów uczęszczało 647 uczniów. W porównaniu z 2010 rokiem była to liczba mniejsza o prawie 200 uczniów. Kolejne lata charakteryzowały się stałym spadkiem liczby uczniów szkół gimnazjalnych.

Wykres 18. Uczniowie i absolwenci szkół gimnazjalnych w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Kamiennogórskie gimnazja cechują się stosunkowo wysoką liczebnością klas. W 2014 roku na jeden oddział gimnazjalny w gminie przypadało 22,6 uczniów, podczas gdy w powiecie kamiennogórskim było to 20,7 uczniów, a w województwie i kraju – po 21 uczniów. Ponownie liczniejsze niż w Kamiennej Górze okazały się klasy w szkołach w gminach miejskich kraju, województwa i powiatu, liczące średnio po 20 uczniów.

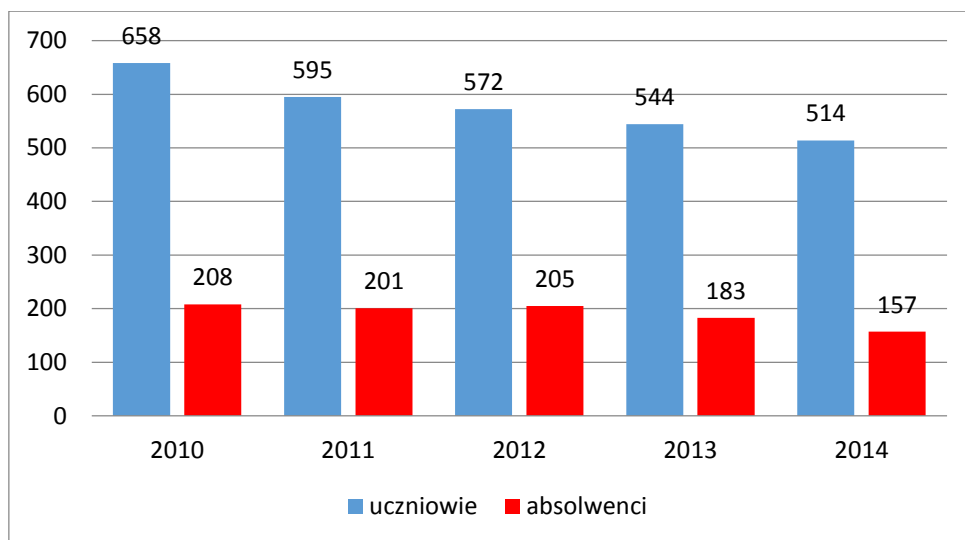
Tabela 25. Liczba uczniów gimnazjum przypadających na 1 oddział (klasę) w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział (klasę)				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	21,7	21,6	21,6	21,5	21,3
POLSKA - MIASTO	22,4	22,3	22,3	22,2	22,0
DOLNOŚLĄSKIE	21,9	22,0	22,0	21,8	21,5
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	22,6	22,6	22,6	22,4	22,2
Powiat kamiennogórski	21,8	20,9	21,1	20,7	20,7
Powiat kamiennogórski - MIASTO			23,2	22,7	22,6
Kamienna Góra	22,7	22,1	23,5	22,9	22,6

Źródło: GUS

W 2014 roku w Kamiennej Górze do szkół ogólnokształcących uczęszczało 515 uczniów. Podobnie jak w przypadku szkół gimnazjalnych, także w szkołach ogólnokształcących obserwowany był spadek liczby uczniów w okresie od 2010 do 2014 roku.

Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół ogólnokształcących w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Na jeden oddział w szkole ogólnokształcącej przypadało 28,9 uczniów co przewyższało liczbę uczniów, jaką odnotowano w tym czasie w kraju (26,9). Ciekawe jest to, że pomimo spadku liczby uczniów szkół ogólnokształcących (wykres powyżej) odnotowano wzrost liczebności klas w Kamiennej Górze.

Tabela 26. Liczba uczniów szkół ogólnokształcących dla młodzieży przypadających na oddział (klasę)

Jednostka terytorialna	Uczniowie szkół ogólnokształcących dla młodzieży przypadający na 1 oddział (klasę)				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	27,4	27,2	27,1	27,1	26,9
POLSKA - MIASTO	27,6	27,4	27,3	27,2	27,0
DOLNOŚLĄSKIE	27,1	27,0	26,9	26,6	26,5
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	27,2	27,1	27,0	26,7	26,6
Powiat kamiennogórski	27,4	28,0	28,3	29,8	28,9
Powiat kamiennogórski - MIASTO			28,3	29,8	28,9
Kamienna Góra	27,4	28,0	28,3	29,8	28,9

Źródło: GUS

W porównaniu do skali całego województwa dolnośląskiego mieszkańcy Kamiennej Góry charakteryzują się niższym poziomem wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Kamiennej Górze największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (24,5%) oraz zasadnicze zawodowe (24,4%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (37,9%) oraz podstawowe ukończone (20,1%). Poniżej zestawiono wykształcenie społeczeństwa miasta z wykształceniem mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz kraju.

Wykształcenie wyższe – 3866 osób, w tym: 2 395 kobiet, 1 472 mężczyzn

- Kamienna Góra – 10,3%
- Woj. dolnośląskie – 17,9%
- Polska – 17,9%

Wykształcenie średnie i policealne – 11 112 osób, w tym: 6 252 kobiet, 4 860 mężczyzn

- Kamienna Góra – 29,7%
- Woj. dolnośląskie – 35,0%
- Polska – 33,3%

Wykształcenie policealne – 651 osób, w tym: 456 kobiet, 195 mężczyzn

- Kamienna Góra – 1,7%
- Woj. dolnośląskie – 3,1%
- Polska – 2,7%

Wykształcenie średnie ogólnokształcące – 3900 osób, w tym: 2 405 kobiet, 1 495 mężczyzn

- Kamienna Góra – 10,4%
- Woj. dolnośląskie – 12,9%
- Polska – 12,4%

Wykształcenie średnie zawodowe – 6561 osób, w tym: 3 391 kobiet, 3 170 mężczyzn

- Kamienna Góra – 17,5%
- Woj. dolnośląskie – 18,9%
- Polska – 18,1%

Wykształcenie zasadnicze zawodowe – 11575 osób, w tym: 4 746 kobiet, 6 830 mężczyzn

- Kamienna Góra – 30,9%
- Woj. dolnośląskie – 22,8%
- Polska – 22,9%

Wykształcenie gimnazjalne – 1858 osób, w tym: 835 kobiet, 1 023 mężczyzn

- Kamienna Góra – 5,0%
- Woj. dolnośląskie – 4,7%
- Polska – 5,2%

Wykształcenie podstawowe ukończone – 8368 osób, w tym: 4 751 kobiet, 3 618 mężczyzn

- Kamienna Góra – 22,4%
- Woj. dolnośląskie – 18,1%
- Polska – 19,3%

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego – 633 osób, w tym: 436 kobiet, 197 mężczyzn

- Kamienna Góra – 1,7%
- Woj. dolnośląskie – 1,4%

- Polska – 1,4%

Infrastruktura czasu wolnego (kultura, sport, rekreacja)

Najważniejszą placówką kulturalną o zasięgu ponadregionalnym działającą na terenie powiatu kamiennogórskiego jest Muzeum Tkactwa. Propaguje historię regionu z bogatymi tradycjami w dziedzinie tkactwa. Stanowi kontynuację działalności placówek powstałych o wcześniej, bowiem początki kamiennogórskiego muzealnictwa datuje się na I poł. XVIII w.

Obecnie muzeum posiada ok. 13 tys. eksponatów, zgromadzonych w działach tkactwa i sztuki. W dziale tkactwa, najliczniejsza jest kolekcja ludowych czepców śląskich. Znaczne miejsce w zbiorach zajmują warsztaty tkackie i inne urządzenia do obróbki i przędzenia lnu i wełny. Dużą część zbiorów stanowią elementy ludowego i mieszczańskiego stroju śląskiego, szablony do znakowania tkanin, stemple do ich zdobienia, wzorniki oraz chorągwie cechowe. W dziale sztuki, najliczniejszy jest zbiór numizmatów (ok. 8500 sztuk), do najcenniejszych należy skarb monet srebrnych z XV i XVI wieku znaleziony w 1961 r. w Dębrzniku. Muzeum posiada także kolekcję naczyń z cyny, wyrobów kowalskich i ślusarskich. Zbiór etnograficzny to przede wszystkim meble śląskie, rzeźba i obrazy na szkle.

Stałą ofertą muzeum są wystawy: „Z dziejów Kamiennej Góry”, „Rozwój tkactwa i włókiennictwa na Dolnym Śląsku”, „Dawna wieś dolnośląska”. Ponadto w ciągu roku organizowane są także wystawy czasowych o różnorodnej tematyce. Muzeum prowadzi także działalność edukacyjną poprzez organizowane lekcje muzealne o dowolnej tematyce zaproponowanej przez nauczyciela oraz zajęcia plastyczne i konkursy.

Od 1996 roku muzeum organizuje koncerty muzyki klasycznej, które od 1999 roku urosły do rangi Festiwalu Muzycznego Kamienna Góra- Krzeszów. W roku 2001 odbyła się kolejna edycja festiwalu, tym razem jako „Polsko- Czeski Festiwal Muzyczny Kamienna Góra - Krzeszów - Zaclerz”. Zabytkowe wnętrza muzeum, kościoła p.w. Świętego Józefa w Krzeszowie oraz ratusza goszczą wybitnych dyrygentów i wirtuozów z całej Europy.

Kontakt z literaturą zapewniają w mieście Miejska Biblioteka Publiczna i 2 filie, w których zgromadzono ponad 78 tys. woluminów, a liczba czytelników wynosi 4,4 tys. i Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna, Filia Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej w Jeleniej Górze, gdzie niemal 0,9 tys. osób korzysta z 30 tys. woluminów.

W Kamiennej Górze Miejska Biblioteka Publiczna i 2 filie świadczą usługi na rzecz całej społeczności miasta. Tym samym na jedną placówkę biblioteczną przypada 6630 mieszkańców miasta. Jest to liczba charakterystyczna dla przestrzeni miejskich kraju (6733) i nieco niższa od przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego (8360).

Tabela 27. Ludność na placówkę biblioteczną

Jednostka terytorialna	Ludność na placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	3 940	3 990	4 072	4 103	4 100
POLSKA - MIASTO	7 000	7 061	7 139	6 801	6 733
DOLNOŚLĄSKIE	3 926	3 968	4 157	4 169	4 234
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	8 162	8 271	8 522	8 178	8 360
Powiat kamiennogórski	3 836	3 820	3 791	3 753	3 725
Powiat kamiennogórski - MIASTO			6 685	6 583	6 531
Kamienna Góra	6 926	6 851	6 781	6 671	6 630

Źródło: GUS

Miasto Kamienna Góra charakteryzowało się zmniejszającą liczbą czytelników bibliotek publicznych. W 2014 roku na 1000 mieszkańców miasta odnotowano jedynie 134 czytelników bibliotek. W porównaniu z 2010 rokiem ubyło 13,4% czytelników bibliotek. Większy spadek czytelników bibliotek zaobserwowano w powiecie kamiennogórskim. 134 czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1000 mieszkańców Kamiennej Góry było najniższą wartością tego wskaźnika w porównaniu z analizowanymi jednostkami terytorialnymi. W przestrzeniach miejskich kraju na 1000 mieszkańców przypadało 202 czytelników bibliotek, czyli o prawie 70 więcej niż w Kamiennej Górze.

Tabela 28. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców					Dynamika 2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	169	168	168	167	164	-3,0%
POLSKA - MIASTO	207	206	207	207	202	-2,1%
DOLNOŚLĄSKIE	172	173	173	169	164	-4,5%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	195	197	199	194	188	-3,3%
Powiat kamiennogórski	170	166	143	146	142	-16,3%
Powiat kamiennogórski - MIASTO			128	137	128	0,1%
Kamienna Góra	155	156	144	147	134	-13,4%

Źródło: GUS

Mniejsza liczba czytelników bibliotek publicznych, jaką zaobserwowano w Kamiennej Górze w porównaniu do przestrzeni kraju oraz województwa dolnośląskiego – charakteryzowała się zdecydowanie wyższą aktywnością w wypożyczeniach księgozbioru na czytelnika. Przeciętny czytelnik bibliotek publicznych z Kamiennej Góry wypożyczał w 2014 roku prawie dwa razy więcej książek (35,9 wypożyczeń w ciągu roku) niż przeciętny czytelnik w kraju (18,3) oraz województwie dolnośląskim (18,6).

Tabela 29. Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach

Jednostka terytorialna	Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach				
	2010	2011	2012	2013	2014
	wol.	wol.	wol.	wol.	wol.
POLSKA	18,4	18,6	18,9	18,5	18,3
POLSKA - MIASTO	18,0	18,2	18,6	18,2	18,0
DOLNOŚLĄSKIE	19,7	20,0	19,5	19,1	18,6
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	19,6	20,1	19,5	19,2	18,6
Powiat kamiennogórski	24,6	24,9	24,7	21,3	21,9
Powiat kamiennogórski - MIASTO			34,8	29,8	31,9
Kamienna Góra	31,3	31,4	32,9	33,2	35,9

Źródło: GUS

W Kamiennej Górze działa Centrum Kultury, które jest organizatorem imprez kulturalno-rozrywkowych. W jego ramach prowadzone są zajęcia dla mieszkańców miasta.

W Centrum Kultury w Kamiennej Górze, w okresie od czerwca do września w placówce odbywają się zajęcia stałych form:

- kluby Tańca Towarzyskiego „Fraszka” i brydża sportowego,
- kursy tańca towarzyskiego dla dorosłych i dzieci, języków obcych,
- zespoły teatralny „MY”, folklorystyczny „Krasnoludki Liczyrzepy”, muzyczny „Romano Sveto”
- sekcje: plastyczna, modelarska,
- wieczory płytowe, aerobik,
- trening pamięci metodą P.G. Wojakowskich,
- zajęcia sekcji samoobrony,
- cykle audycji umuzykalniających dla dzieci przedszkolnych i szkolnych prowadzone we współpracy z Filharmonią Sudecką,

a do stałych punktów rocznego planu pracy merytorycznej należą:

- Eliminacje Powiatowe Ogólnopolskich Konkursów Recytatorskich,
- Eliminacje Powiatowe Konkursów Recytatorskich Szkół Podstawowych i Gimnazjów,
- Kamiennogórski Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.
- „Akcja Lato” i „Akcja Zima” – imprezy i zajęcia organizowane dla uczniów w czasie wolnym od nauki,
- „Dni Kamiennej Góry”,
- premiery spektakli teatralnych przygotowanych przez zespół teatralny,
- turnieje tańca z udziałem tancerzy KTT Fraszka i członków innych klubów tańca,
- spektakle teatralne dla grup szkolnych i przedszkolnych,
- spektakle dla rodzin – cykl „Mamo, tato – teatr przyjechał”
- koncerty muzyczne, recitale, konkursy plastyczne,
- wystawy plastyków profesjonalnych i amatorów,
- kolejne edycje Kamiennogórskiej Księgi Rekordów,
- imprezy okazjonalne, zlecone, zabawy, dyskoteki, bale, festyny rekreacyjne.

Stałe spotkania i współpracę animatorów kultury, ale i ludzi pragnących aktywnie uczestniczyć w pracach na rzecz miasta i regionu zapewnia działalność Kamiennogórskiego Towarzystwa Regionalnego, Stowarzyszenia Absolwentów Liceum Ogólnokształcącego w Kamiennej Górze „Quintus”, Stowarzyszenia Edukacji Europejskiej, Stowarzyszenia Biznesu Ziemi Kamiennogórskiej, Stowarzyszenia Regionalnego „Dialog”.

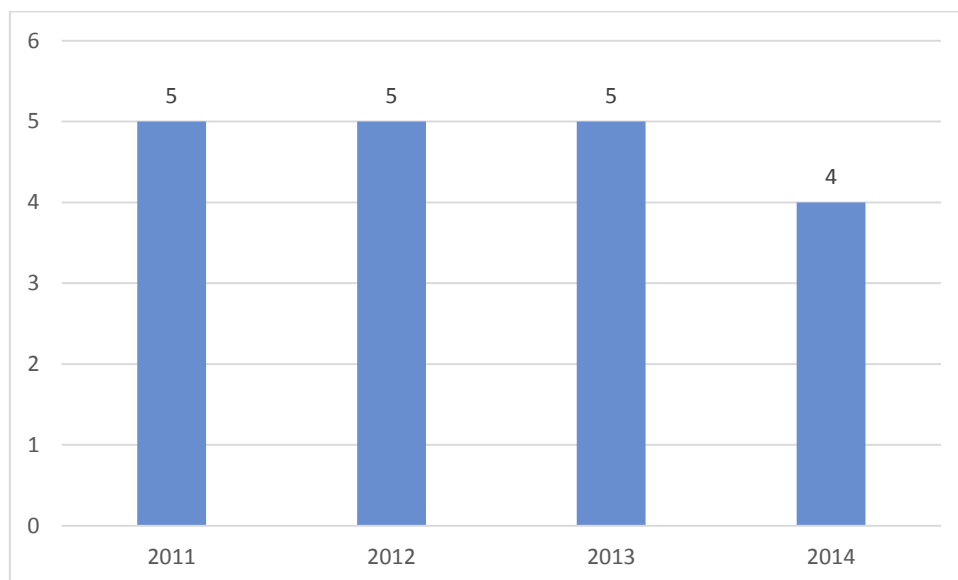
Oprócz tego w mieście działa:

- Biblioteka Pedagogiczna (w ramach Powiatowego Centrum Edukacji w Kamiennej Górze),
- Klub Seniora,
- Miejska Biblioteka Publiczna wraz z dwoma filiami,
- Muzeum Tkactwa przy placu Wolności 11 w barokowej kamieniczce którego stałą ofertą są wystawy:
 - "Z dziejów tkactwa ludowego",
 - "Rozwój tkactwa i przemysłu włókienniczego w Kamiennej Górze",
 - "Dawna wieś dolnośląska",

Oprócz tego Muzeum organizuje także kilka wystaw czasowych o różnorodnej tematyce. Rokrocznie jesienią prezentuje wystawę "Sztuka włókna", będącą wynikiem plenerów artystów europejskich. Muzeum organizuje także lekcje muzealne oraz zajęcia plastyczne i konkursy.

W Kamiennej Górze w 2014 roku funkcjonowały 4 zespoły artystyczne. W latach 2011 – 2013 było ich o jeden więcej.

Tabela 30. Liczba zespołów artystycznych w latach 2011 - 2014

Źródło: GUS

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Kamiennej Górze w 2014 roku odnotowano jedynie 2 zespoły artystyczne. W przestrzeniach miejskich kraju w tym czasie funkcjonowało 4,1 zespołów artystycznych, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, zaś w przestrzeni miast województwa dolnośląskiego – 3,0 zespołów artystycznych.

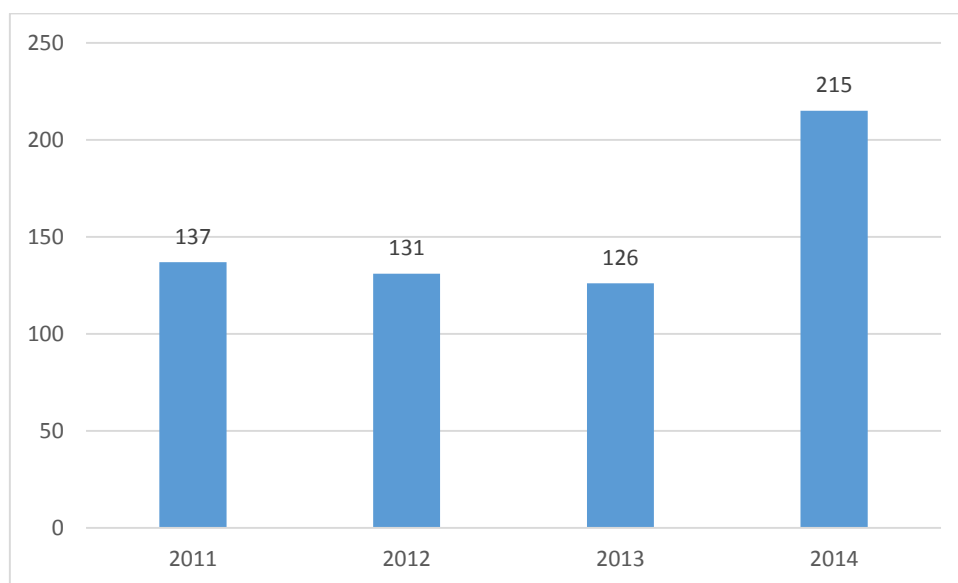
Tabela 31. Liczba zespołów artystycznych na 10 000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	3,7	4,0	4,0	4,1
POLSKA - MIASTO	3,8	4,1	4,1	4,1
DOLNOŚLĄSKIE	3,2	3,5	3,3	3,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	3,3	3,6	3,2	3,0
Powiat kamiennogórski	2,4	2,2	2,2	2,5
Powiat kamiennogórski - MIASTO		3,0	3,0	2,7
Kamienna Góra	2,4	2,5	2,5	2,0

Źródło: GUS

W Kamiennej Górze na przestrzeni lat 2011 – 2014 zaobserwowano znaczny wzrost liczby organizowanych imprez artystycznych. W 2014 roku zorganizowano 215 takich przedsięwzięć.

Wykres 20. Liczba imprez artystycznych w Kamiennej Górze

Źródło: GUS

Rosnąca liczba imprez artystycznych widoczna była również we wskaźniku liczby imprez na 10 tys. mieszkańców. W 2014 roku w Kamiennej Górze wskaźnik ten był zdecydowanie wyższy od wartości jakie odnotowano dla pozostałych analizowanych poziomów statystycznych.

Tabela 32. Liczba imprez artystycznych na 10 000 mieszkańców w latach 2011 - 2014

Jednostka terytorialna	Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców				Dynamika
	2011	2012	2013	2014	2014/2010
	szt.	szt.	szt.	szt.	
POLSKA	48,2	50,6	53,5	57,5	19,3%
POLSKA - MIASTO	53,4	55,9	57,6	62,3	16,7%
DOLNOŚLĄSKIE	49,9	49,6	53,0	54,7	9,7%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	51,7	51,5	51,5	54,2	5,0%
Powiat kamiennogórski	59,6	59,4	57,5	90,8	52,5%
Powiat kamiennogórski - MIASTO		70,7	68,4	102,6	45,1%
Kamienna Góra	66,7	64,4	63,0	108,1	62,2%

Źródło: GUS

Ziemie Kamiennogórską wyróżnia bogata oferta turystyczna, a sąsiedztwo z Czechami stwarza korzystną atmosferę do aktywnego spędzania wolnego czasu. Przez teren miasta oraz jego otoczenia przebiega szereg doskonale oznaczonych szlaków turystyki pieszej oraz ścieżek edukacyjnych. Sąsiedztwo Republiki Czeskiej i brak formalnych granic umożliwia łatwe dotarcie do atrakcji polsko-czeskiego pogranicza turystom zmotoryzowanym, piechutom i rowerzystom.

Górski teren sprzyja uprawianiu górskiego kolarstwa na trasach MTB lub turystycznych trasach rowerowych o różnych stopniach trudności. Szlaki przebiegają przez wszystkie najciekawsze i najpiękniejsze miejsca powiatu kamiennogórskiego.

W regionie znajdują się liczne punkty startowe dla paralotniarzy i motolotniarzy. Miłośnicy jazdy konnej mogą korzystać z kilku ośrodków jeździeckich na tym terenie. Amatorzy narciarstwa mają do dyspozycji wyciągi narciarskie w Lubawce i Czarnowie oraz wiele kilometrów odpowiednio przygotowanych tras biegowych w Lubawce i Opawie. Szlak w okolicach Opawy umożliwia włączenie się w system czeskich szlaków narciarstwa biegowego (Karkonoska Magistrała Narciarska). W Lubawce, na malowniczych stokach Kruczej Skały posadowiona jest jedna z największych w Polsce naturalnych skoczni narciarskich K85.

Miasto Kamienna Góra wyposażone jest w infrastrukturę sportową. Należą do niej:

- Kryta pływalnia: (basen o wymiarach 25m x 12,5m, sauna fińska), ul. Fabryczna 6,
- Hala sportowa: boisko do piłki siatkowej, ręcznej, koszykówki, siłownia, stół do ping ponga, ul. Traugutta 2,
- Stadion sportowy, ul. Ściegiennego 11,
- Stadion sportowy "Olimpia", boisko piłkarskie, urządzenia lekkoatletyczne, ul. Słowackiego 29,
- Boisko do plażowej piłki siatkowej, Ośrodek Wypoczynku Świątecznego, ul. Księcia Bolka I,
- "Orlik", Ośrodek Wypoczynku Świątecznego, ul. Księcia Bolka I,
- "Orlik" przy Gimnazjum Nr 1, ul. Lubawska 8,
- Korty tenisowe, 3 korty z mączki ceglanej, 2 korty o nawierzchni mineralnej - miał kamienny, Ośrodek Wypoczynku Świątecznego, ul. Księcia Bolka I,
- Miejski Ośrodek Sportów Siłowych i Tężyzny Fizycznej "Relax", ul. Kościuszki 4,

W ciągu 4 lat w Kamiennej Górze widoczny był spadek liczby klubów sportowych. W tym czasie liczba ich spadła z 5 do 3 klubów sportowych. Wskaźnik klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców był w 2014 roku w Kamiennej Górze widocznie niższy od wartości jakie osiągał na innych poziomach statystycznych. W tym czasie w przestrzeniach miejskich kraju (3,3) oraz województwa dolnośląskiego (3,5) działało ponad dwukrotnie więcej klubów sportowych.

Tabela 33. Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2012	2014
	szt.	szt.	szt.
POLSKA	3,4	3,7	3,6
POLSKA - MIASTO	3,1	3,3	3,3
DOLNOŚLĄSKIE	3,4	4,1	4,3
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	2,9	3,4	3,5
Powiat kamiennogórski	5,2	5,9	5,4
Powiat kamiennogórski - MIASTO		3,7	3,4
Kamienna Góra	2,4	2,0	1,5

Źródło: GUS

Wraz ze spadkiem liczby klubów sportowych w Kamiennej Górze obserwowany był spadek liczby członków klubów sportowych. W 2010 roku w Kamiennej Górze odnotowano 352 członków klubów sportowych, w 2014 ich liczba zmniejszyła się prawie dwukrotnie – do wartości 198 członków.

Tabela 34. Liczba członków klubów sportowych w latach 2010 – 2014

Jednostka terytorialna	Członkowie klubów sportowych		
	2010	2012	2014
	osoba	osoba	osoba
POLSKA	895 380	921 602	941 476
POLSKA - MIASTO	587 888	610 691	633 283
DOLNOŚLĄSKIE	58 512	70 335	75 543
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	42 795	49 046	52 796
Powiat kamiennogórski	1 128	1 242	1 204
Powiat kamiennogórski - MIASTO		572	487
Kamienna Góra	352	252	198

Źródło: GUS

Jednym ze wskaźników obrazujących aktywność fizyczną mieszkańców, jest liczba członków klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W Kamiennej Górze w 2014 roku odnotowano 100 członków klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców miasta. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych dla przestrzeni miejskich kraju (273) oraz województwa dolnośląskiego (262).

Tabela 35. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców			Dynamika
	2010	2012	2014	2014/2010
	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	232	239	245	5,3%
POLSKA - MIASTO	251	262	273	8,7%
DOLNOŚLĄSKIE	201	241	260	29,5%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	210	242	262	24,9%
Powiat kamiennogórski	245	273	269	9,9%
Powiat kamiennogórski - MIASTO		214	186	-12,9%
Kamienna Góra	169	124	100	-41,2%

Źródło: GUS

Na obszarze miasta znajduje się szereg ciekawych miejsc oraz zabytków, w tym:

- Kościół parafialny św. Piotra i Pawła w Kamiennej Górze, w którego wyposażeniu kościoła warto zwrócić uwagę na ołtarz z 1520 r., który jest drewnianym, polichromowanym tryptykiem (ołtarz boczny). Drugi ołtarz boczny oraz ołtarz główny pochodzą z końca XIX w. (neogotyki). Bardzo ciekawe są: kamienna chrzcielnica z drewnianą pokrywą (początek XVII w.) oraz drewniana, polichromowana ambona z XVII.
- Kościół parafialny Matki Boskiej Różańcowej w Kamiennej Górze został wzniesiony jako jeden z sześciu na Dolnym Śląsku Kościołów Łaski w latach 1709-20, zwracają w nim uwagę piętrowe, drewniane emporie. Od zachodu do świątyni dostawiona jest kwadratowa wieża, zwieńczona hełmem z prześwitem. Kościół mieścił ok. 4 tysiące ludzi na miejscach siedzących. Wyposażenie wnętrza zachowało się jedynie częściowo. Ciekawe są rzeźby, obrazy, naczynia liturgiczne z XVIII w. oraz ołtarze boczne i ambona.
- Pierwszy ratusz wzniesiono na rynku w Kamiennej Górze w połowie XIV wieku. Spłonął w 1638 r., jego odbudowę zakończono w 1660 roku (wtedy to zwieńczono wieżę nowym hełmem). W latach 1692-94 ratusz został rozbudowany. W 1831 roku runęła jego wieża, a pozostałą część budynku użytkowano jeszcze przez wiele lat, aż do ostatecznej rozbiórki w 1873 roku. Gmach obecnego ratusza ukończono w 1905 roku. Nowy ratusz został wybudowany w stylu neo- renesansowym. Jest to okazały budynek, z wieloma kamiennymi detalami oraz asymetryczną wysoką wieżą, nad którą góruje nadstawka z hełmem o dwóch prześwitach. Ciekawe jest jego monumentalne wnętrze z popiersiami Bolka I i II (kopie z sarkofagów krzeszowskich) oraz herb miasta i witraże prezentujące wydarzenia z historii Kamiennej Góry.
- Kamiennogórski rynek wybudowany został w kształcie prostokąta, na którym do 1873 roku stał ratusz miejski, otoczony barokowymi kamieniczkami z XVII i XVIII wieku - niektóre z podcieniami. Jedną z najładniejszych kamienic w rynku (Plac Wolności nr 6) zbudowana została na początku XVIII wieku, a projektantem jej był Martin Franz (autor projektu Kościoła Łaski). W jednej z zabytkowych kamienic mieści się Muzeum Tkactwa posiadające bogate zbiory obrazujące między innymi historię miasta. Z rynku wychodziło niegdyś 10 ulic

(po 2 z każdego narożnika i po 1 ze środka dłuższych pierzei), obecnie wychodzi ich 6 (lub licząc bardzo dokładnie - 8).

- Interesujący jest także zachowany średniowieczny układ urbanistyczny ulic pochodzący z przełomu XII i XIII wieku, fragmenty murów wzniesione z łamanego kamienia, pochodzące z XV wieku.

W okolicach Kamiennej Góry, a także w mieście istnieją tajemnicze miejsca i niezbadane podziemia. Kilka z nich to rozległe podziemne kompleksy, których prawdziwych rozmiarów można się dziś tylko domyślać. W samym mieście znana jest lokalizacja co najmniej czterech zespołów podziemnych sztolni i komór, a w najbliższej okolicy miasta kolejnych trzynastu. Niektóre z nich są częściowo spenetrowane, ale jak się zdaje, żaden z nich nie jest rozpoznany do końca. Nawet tam, gdzie duża część podziemnych obiektów jest w jakiś sposób dostępna, znajdują się ukryte miejsca za sztucznie wywołanymi zawałami, których usunięcie wymaga ogromnego nakładu sił i środków. Wiadomo też, że żaden z obiektów, których budowę prowadzono niemal do ostatnich dni wojny, nigdy nie został ukończony. Niemal wszystkie znane podziemne obiekty w tej okolicy mają charakter produkcyjny, a ich budowę ułatwiała istnienie w okolicach Kamiennej Góry dziesiątków starych kopalń, sztolni i wyrobisk, które radykalnie przed i w czasie wojny poszerzono, rozbudowano i unowocześniono.

Najbardziej znanym, a ciągle bardzo tajemniczym, kamiennogórskim podziemiem jest szpital ukryty około 40 metrów pod ziemią, który zbudowano w czasie wojny, w południowej części Kamiennej Góry. Według relacji był on połączony z jednym z podmiejskich sanatoriów podziemnym tunelem, w którym kursowała elektryczna kolejka. Podobne połączenie miał on także z niedokończonym lotniskiem, które budowano tuż pod miastem.

Zinwentaryzowane i zabezpieczone podziemne trasy mogą stać się dużą atrakcją turystyczną miasta i regionu.

Zasoby bazy noclegowej w Kamiennej Górze tworzą m. in.:

- Hotel** Karkonosze (50 miejsc, restauracja, możliwość organizowania konferencji, bilard położony w pobliżu dworca PKS i PKP),
- Hotel** Krokus (20 miejsc, sala szkoleniowa, restauracja, znajduje się niedaleko od kamiennogórskiego rynku, w pobliżu park oraz postój TAXI),
- Hotel** Pan Tadeusz (18 miejsc, restauracja, znajduje się przy drodze prowadzącej z Legnicy),

a w najbliższej okolicy m. in.:

- Hotel* Lubavia w Lubawce (54 miejsca, restauracja, możliwość organizacji konferencji, znajduje się w rynku),
- Rezydencja MDM Zadrna w Chełmsku Śląskim (60 miejsc, 2 sale szkoleniowe, sala z bilardem, restauracja z barem, znajduje się w głębi lasu za Chełmskiem Śląskim),
- Pensjonat Betlejem w Krzeszowie (18 miejsc, restauracja, położony w lesie za miejscowością Krzeszów, przy czerwonym szlaku turystycznym, możliwość zwiedzenia pawilonu na wodzie),

- Ośrodek Wczasowy Modrzew w Lubawce (70 miejsc, świetlica, kawiarnia, położony przy Przęłęczu Ulanowickiej, przy zielonym szlaku turystycznym, w pobliżu znajduje się skocznia narciarska),
- Ośrodek Wczasowy Lubczyk w Lubawce (150 miejsc, sala konferencyjna, stołówka),
- Ośrodek Wczasowy Dar-Bul w Jarkowicach (łącznie 142 miejsca, restauracja, sala konferencyjna),
- Ośrodek TPD w Lubawce (45 miejsc noclegowych, sala szkoleniowa, stołówka, położony u podnóża Świętej Góry, w pobliżu skoczni narciarskiej; po drugiej stronie Św. Góry - wyciąg narciarski orczykowy).

Ponadto w okolicy działa 30 gospodarstw agroturystycznych oferujących ciekawe spędzenie wolnego czasu (narty, surfing, żeglowanie, grill i ogniska) i wypoczynek w naturalnym środowisku.

Bazę gastronomiczną w mieście tworzą kawiarnie i restauracje: Galeria „Lotos”, Cafe Saga, Music Box, Ratuszowa, U Leszka, Karkonosze Pod Kłosem, bary i pizzerie: Uniwersalny, Belfast Odetta, Mini Max, Salamino oraz Klub Waleczne Serca.

Centralne położenie miasta w otoczonej górami kotlinie sprawia, że jest to dogodne miejsce wypadowe w pasmo Rudaw Janowickich na zachodzie i północnym zachodzie, a także w góry Krucze na południu oraz pasmo Czarnego Lasu i Góry Wałbrzyskie na zachodzie i północnym zachodzie.

Przez miasto przebiegają dwa szlaki turystyczne: żółty i niebieski.

Zabytki i dziedzictwo kulturowe

Kamienna Góra jest miastem, które posiada wiele ciekawych i interesujących zabytków. Do ważniejszych obiektów zabytkowych można zaliczyć:

- **Sztolnię ARADO** - pod obszarem miasta znajdują się częściowo zasypane labirynty korytarzy. Prace nad nimi wykonywali więźniowie obozów koncentracyjnych oraz robotnicy przymusowi. Na terenie miasta sztolnie były drążone aż w dziesięciu miejscach. Jednym z najlepiej zachowanych oraz najciekawszych podziemnych korytarzy jest kompleks znajdujący się na Górze Kościelnej owiany tajemnicą zaginionego laboratorium Hitlera, którego historię można osobiście odkrywać odwiedzając kamiennogórską Sztolnię Arado. Obiekt ten posiada powierzchnię 1300 m² i kubaturę 4350 m³. Największą atrakcją kompleksu jest olbrzymia hala o długości 55,5 m, szer. 7 m, wys. 5,2 m. Hala ta została obudowana cegłą, a wolne przestrzenie między obudową a skałą, wypełniono lekkim betonem.
- **Rynek otoczony kamieniczkami w stylu barokowym z XVII – XVIII w.** - zabudowa otaczająca prostokątny rynek pochodzi głównie z przełomu XVIII i XIX wieku, gdyż większość starych kamienic uległa zniszczeniu w wyniku kataklizmów, które często nawiedzały miasto lub po prostu zostały zburzone ze względu na swój zły stan. Jednakże do dziś zachowało się kilka barokowych kamienic z podcieniami, które wykorzystywano jako doskonałe miejsce handlu. Znajdują się one głównie w pierzei północno-zachodniej i jedna z nich jest siedzibą Muzeum Tkactwa, które zostało gruntownie odrestaurowane w 2007 roku.

- **Kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła z gotyckim prezbiterium z XIV w.** - Gotycko-renesansowy kościół parafialny świętych Apostołów Piotra i Pawła jest najstarszym kościołem znajdującym się w mieście. Usytuowany jest na starówce, w jej południowo-zachodniej części. Świątynia ta została wzniesiona pod koniec XIII wieku, a dokładniej w 1294 roku, jednak do współczesności nie zachowała się w swym pierwotnym kształcie. Została bowiem spalona podczas wojen husyckich i w związku z tym przebudowano ją w XV wieku.
- **Kościół proewangelicki z XVIII w. jeden z Kościołów Łaski - obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Matki Bożej Różańcowej** -ta barokowa świątynia położona jest na placu Kościelnym u podnóża Góry Parkowej tuż za dawnymi murami starego miasta. To jeden z dwóch zachowanych do dziś kościołów Łaski na Śląsku. Powstał na mocy traktatu z Altranstädt, w którym cesarz Józef I pozwolił śląskim protestantom zbudować sześć świątyń: w Jeleniej Górze, Miliczu, Żaganiu, Kożuchowie, Cieszynie i właśnie w Kamiennej Górze. Ewangelicki kościół, który początkowo nosił wezwanie Trójcy Świętej, został wzniesiony w latach 1709-1730 według projektu budowniczego i architekta Martina Frantza, który swój pomysł wzorował na kościele św. Katarzyny w Sztokholmie. Mimo że druga wojna światowa nie przyniosła temu obiektowi zniszczeń, to i tak po 1945 r. kościół popadł w ruinę, gdyż nie był użytkowany. Dopiero od 1966 r. świątynia przeszła w ręce katolików, a w 1972 r. ustanowiono samodzielną parafię rzymskokatolicką pod wezwaniem Matki Bożej Różańcowej.
- **Ruiny renesansowego zamku z XVI wieku, który przebudowano w XIX w.** - w północnej części Kamiennej Góry na lewym brzegu rzeki Bóbr znajdują się ruiny renesansowego zamku Grodzko wraz z pozostałościami otaczających go niegdyś fortyfikacji. Pierwsza budowla w tym miejscu mogła powstać już w XIII wieku i legenda głosi, że została zbudowana przez templariuszy, którzy założyli tutaj swoją siedzibę. Na przestrzeni lat gośćmi pałacu byli między innymi król Fryderyk Wilhelm III, car Aleksander oraz przyszły cesarz pruski książę Fryderyk Wilhelm. Do dziś zachowały się mury, dziedziniec oraz wieża, a także fragment muru z bramą główną. Można również zauważyć renesansowe portale czy zdobione otwory okienne, a do ruin zamku prowadzi ponad stuletnia aleja lipowa nazwana na cześć księcia Fryderyka Wilhelma Książęcą.
- **Ratusz w stylu neorenesansowym zaprojektowany przez wrocławskich architektów (Richard Gaze i Alfred Böttcher)** - obecny gmach ratusza znajduje się przy placu Grunwaldzkim w miejscu wyburzonej Bramy Górnej oraz muru, który niegdyś okalał stare miasto i jest trzecią z kolei siedzibą władz miasta. Ta neorenesansowa budowla, składa się z trzech kondygnacji oraz wysokiej wieży, która niżej jest kwadratowa, natomiast wyżej już ośmioboczna i zakończona galeryjką oraz hełmem, z otworów którego można obserwować panoramę miasta na tle Gór Kamiennych i Wałbrzyskich, Rudaw Janowickich i Karkonoszy. W holu głównym budynku zachwyca kamienna balustrada, na początku której stoi na tylnych łapach lew dzierżący w łapach tarczę z kamiennogórskim herbem. W oknie na półpiętrze widnieje monumentalny witraż z godłem miasta. Jego budowę zakończono w 1905 r., a projektantami obiektu byli dwaj wrocławscy architekci Richard Gaze i Alfred Böttcher.
- **Na Górze Kościelnej (Parkowej) mauzoleum ku czci zamordowanych więźniów i jeńców wojennych w filii obozu koncentracyjnego Gross-Rosen oraz w obozach jenieckich** - w lipcu 1944 r. w Kamiennej Górze utworzono filię obozu koncentracyjnego o nazwie Arbeitslager Landeshut, czyli Obóz Pracy Kamienna Góra, który podlegał obozowi koncentracyjnemu

w Gross-Rosen. Więźniowie zostali ulokowani w południowo-zachodniej części miasta na lewym brzegu Bobru. W obozie, który działał w mieście do zakończenia wojny, przebywało średnio 1.500 – 1.600 więźniów z różnych krajów, głównie Żydów, Polaków i Rosjan, którzy musieli pracować w zakładach przemysłowych, głównie w fabryce łożysk tocznych, kamieniołomach oraz w sztolniach.

- **Cmentarz żydowski z końca XVIII wieku przy ulicy Katowickiej** - zlokalizowany na północny wschód od centrum miasta, nieopodal cmentarza katolickiego przy ulicy Katowickiej, cmentarz żydowski w Kamiennej Górze jest jednym z nielicznych i najlepiej zachowanych kirkutów na Śląsku. Cmentarz jest niezwykle przestrzenny, pozbawiony drzewostanu i pełen światła, w związku z czym nagrobki są bardzo dobrze eksponowane. Macewy pochodzą głównie z XIX wieku i są ustawione w równych rzędach przodem na wschód. Zostały one wykonane przede wszystkim z piaskowca i wiele z nich zachowało się w bardzo dobrym stanie – dominują na nich inskrypcje hebrajskie, które do dziś są czytelne.
- **Kamienica wybudowana w 1906 r., w której obecnie znajduje się Centrum Kultury** - dawna siedziba dyrekcji Śląskich Zakładów Tekstylnych S.A. Methner i Frahn wybudowana w latach 1905 - 1906. Obecnie znajduje się w niej Centrum Kultury, które pełni najważniejszą rolę w kreowaniu życia kulturowego Kamiennej Góry. Zajmuje się organizowaniem wielu imprez cyklicznych oraz prowadzeniem szerokiego wachlarza zajęć, których celem jest rozwijanie talentów oraz pielęgnowanie pasji mieszkańców miasta. Odbývają się tam zajęcia w sekcjach takich jak: zespół Break Dance, klub rękodzieła, klub brydża sportowego, sekcja modelarska czy szkoła szachowa. Przy Domu Kultury funkcjonuje również Klub Tańca Towarzyskiego „Fraszka”, Zespół Wokalny „Olga” oraz trzy zespoły teatralne – Zespół Teatralny „Burza”, Zespół Teatralny „My” oraz Zespół Teatralny dla dorosłych. Placówka ta w ramach Programu Rządowego na Rzecz Społeczności Romskiej od 2004 r. prowadzi również Dziecięcy Zespół Romski Terne Circhenia. Prowadzona jest także praca plastyczna, lekcje gry na gitarze oraz treningi wschodnich sztuk samoobrony.
- **Kamienica z 1903 r. - obecna siedziba Zakładu Ubezpieczeń Społecznych**
- **Kaplica cmentarna - Kościół pomocniczy pw. Bożego Ciała z końca XVI wieku** - kaplica znajduje się przy ul. Katowickiej na starym cmentarzu miejskim. Została wzniesiona w 1560 roku z inicjatywy proboszcza Langnickela, a po przebudowie w 1884 roku nabrała wyraźnych cech neogotyckich. Jest to kościół o jednonawowej dyspozycji przestrzennej z dostawionymi od zachodu prezbiterium, od wschodu i zachodu kruchtami. Charakteryzuje się bryłą ukształtowaną na zasadzie addycji, krytą w części korpusu i prezbiterium dachem dwuspadowym, kruchty wieńczą dachy pulpitowe. Dominantę stanowi górująca nad korpusem sygnaturka. Obok kaplicy, na murze cmentarnym umieszczone są mieszczkańskie płyty epitafijne. W 2009 roku Parafia pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła przy wsparciu finansowym Miasta Kamiennej Góry dokonała gruntownej restauracji obiektu.
- **Kamienny obelisk ustawiony na wzgórzu po prawej stronie drogi biegnącej do osiedla Antonówka** - Obelisk ustawiony został w 1880 roku na pamiątkę parady wojsk koalicji antynapoleońskiej, która miała miejsce 10 sierpnia 1813 roku. W paradzie uczestniczył car Rosji Aleksander I i król Prus Fryderyk Wilhelm III

- **Dolnośląskie Centrum Rehabilitacji tzw. Sanatorium** - Budynki zostały wybudowane w latach 1898 - 1930. Najstarszy budynek (obecny I"A") został ukończony w roku 1902 i nosił nazwę "Kaiserin Auguste- Victoria Volksheilstatte..." Najmłodszy (obecny pawilon II "A" i "B") ukończony został około roku 1930 i otrzymał nazwę "Kaiser Wilhelm Kinderheilstätte....". Po II Wojnie Światowej - aż do roku 1977 obiekty mieściły Państwowe Sanatorium Gruźlicy Kostno-Stawowej. W roku 1977 rozporządzeniem Min. Zdrowia i Opieki Społecznej Sanatorium straciło swój statut i zostało przekazane w gestię Wojewody Jeleniogórskiego jako ośrodek rehabilitacyjny.
- **Kamienny obelisk ustawiony na Górze Parkowej** - obelisk ustawiony jest na miejscu nieistniejącego cmentarzyka, gdzie pochowano zmarłych, którzy odnieśli rany w bitwach koło Trutnova, rozgrywających się 27 - 28 czerwca 1866 roku. Pomnik został odsłonięty w 1866 roku, a ufundowany został przez ówczesny powiat kamiennogórski. W 2010 r. Miasto Kamienna Góra w ramach projektu "Historia nas łączy - ścieżka edukacyjna do pomnika z 1866 r." współfinansowanego z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej 2007 - 2013 Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska odrestaurowało pomnik wraz z biegnącą do niego ścieżką.

System drogowy i kolejowy, komunikacja

Drogi

Drugi podstawowy układ komunikacyjny miasta tworzą:

- droga wojewódzka nr 367 Jelenia Góra- Wałbrzych z przebiegiem ulicami: Jeleniogórską- Bohaterów Getta- Wałbrzyską, przenoszona na odcinki nowo powstającej obwodnicy miejskiej,
- droga krajowa nr 5 Bolków- Lubawka z przebiegiem ulicami: Legnicką- Wałbrzyską- Bohaterów Getta,
- drogi powiatowe z przebiegiem przez ulice Asnyka, W. Broniewskiego, M. Fornalskiej, Katowicką, T. Kościuszki, Krzeszowską, Okrzei, Polną, Spacerową, Waryńskiego, Wiejską, Wojska

Jedną z dwu głównych osi komunikacyjnych miasta o kierunku wschód- zachód jest droga wojewódzka nr 367 Jelenia Góra- Kowary- Kamienna Góra- Wałbrzych, kl. technicznej głównej G. Prowadzi ona zarówno ruch tranzytowy jak i lokalny. Druga ośią jest droga krajowa nr 5 Bolków- Lubawka, IV kl. technicznej, przebiegająca przez Kamienną Górę z północy na południe i przenosząca również ruch tranzytowy i lokalny. W układzie dróg krajowych przewiduje się dalszą modernizację drogi nr 5 Bolków – Lubawka i wykonanie w II etapie odcinka Kamienna Góra - Marciszów. Za modernizacją tej drogi przemawiają następujące uwarunkowania:

- 1) droga nr 5 stanowi część ważnej drogi międzyregionalnej obsługujących tereny o silnym stopniu urbanizacji i uprzemysłowienia;
- 2) rozbudowa przejścia granicznego w Lubawce wpłynie na skalę ruchu tranzytowego;

3) droga nr 5 będzie drogą alternatywną dla planowanej autostrady A3 (z dopuszczeniem drogi szybkiego ruchu S3);

4) docelowo przejście graniczne w Lubawce ma przejąć ruch prowadzący z północy Polski trasą E65, prowadzący obecnie przez przejście w Jakuszycach do Pragi.

Położenie miasta w pobliżu niedalekiego przejścia granicznego w Lubawce, prowadzącego w kierunku Pragi jest bardzo atrakcyjne dla rozwoju gospodarki na jego terenie i aktywizacji turystycznej. W korytarzu drogi nr 5 planuje się budowę drogi szybkiego ruchu Szczecin-Lubawka. Ma ona przebiegać będzie po zachodniej i północnej stronie terenów zainwestowanych miasta. Przebieg na rysunku studium ma charakter orientacyjny i zostanie uszczegółowiony w koncepcji programowo – przestrzennej dla drogi ekspresowej S-3 na odcinku Legnica – Jawor – Bolków – Kamienna Góra - Lubawka opracowywanej przez GDDKiA.

Miasto dzieli niewielkie odległości z Wrocławiem (ok. 110 km) oraz ze stolicą Czech – Pragą (ok. 130 km). Do miasta można dojechać autobusami PKS-u i prywatnymi busami, które jeżdżą z Wałbrzycha do Kamiennej Góry.

Kolej

Rola kolei w układzie transportowym miasta i w ruchu osobowym systematycznie maleje. Przez jego teren przebiegają następujące linie kolejowe:

- Nr 298 dwutorowa, pierwszorzędna: Kamienna Góra – Sędziszów (nie zelektryfikowana),
- Nr 299 jednotorowa, pierwszorzędna - towarowa: Kamienna Góra- Lubawka- Granica Państwa (nie zelektryfikowana),
- Nr 345 jednotorowa drugorzędna: Kamienna Góra Pisarzowice (nie zelektryfikowana),
- Nr 330 Kamienna Góra – Krzeszów (Uchwałą Zarządu PKP S.A. Nr 69 z dnia 13.03 2002 r przeznaczona do likwidacji).

Najważniejsze wydarzenia w historii kamiennogórskiej kolei to:

- 29 grudnia 1869 otwarto 1-torową linię kolejową (dł. 5,4 km) Kamienna Góra-Sędziszów, wraz ze stacją kolejową w Kamiennej Górze. Linia została zelektryfikowana w sierpniu 1921, natomiast drugi tor zbudowano w pierwszej dekadzie XX w. w ramach ówczesnej modernizacji sieci kolejowej Dolnego Śląska.
- 29 grudnia 1869 otwarto 1-torową linię kolejową (dł. 12,5 km) Kamienna Góra-Lubawka i dalej do Královca, zelektryfikowaną w sierpniu 1921.
- 2 października 1899 otwarto 1-torową linię kolejową (dł. 21,6 km) Kamienna Góra-Okrzeszyn i eksploatowaną w ruchu pasażerskim do stycznia 1954 (częściowo rozebrana w styczniu 1992). Na tej linii funkcjonował w latach 1899-1954 przystanek kolejowy Czadrówek, położony na obszarze Kamiennej Góry.
- W 1914 oddano do użytku odcinek łączący Marciszów z Dębrznikiem, zelektryfikowany 1 stycznia 1939.

Do 1945 przez przejście Lubawka-Královec kursowały pociągi pasażerskie i towarowe. Później pociągi pasażerskie dojeżdżały od strony polskiej jedynie do Lubawki i kursowały w relacjach Lubawka-Wałbrzych oraz Lubawka-Marciszów (Jelenia Góra). W 2001 zamknięto dla ruchu towarowego przejście Lubawka-Královec oraz łącznicę Kružyn (Dębrznik)-Marciszów Górny. Od tej pory pociągi pasażerskie musiały kursować przez Sędzislaw. 3 maja 2004 z Kamiennej Góry odjechał ostatni pociąg pasażerski relacji Lubawka-Jelenia Góra obsługiwany szynobusem SA102-001[6].

W 2008 uruchomiono weekendowe połączenie Lwówek Śląski-Trutnov przez Kamienną Górę. Wówczas pociągi kursowały w weekendy od lipca do września. W 2009 kursy pociągów transgranicznych realizowano w soboty i niedziele w okresie czerwiec-wrzesień, ale już w skróconej relacji Jelenia Góra-Trutnov hl.n. Obsługę trakcyjną zapewniały spalinowe zespoły trakcyjne serii SA134.

Tabela 36. Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju

Lp.	Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Kamienna Góra 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010			Wartość Kamienna Góra 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Kamienna Góra	OCENA OGÓLNA
				Polska	dołnośląskie	powiat kamiennogórski		Polska	dołnośląskie	powiat kamiennogórski		
1	Przychodnie podległe samorządowi na 10 tys. mieszkańców	gmina	213,4%	-6,7%	6,2%	54,4%	1,51	0,63	0,74	1,34	wzrostowy	
		MIASTO		-2,1%	24,8%	2,3%		0,62	0,61	1,53		
2	Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	gmina	6,2%	5,1%	2,1%	1,0%	4 523	4 151	4 169	3 597	wzrostowy	
		MIASTO		6,9%	3,6%	7,5%		5 202	5 053	4 729		
3	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny	gmina	-16,2%	-9,5%	-6,9%	-16,8%	2 486	2 799	2 693	3 193	spadkowy	
		MIASTO		-9,8%	-7,1%	-12,1%		2 227	2 200	2 613		
4	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	gmina	33,5%	26,9%	27,1%	36,5%	825	794	800	699	wzrostowy	
		MIASTO		18,0%	19,6%	17,0%		929	917	796		
5	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w przedszkolu	gmina	-8,5%	-13,6%	-15,8%	-0,6%	0,91	1,17	1,11	1,35	spadkowy	
		MIASTO		-9,8%	-10,8%	0,2%		0,91	0,91	0,95		
6	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział	gmina	6,3%	0,5%	0,5%	0,1%	21,1	18,1	19,3	19,2	wzrostowy	
		MIASTO		-0,9%	-0,6%	-0,8%		20,7	21,2	21,1		
7	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział (2014/2011)	gmina	-0,2%	-2,1%	-1,8%	-5,1%	22,6	21,3	21,5	20,7	boczny	
		MIASTO		-1,4%	-1,6%	-2,7%		22,0	22,2	22,6		
8	Ludność na 1 placówkę biblioteczną i punkt biblioteczny	gmina	-4,3%	4,1%	7,8%	-2,9%	6 630	4 100	4 234	3 725	spadkowy	
		MIASTO		-3,8%	2,4%	-2,3%		6 733	8 360	6 531		
9	Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców	gmina	4,0%	-1,8%	-7,1%	-4,7%	3 872	3 398	3 171	3 659	wzrostowy	
		MIASTO		0,3%	-4,4%	2,3%		3 396	2 758	3 405		
10	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	gmina	-13,4%	-3,0%	-4,5%	-16,3%	134	164	164	142	spadkowy	
		MIASTO		-2,1%	-3,3%	0,1%		202	188	128		
11	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	gmina	14,7%	-0,8%	-5,4%	-11,0%	35,9	18,3	18,6	21,9	wzrostowy	
		MIASTO		0,2%	-5,2%	-8,3%		18,0	18,6	31,9		
12	Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	gmina	-37,3%	5,6%	26,8%	3,0%	1,51	3,64	4,28	5,37	spadkowy	
		MIASTO		8,2%	20,6%	-7,9%		3,32	3,53	3,44		

13	Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	gmina	-41,2%	5,3%	29,5%	9,9%	100	245	260	269	spadkowy	
		MIASTO		8,7%	24,9%	-12,9%		273	262	186		
14	Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców	gmina	-49,5%	6,9%	22,3%	-0,6%	87	239	259	234	spadkowy	
		MIASTO		10,3%	19,0%	-6,5%		269	267	170		
15	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	gmina	36,5%	21,9%	27,6%	34,9%	32,2	33,1	36,1	34,0	wzrostowy	
		MIASTO		23,7%	26,6%	16,0%		36,8	37,6	32,5		
16	Mieszkańcy na 1 dom, ośrodek kultury, klub, świetlicę (2014/2011)	gmina	-3,2%	-7,9%	-12,3%	-2,5%	19 889	9 574	9 760	8 940	spadkowy	
		MIASTO		-1,9%	-0,2%	-2,3%		15 592	16 249	13 063		
17	Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2014/2011)	gmina	-17,3%	11,3%	1,4%	2,5%	2,01	4,07	3,21	2,46	spadkowy	
		MIASTO		7,3%	-10,1%	-10,4%		4,11	2,98	2,68		
18	Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2014/2011)	gmina	62,2%	19,3%	9,7%	52,5%	108,1	57,5	54,7	90,8	wzrostowy	
		MIASTO		16,7%	5,0%	45,1%		62,3	54,2	102,6		
19	Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców	gmina	-8,6%	17,3%	25,8%	7,5%	3,2	12,4	19,5	8,4	spadkowy	
		MIASTO		16,1%	26,9%	2,3%		14,6	23,5	6,5		
20	Turyści na 1000 mieszkańców	gmina	64,1%	22,8%	27,9%	45,1%	140	652	831	216	wzrostowy	
		MIASTO		23,8%	28,4%	-36,8%		839	1 038	266		
21	Udzielone noclegi turystom na 1000 mieszkańców	gmina	71,6%	19,5%	33,3%	13,7%	185	1 730	2 200	422	wzrostowy	
		MIASTO		22,4%	38,2%	-25,4%		2 127	2 772	367		

Źródło: GUS

2.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

Sieć wodociągowa

Miasto Kamienna Góra zapewnia dostawę wody pitnej dla 100% swoich mieszkańców. Dostawcą wody jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kamiennej Górze. Miasto zaopatrywane jest w wodę pitną głównie z ujęcia wody podziemnej w Janiszowie. W sytuacjach zwiększonego zapotrzebowania kamiennogórski MPWiK zakupuje wodę z ujęcia „Betlejem” zlokalizowanego w Krzeszowie.

Tabela 37. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
POLSKA - MIASTO	95,3	95,4	95,4	95,5	96,4
DOLNOŚLĄSKIE	91,5	91,6	91,9	92,1	94,8
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	96,7	96,7	96,8	96,9	97,5
Powiat kamiennogórski	87,4	87,6	87,8	87,7	90,1
Powiat kamiennogórski - MIASTO			98,3	98,3	99,7
Kamienna Góra	98,1	98,1	98,2	98,2	100,0

Źródło: GUS

Gospodarka ściekowa

Wg danych GUS w 2014 roku w Kamiennej Górze 100% mieszkańców miasta korzystało z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 38. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
POLSKA - MIASTO	86,1	86,7	87,0	87,4	89,3
DOLNOŚLĄSKIE	68,1	69,3	70,1	70,8	75,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	85,5	86,3	86,7	87,2	90,0
Powiat kamiennogórski	60,2	61,6	61,9	61,9	79,4
Powiat kamiennogórski - MIASTO			78,1	78,2	99,7
Kamienna Góra	81,0	81,0	81,1	81,2	100,0

Źródło: GUS

Sieć gazowa

W 2014 roku wg danych GUS 91,2% ludności miasta korzystało z sieci gazowej. Była to wartość wyższa od notowanych dla przestrzeni miejskich kraju oraz województwa dolnośląskiego.

Tabela 39. Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
POLSKA - MIASTO	72,9	72,7	72,4	72,3	71,7
DOLNOŚLĄSKIE	62,8	62,7	61,8	61,7	61,4
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	84,6	84,4	83,1	82,9	82,4
Powiat kamiennogórski	53,2	52,9	55,6	55,7	55,7
Powiat kamiennogórski - MIASTO			91,5	91,6	91,5
Kamienna Góra	86,5	86,3	91,1	91,3	91,2

Źródło: GUS

System ciepłowniczy⁷

Znaczna część zabudowy miejskiej ogrzewana jest przez elektrociepłownię położoną w północnej części miasta, posiada ona moc 84 MW wskazaną do modernizacji w 2006 r. Jej możliwości grzewcze nie są obecnie w pełni wykorzystywane. Produkuje ona również parę technologiczną, która może być przesyłana do odbiorców. W związku z tym istnieją praktyczne możliwości przyłączenia do elektrociepłowni terenów całego miasta oraz nowych odbiorców ciepła zarówno z terenów budownictwa mieszkaniowego jak i usługowo-produkcyjnego, a także pełnej likwidacji uciążliwych małych kotłowni.

Zasoby mieszkaniowe

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Kamiennej Górze w 2014 roku wynosiła 55,5 m². Jest to powierzchnia zdecydowanie niższa od średniej wielkości mieszkań w kraju, województwie dolnośląskim, powiecie kamiennogórskim, jak również w przestrzeniach miejskich kraju oraz województwa.

⁷ Za: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Miasta Kamienna Góra na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021

Tabela 40. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania

Jednostka terytorialna	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
POLSKA - MIASTO	63,6	63,8	63,9	64,1	64,2
DOLNOŚLĄSKIE	71,5	71,7	71,9	72,0	72,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	65,3	65,4	65,4	65,4	65,4
Powiat kamiennogórski	63,1	63,3	63,6	63,9	64,1
Powiat kamiennogórski - MIASTO			55,3	55,4	55,5
Kamienna Góra	53,6	53,6	53,6	53,7	53,8

Źródło: GUS

Mieszkańcy Kamiennej Góry posiadają również do dyspozycji mniejszą powierzchnię mieszkań, jaka przypada na jedną osobę. W 2014 roku mieszkaniec Kamiennej Góry miał do dyspozycji średnio 21,5 m². W kraju, w województwie dolnośląskim i przestrzeniach miejskich było to kilka metrów więcej.

Tabela 41. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę

Jednostka terytorialna	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
POLSKA - MIASTO	24,7	25,0	25,4	25,7	26,1
DOLNOŚLĄSKIE	26,3	26,6	27,0	27,5	27,9
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	25,7	26,1	26,5	26,9	27,3
Powiat kamiennogórski	22,6	22,8	23,1	23,6	23,9
Powiat kamiennogórski - MIASTO			21,5	21,9	22,2
Kamienna Góra	20,4	20,7	20,9	21,3	21,5

Źródło: GUS

W Kamiennej Górze widoczna jest natomiast większa od średniej krajowej liczba mieszkań, jaka przypada na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten w 2014 roku w Kamiennej Górze osiągnął wartość 400 mieszkań na 1000 mieszkańców miasta. Oznacza to, że przeciętne gospodarstwo domowe w Kamiennej Górze liczy 2,5 osoby. Większą wartość wskaźnika odnotowano w przestrzeniach miejskich kraju (405,9) oraz przestrzeniach miejskich województwa dolnośląskiego (417,3). W Kamiennej Górze odnotowano nieznaczny wzrost liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, co związane było m. in. ze spadkiem liczby mieszkańców miasta w analizowanym okresie.

Tabela 42. Mieszkania na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
POLSKA - MIASTO	388,1	391,9	396,5	401,4	405,9
DOLNOŚLĄSKIE	367,7	371,0	375,9	381,6	386,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	394,4	398,7	404,8	411,9	417,3
Powiat kamiennogórski	358,0	360,4	364,1	369,2	373,0
Powiat kamiennogórski - MIASTO			388,9	395,6	399,1
Kamienna Góra	381,3	386,3	390,3	397,2	400,0

Źródło: GUS

Tabela 43. Wskaźniki sfery technicznej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju

Lp.	Wskaźnik	Jednostka terytorialna JST	Zmiana Kamienna Góra 2014/2010	Ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010			wartość Kamienna Góra 2014	Ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			Trend Kamienna Góra	OCENA OGÓLNA
				Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		Polska	dolnośląskie	powiat kamiennogórski		
1	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	gmina	0,4%	1,5%	1,0%	1,6%	53,8	73,4	72,2	64,1	boczny	
		MIASTO		0,9%	0,2%	0,4%		64,2	65,4	55,5		
2	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	gmina	5,4%	5,5%	6,1%	5,8%	21,5	26,7	27,9	23,9	wzrostowy	
		MIASTO		5,7%	6,2%	3,3%		26,1	27,3	22,2		
3	Mieszkania na 1000 mieszkańców	gmina	4,9%	3,9%	5,0%	4,2%	400	363	386	373	wzrostowy	
		MIASTO		4,6%	5,8%	2,6%		406	417	399		
4	Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej	gmina	1,9%	4,8%	3,6%	3,1%	100,0	91,6	94,8	90,1	wzrostowy	
		MIASTO		1,2%	0,8%	1,4%		96,4	97,5	99,7		
5	Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	gmina	23,5%	10,8%	10,1%	31,9%	100,0	68,7	75,0	79,4	wzrostowy	
		MIASTO		3,7%	5,3%	27,7%		89,3	90,0	99,7		
6	Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej	gmina	5,4%	-0,6%	-2,2%	4,7%	91,2	52,2	61,4	55,7	wzrostowy	
		MIASTO		-1,6%	-2,6%	0,0%		71,7	82,4	91,5		
7	Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków	gmina	3,7%	10,5%	3,3%	5,6%	99,3%	71,5%	78,6%	75,4%	wzrostowy	
		MIASTO		6,6%	-0,4%	-2,9%		93,9%	94,9%	97,1%		
8	Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	gmina	0,0%	61,6%	53,1%	0,0%	0,0	298,9	390,8	0,0	boczny	
		MIASTO										

Źródło: GUS

3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

3.1. Stan kryzysowy i obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- *gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub*
- *środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub*
- *przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub*
- *technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.⁸*

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych (Rozdział 2) polegała na przeanalizowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej w oparciu o możliwe i dostępne dane źródłowe.

Istotnym elementem diagnozy było obiektywne stwierdzenie czy za pomocą dostępnych danych można uznać, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Temu właśnie służyła analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych (zobiektywizowanie czy coś jest realnie problemem). Takie podejście rzutuje na całą logikę dokumentu. Program rewitalizacji ma bowiem pomóc rozwiązywać **KLUCZOWE PROBLEMY**, w sposób **NAJEFEKTYWNIJSZY**.

⁸ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777)

Szczegółowa diagnoza pozwoliła na określenie stanów kryzysowych występujących na obszarze Kamiennej Góry:

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- Depopulacja – powodowana przez ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji.
- Starzenie się społeczeństwa – widoczne w znacznym przyroście grupy ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia na terenie miasta.
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.
- Niski poziom wykształcenia mieszkańców miasta.

W SFERZE GOSPODARCZEJ:

- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.
- Dużo niższy od średniej wojewódzkiej poziom wynagrodzeń w sektorze prywatnym.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Hałas komunikacyjny, występujący w kilku miejscach miasta.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych na terenie miasta. Zdegradowane tereny publiczne.

W SFERZE TECHNICZNEJ:

- Zły stan zasobów mieszkaniowych, z których duża część to obiekty wymagające pilnych remontów i modernizacji.
- Niezadowalający stan części dróg.

KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK – OBSZAR ZDEGRADOWANY

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałymi sferami. Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze miasta występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział miasta na STREFY.

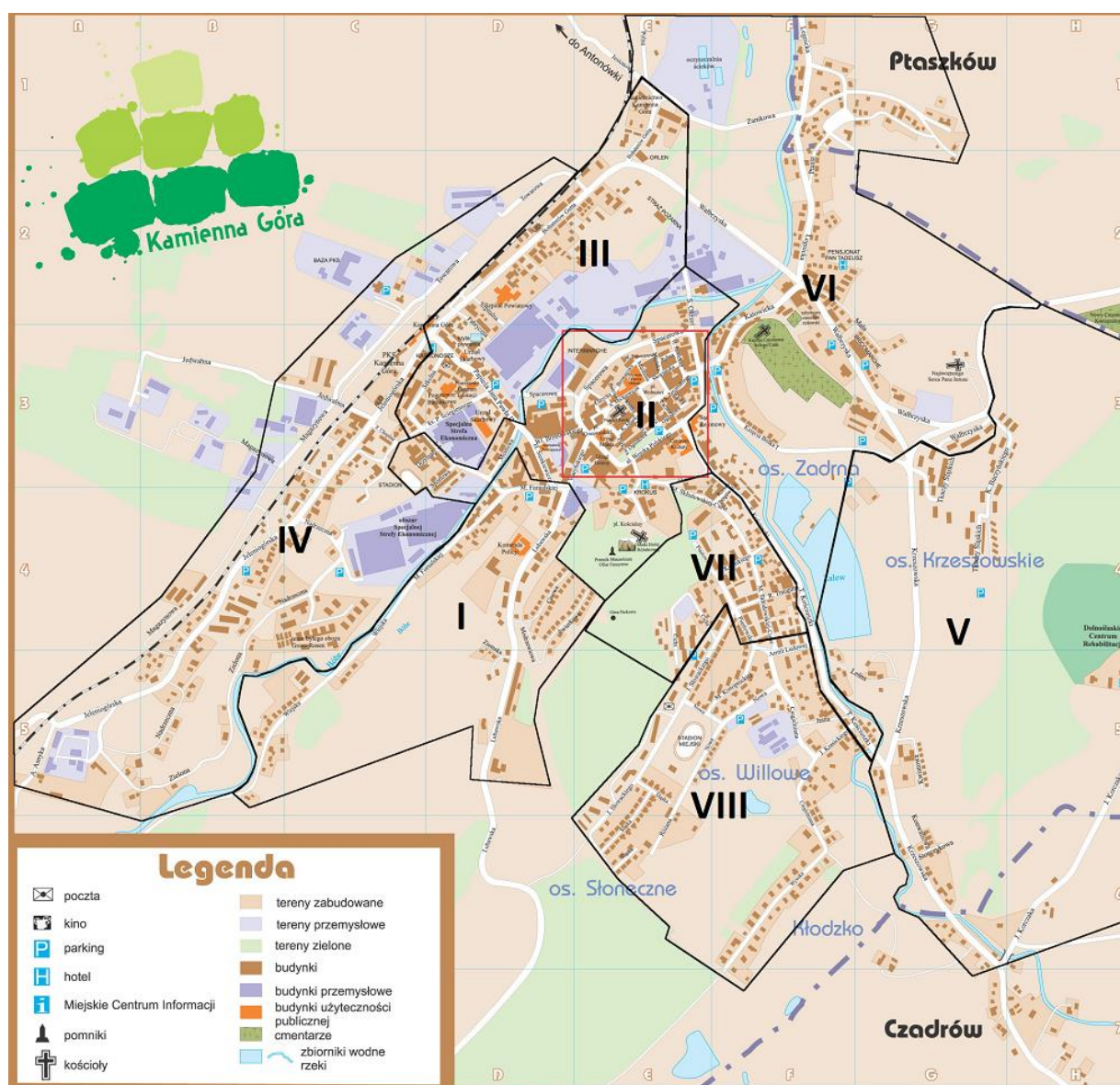
Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach:

- 1) Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału miasta na strefy. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział miasta na takie obszary.**

Tabela 44. Podział miasta na strefy

STREFA	Ulice
STREFA I	Ulice: Cisowa, Lubawska, Modrzewiowa, Parkowa, Świerkowa, Ziemska, M. Fornalskiej, Wiejska
STREFA II	Ulice: A. Mickiewicza, Boczna, Browarowa, H. Sawickiej, Młyńska, Muzealna, Plac Browarowy, Rybna, S. Okrzei, Słowiańska, Spacerowa, K. Miarki, Krótka, Plac Wolności, S. Żeromskiego, H. Sienkiewicza, L. Waryńskiego, Łużycka, Plac Grunwaldzki, Wł. Broniewskiego, J. Lompy, M. Drzymały, Mostowa, Sportowa, Aleja Wojska Polskiego, Łączna, Ogrodowa, Plac Kościelny, Przelot, Słoneczna, Stara, Wąska
STREFA III	Ulice: P. Ściegiennego, Papieża Jana Pawła II, Szkolna, Bohaterów Getta, Fabryczna, Szpitalna, Jesionowa, Lipowa, os. Antonówka, Polna, Zamkowa
STREFA IV	Ulice: F. Chopina, Jeleniogórska, Towarowa, Jedwabna, A. Asnyka, Magazynowa, Nadrzeczna, Przemysłowa, Zielona
STREFA V	Ulice: Tkaczy Śląskich, J. Korczaka, K.K. Baczyńskiego, Konwaliowa, Krzeszowska, Kwiatowa, Leśna, Storczykowa, Wałbrzyska 22-42
STREFA VI	Ulice: Księcia Bołka I, Legnicka, Mała, Ptasia, Katowicka, Wałbrzyska 2-21c, T. Kościuszki
STREFA VII	E. i J. Rosenbergów, M. Skłodowskiej-Curie, R. Traugutta, J. Kilińskiego, Piastowska, Cicha
STREFA VIII	J. Słowackiego, Śląska, Armii Ludowej, Azaliowa, Cegielniana, J. Krasickiego, Jasna, M. Konopnickiej, Nowa, Różana, Wysoka, Wrzosowa, Tulipanowa

Mapa 3. Podział miasta na strefy

Źródło: opracowanie własne na podkładzie udostępnionym przez UM Kamienna Góra

- 2) W celu ustalenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wybrane wskaźniki opisujące stany kryzysowe w sferze społecznej (ze względu na skalę jak również natężenie zjawiska) zostały poddane transformacji liniowej w przedziale 0-1. Następnie wyniki te zostały zsumowane i ponownie poddane transformacji liniowej. Uzyskano w ten sposób sumaryczny wskaźnik wystandaryzowany opisujący koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na poszczególnych obszarach.

Normalizacja wskaźników przeprowadzona została w oparciu o wzór:

$$W = \frac{x - \min}{\max - \min}$$

gdzie:

- W – wystandaryzowana wartość wskaźnika
- X – wyjściowa wartość wskaźnika
- Min – minimalna wartość wskaźnika
- Max – maksymalna wartość wskaźnika

Cząstkowy wskaźnik wystandaryzowany – wynik liczbowy związany z normalizacją pierwotnej danej statystycznej za pomocą liniowej transformacji danych typu min-max. W efekcie normalizacji wartości wszystkich wskaźników początkowych sprowadzone zostają do przedziału od 0 do 1, gdzie wartość 0 została przypisana danej o najmniejszej wartości, a wartość 1 została przypisana danej o największej wartości.

Syntetyczny wystandaryzowany wskaźnik – wynik liczbowy stanowiący średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych dla poszczególnych sfer problemowych, ujętych w postaci wskaźników wystandaryzowanych cząstkowych.

W celu określenie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, występujących w Kamiennej Górze, przeanalizowano dostępne wskaźniki je opisujące.

Tabela 45. Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Kamiennej Górze

Problem	Wskaźniki
1. Depopulacja	• Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2015/2011 – natężenie zjawiska • Ubytek liczby ludności – skala zjawiska
2. Starzenie się społeczeństwa	• Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – natężenie zjawiska • Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – skala zjawiska
3. Ubóstwo	• Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej spośród mieszkańców – 2015 – natężenie zjawiska • Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – skala zjawiska
4. Bezrobocie	• Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym – 2015 – natężenie zjawiska • Liczba osób długotrwale bezrobotnych – skala zjawiska
5. Przemoc w rodzinie	• NIEBIESKIE KARTY na 1000 mieszkańców – 2015 – natężenie zjawiska • Liczba NIEBIESKICH KART
6. Przestępczość	• Przestępstwa kryminalne na 1000 mieszkańców – 2015 – natężenie zjawiska • Liczba przestępstw – skala zjawiska

Tabela 46. Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych

Problemy społeczne:	1. Depopulacja	2. Starzenie się społeczeństwa	3. Ubóstwo	4. Bezrobocie	5. Przemoc w rodzinie	6. Przestępczość	Standaryzacja końcowa
STREFA II	0,78	0,54	1,00	1,00	1,00	0,66	1,00
STREFA III	0,87	0,29	0,76	0,77	0,77	0,85	0,81
STREFA IV	1,00	0,50	0,32	0,58	0,53	0,36	0,51
STREFA VI	0,01	0,33	0,48	0,27	0,86	1,00	0,41
STREFA I	0,00	0,00	0,59	0,60	0,80	0,63	0,31
STREFA VIII	0,01	0,66	0,23	0,05	0,95	0,58	0,28
STREFA VII	0,15	1,00	0,08	0,21	0,16	0,34	0,12
STREFA V	0,88	0,64	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Kamiennej Górze, przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w Kamiennej Górze jest obszar zlokalizowany w strefie II, obejmujący swoim zasięgiem następujące ulice: A. Mickiewicza, Boczna, Browarowa, H. Sawickiej, Młyńska, Muzealna, Plac Browarowy, Rybna, S. Okrzei, Słowiańska, Spacerowa, K. Miarki, Krótka, Plac Wolności, S. Żeromskiego, H. Sienkiewicza, L. Waryńskiego, Łużycka, Plac Grunwaldzki, Wł. Broniewskiego, J. Lompy, M. Drzymały, Mostowa, Sportowa, Aleja Wojska Polskiego, Łączna, Ogrodowa, Plac Kościelny, Przelot, Słoneczna, Stara, Wąska.

Jest to obszar ścisłego centrum miasta Kamiennej Góry, zamieszkały przez 4145 osób (21,1% ludności miasta), na którym zlokalizowany jest kamiennogórski rynek oraz otaczające go ulice. Na obszarze tym stwierdzono koncentrację następujących negatywnych zjawisk społecznych, dla których częściowy wskaźnik wystandaryzowany osiągnął wartości 1,0, takich jak:

- Depopulacja – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 0,78) która związana była z ubytkiem 238 mieszkańców tego obszaru w okresie 2015/2011, co stanowiło 5,43% mieszkańców obszaru,
- Starzenie się społeczeństwa – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 0,54), które związane był ze znaczną liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, które zamieszkują ten obszar (899 osób),
- Ubóstwo – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 1,00), które związane było z wysokim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej (9,53%) oraz dużą liczbą osób pobierających świadczenia społeczne (395 osób),
- Bezrobocie – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 1,00), które związane było z wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych w liczbie ludności obszaru (4,42) oraz dużą liczbą osób długotrwale bezrobotnych (111 osób),
- Przemoc w rodzinie – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 1,00), która związana było wysoką liczbą Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców obszaru (4,11), jak również ich znaczną liczbą (17 Niebieskich Kart),
- Przestępczość – (częstkowy wskaźnik wystandaryzowany 0,66), która związana była ze znaczną liczbą popełnionych na tym obszarze przestępstw (44).

Ponadto, mając na uwadze wyniki badań z mieszkańcami Kamiennej Góry, jako obszar zdegradowany wskazano teren zalewu w Kamiennej Górze oraz łączącą centrum miasta z terenem zalewu – ulicę Kościuszki.

Zalew, wraz z całą infrastrukturą hydrotechniczną oddany do użytku został w 1972 r. Budowany był przez społeczność kamiennogórską, dzięki zaangażowaniu i środkom mieszkańców miasta i powiatu. Problemem jednak, od początku funkcjonowania zalewu, było to, że zasilany był on wodami Zadrny, które, już wówczas, znajdowały się, i pozostają do teraz, poza dopuszczalnymi klasami czystości. Fakt ten, jak i inne warunki techniczne – w tym niska przepustowość i przepływ wody w samym zalewie, powodował, że w zbiorniku występowały i gromadziły się groźne dla zdrowia i życia ludzi zanieczyszczenia i bakterie. Spowodowało to, że decyzją służb kontrolujących stan wody w zbiorniku, wprowadzony został bezwzględny zakaz kąpieli.

Kontrola wykazała przede wszystkim zły stan zbiornika, urządzeń hydrotechnicznych oraz fatalną jakość wody, co wiązało się z koniecznością modernizacji, przebudowy oraz szeregu prac sanitarnych, których koszt oszacowany został na około 12 mln zł! Podobne wnioski płynęły z kontroli zalewu, przeprowadzonej w 2007 r. przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej.

Coraz bardziej prawdopodobne stawało się, że ze względu na rygorystyczne przepisy sanitarne, doprowadzenie do stanu umożliwiającego kąpiel w zalewie zasilanym pozaklasowymi wodami Zadrny, jest technicznie niemal nie do zrealizowania, przekraczając jakiegokolwiek możliwości prawne i finansowe miasta.

Gmina Miejska Kamienna Góra podjęła decyzję o przygotowaniu koncepcji dalszego funkcjonowania zbiornika i możliwych kierunków jego wykorzystania, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Rozpoczęto działania umożliwiające przeznaczenie zalewu jako miejsca wypoczynku, rekreacji i uprawianiu sportów, systematycznie, na miarę posiadanych środków i możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych. Zrealizowane zostały prace konserwacyjne jazu na Zadrnej, poprawiające stan techniczny i warunki przepływu wód i wykonany został remont pomostu. Na terenie zalewu wybudowany też został kompleks boisk sportowych.

W dalszym ciągu konieczny jest remont alejek, schodów, mostów i modernizacja oświetlenia. Gmina przeznaczyła również do sprzedaży tereny pod zabudowę hotelową i gastronomiczną.

Od strony formalnej Gmina, uzyskała wszelkie niezbędne pozwolenia na pobór, rzut oraz piętrzenie wód Zadrny, uregulowany został stan prawny zbiornika i przyjęty zakres prac niezbędnych do wykonania dla uzyskania właściwej gospodarki wodnej obiektu. Wszelkie działania prowadzone były w uzgodnieniu z zarządcą potoku Zadrna - RZGW oraz Starostwem Powiatowym. Zlecono też opracowanie kilku dokumentacji umożliwiających dalsze prace naprawcze na zalewie, w tym przebudowę jazu, a także badania fizykochemiczne i bakteriologiczne wody.

Zalew to dziś nieodłączny element krajobrazu Kamiennej Góry. Jest jednym z najpopularniejszych miejsc w mieście. Cały kompleks stanowi cel spacerów, wycieczek i pikników. Służy biegaczom, rowerzystom i wędkarzom. Jest też miejscem wielu imprez, w tym tej najważniejszej i największej w mieście – Dni Kamiennej Góry.⁹

Konieczne jest jednak podejmowanie dalszych działań modernizacyjnych – czego przejawem są wyniki badań z mieszkańcami. Ponad połowa (56%) z przebadanych 367 mieszkańców miasta wskazała, że w Kamiennej Górze w pierwszej kolejności rewitalizacji powinien zostać poddany teren zalewu.

⁹ Na podstawie: <http://www.kamiennagora.pl/pl/aktualnosci/zalew-informacja-burmistrza.html> 19.03.2014

Ponadto, w celu uzyskania spójności terytorialnej oraz komplementarności prowadzonych działań rewitalizacyjnych, za obszar zdegradowany uznano ulicę Kościuszki. Ulica Kościuszki jest ciągiem komunikacyjnym łączącym ściśle centrum miasta, w tym obszar w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, z obszarem o wysokich walorach rekreacyjno-wypoczynkowych wokół zalewu. Ulica Kościuszki charakteryzuje się degradacją funkcjonalno-przestrzenną (ciągi komunikacyjne, chodniki, tereny publiczne, podwórka) oraz techniczną (zły stan techniczny obiektów mieszkalnych). W celu utworzenia spójnego przestrzeni i funkcjonalnie obszaru wysokiej jakości życia, jak również podniesienia atrakcyjności turystycznej miasta konieczne jest podjęcie działań związanych z poprawą funkcjonalności oraz estetyki ulicy Kościuszki.

Tabela 47. Dane wyjściowe, które posłużyły do oceny koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Kamiennej Górze, wraz z transformacją liniową w przedziale 0-1

	Problem 1	Problem 2		Problem 3		Problem 4		Problem 5		Problem 6			
	Dynamika zmian ludności ogółem 2015/2011	Ubytek liczby ludności	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej spośród mieszkańców w 2015	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym 2015	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	NIEBIESKIE KARTY na 1000 mieszkańców w 2015	Liczba niebiskich kart	Przestępstwa kryminalne na 1000 mieszkańców w 2015	Liczba przestępstw	Standaryzacja końcowa
Średnia gminna	-5,91%	-	47,07	-	6,12%	-	3,39	-	3,72	-	12,47	-	-
STREFA II	-5,43%	238	35,43	899	9,53%	395	4,42%	111	4,10	17	10,62	44	1,00
STREFA III	-6,94%	198	36,57	559	9,08%	241	4,33%	71	4,15	11	16,21	43	0,81
STREFA VI	-4,45%	122	39,65	607	6,22%	163	2,55%	39	4,58	12	18,32	48	0,51
STREFA VIII	-4,96%	104	63,69	670	3,96%	79	1,90%	20	5,52	11	14,05	28	0,41
STREFA I	-5,09%	97	31,42	351	8,24%	149	4,12%	46	4,98	9	15,48	28	0,31
STREFA IV	-8,21%	176	54,60	605	4,93%	97	4,06%	45	3,56	7	10,68	21	0,28
STREFA VII	-5,00%	129	74,67	899	2,08%	51	2,49%	30	1,63	4	9,38	23	0,12
STREFA V	-7,79%	169	62,29	664	1,30%	26	1,69%	18	1,00	2	5,00	10	0,00

Źródło: opracowanie własne

3) Poszczególne obszary o największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych poddane zostały analizie współwystępowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Do zdiagnozowanych problemów, współwystępujących z problemami sfery społecznej w strefie II należą:

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Zły stan wód zalewu.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych na terenie miasta. Zdegradowane tereny publiczne.

W SFERZE TECHNICZNEJ:

- Zły stan zasobów mieszkaniowych, z których duża część to obiekty wymagające pilnych remontów i modernizacji.
- Niezadowalający stan części dróg.

3.2. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego**, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji

- nie może obejmować terenów większych niż **20% powierzchni** gminy,
- oraz zamieszkanym przez więcej niż **30% mieszkańców**.

Po przeprowadzeniu analiz prowadzących do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, niezbędne jest wyznaczenie (w ramach tego obszaru) **obszaru rewitalizacji**. Obszar rewitalizacji jest obszarem, na którym prowadzona będzie rewitalizacja.

Określenie, która część obszaru zdegradowanego stanowić będzie obszar rewitalizacji następuje w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich jest stwierdzenie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z innymi problemami. Do wniosku tego można dojść za pomocą metod badawczych służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (porównanie wartości mierników, ich koncentracji terytorialnej).

Drugą z przesłanek jest uznanie, że obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. To bardzo szeroka przesłanka, która pozwala gminie na zachowanie marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać rewitalizacji. Znaczenie dla rozwoju gminy oceniać można na różne sposoby, przede wszystkim istotność danego obszaru powinna jednak wynikać z gminnych dokumentów strategicznych, być w nich wskazana jako obszar szczególnej troski władz publicznych, obszar na którym skupiać się będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie. Do oceny istotności obszaru można posłużyć się przykładowo analizami urbanistycznymi, które wskażą obszar wpisujący się w zasady ogólne planowania przestrzennego, takie jak np. zasada miasta zwartego, zasada niskoemisyjności.¹⁰

Bazując na wynikach analizy danych zastanych, wskaźnikach opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego, a także na wynikach badań z mieszkańcami, biorąc pod uwagę znaczenie wybranych obszarów dla rozwoju gminy, zdecydowano się wskazać do rewitalizacji część obszaru zdegradowanego obejmującego ściśle centrum miasta wraz ulicą Kościuszki oraz terenem zalewu.

¹⁰ Źródło: Ustawa o rewitalizacji - praktyczny komentarz, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016

Obszar rewitalizacji: Centrum miejscowości Kamienna Góra wraz rynkiem oraz jego najbliższym otoczeniem oraz ulica Kościuszki i teren zalewu

Obszar został wskazany do rewitalizacji ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi oraz technicznymi. Obszar posiadający istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Liczba mieszkańców – 4163 osoby (stan na 31.12.2015; 21,10% ludności miasta)

Powierzchnia obszaru – 34,19 ha (1,91% powierzchni ogółem)

Lokalizacja (ulice): Boczna, Browarowa, Kościuszki, Krótka, Łączna, Łużycka, Miarki, Mickiewicza, Młyńska, Muzealna, Ogrodowa, Okrzei, Plac Browarowy, Plac Grunwaldzki, Plac Wolności, Przelot, Rybna, Sawickiej, Słowiańska, Spacerowa, Stara, Waryńskiego, Wąska, Wojska Polskiego, Żeromskiego, teren zalewu.

Znaczenie dla rozwoju lokalnego: Obszar ścisłego centrum miasta z rynkiem oraz jego najbliższym otoczeniem. Obszar o dużych walorach przestrzenno-kulturowych. Obszar lokalizacji istotnych dla rozwoju lokalnego instytucji (w tym Muzeum Tkactwa oraz Urzędu Miasta). Ulica Kościuszki stanowi istotny ciąg komunikacyjny miasta, łączący ściśle centrum Kamiennej Góry z teren zalewu. Zalew jest ważnym miejscem wypoczynku i rekreacji mieszkańców miasta.

NA OBSZARZE REWITALIZACJI KONCENTRUJĄ SIĘ W SZCZEGÓLNOŚCI NASTĘPUJĄCE PROBLEMY:

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- Depopulacja – powodowana przez ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji.
- Starzenie się społeczeństwa – widoczne w znacznym przyroście grupy ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego.
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.
- Przestępczość – widoczne w znacznej liczbie popełnionych przestępstw.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

- Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję.
- Zły stan wód zalewu.

W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNEJ:

- Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych. Zdegradowane tereny publiczne oraz obiekty zabytkowe.

W SFERZE TECHNICZNEJ:

- Zły stan zasobów mieszkaniowych, z których duża część to obiekty wymagające pilnych remontów i modernizacji.
- Niezadowalający stan części dróg.

Mapa 4. Obszar rewitalizacji w Kamiennej Górze

Źródło: opracowanie własne

WSKAŹNIKI OPISUJĄCE NEGATYWNE ZJAWISKA SPOŁECZNE

Miernik	Źródło danych	Koncentracja problemu	Wartość referencyjna	Wartość obszaru
Dynamika zmian ludności ogółem 2015/2011	UM	Zmiana liczby osób wyniosła -247 osoby	-5,91%	-5,60%
Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	UM	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 910 mieszkańców	47,07	36,53
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2015	MOPS	391 osób skorzystało z pomocy społecznej	6,12%	9,39%
Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym 2015	PUP	109 osób bezrobotnych miało status długotrwale bezrobotnego	3,39%	4,38%
NIEBIESKIE KARTY na 1000 mieszkańców 2015	MOPS	Na obszarze strefy wystawiono 16 kart	3,72	3,84
Przestępstwa kryminalne na 1000 mieszkańców 2015	Policja	Odnotowano 72 przestępstwa kryminalne	12,47	11,05

Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się niską estetyką. W obszarze współwystępują zdegradowane przestrzenie oraz obiekty budowlane. Zdegradowana tkanka miejska współwystępuje z obszarami, które częściowo zostały już zrewitalizowane (np. obszar rynku – Plac Wolności, Skwer księcia Bolka II).

Fot. 1. Kamienice przy Placu Wolności w Kamiennej Górze

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 2. Kamienice przy ulicy Mickiewicza w Kamiennej Górze

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 3. Obiekt mieszkalny przy ulicy Karola Miarki

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 4. Budynki przy ulicy Rybnej

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się występowaniem zdegradowanych i niezagospodarowanych przestrzeni publicznych.

Fot. 5. Niezagospodarowana przestrzeń śródmiejska przy Browarowej w Kamiennej Górze

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 6. Niezagospodarowana przestrzeń śródmiejska przy Browarowej w Kamiennej Górze

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 7. Zdewastowana przestrzeń pomiędzy budynkami oraz zdewastowany obiekt przy ulicy Młyńskiej

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

Fot. 8. Obiekty mieszkalne w okolicy skweru księcia Bolka II (ulica Ogrodowa, ul. Wojska Polskiego)

Źródło: Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. (autor: M. Karłowski)

ANALIZA SWOT OBSZARU REWITALIZACJI

Syntezę czynników rozwojowych dla obszaru rewitalizacji zaprezentowano w postaci analizy SWOT, która traktuje mocne i słabe strony jako cechy wewnętrzne (obszaru do rewitalizacji), natomiast szanse i zagrożenia jako cechy zewnętrzne (leżące poza obszarem do rewitalizacji).

Analiza SWOT obejmuje analizę:

- Mocnych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych, mających pozytywny charakter z punktu widzenia przyszłego rozwoju,
- Słabych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze,
- Szans, tj. uwarunkowań zewnętrznych o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały te zagadnienia, których źródła leżą poza gminą lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na obszarze gminy,
- Zagrożeń, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 48. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
1. Centrum życia kulturalnego (centrum kultury, muzeum, biblioteka, duża ilość wydarzeń kulturalnych) 2. Rozwinięte szeroko pojęte usługi, w tym występowanie usług społecznych (przedszkole, placówki oświatowe, biblioteka) 3. Atrakcyjna (zabytkowa) zabudowa 4. Dobra dostępność komunikacyjna (piesza i kołowa) z innych części miasta 5. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna z możliwością podłączenia 6. Centrum miasta 7. Bezpieczny obszar (monitoring) 8. Obszar rekreacji i wypoczynku	1. Stara i zniszczona zabudowa (w tym zły stan techniczny zabytkowych kamienic) stanowiąca zagrożenie dla przechodniów 2. Bariery architektoniczne w dostępie do instytucji publicznych (w szczególności dla osób niepełnosprawnych) 3. Zubożałe społeczeństwo (wysoki odsetek osób korzystających z mops) 4. Nieefektywność energetyczna budynków (co wiąże się m.in.. Z wysokimi kosztami ich utrzymania) 5. Niewystarczająca liczba obiektów usługowych czynnych wieczorami 6. Brak biblioteki/czytelni dla dzieci i młodzieży 7. Duża przestępczość 8. Brak wykorzystania sieci co w budynkach mieszkalnych
Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość pozyskania zewnętrznych (w tym unijnych) środków finansowych 2. Dostosowanie obiektu centrum kultury do współczesnych wymogów i możliwości 3. Ożywienie i rozwój centrum miasta 4. Rozwój życia kulturalnego 5. Położenie przygraniczne 6. Wzrost zainteresowania miastem ludzi z zewnątrz (w tym zwiększenie ruchu turystycznego) 7. Budowa trasy s3 8. Rozwój intelektualny dzieci i młodzieży w związku z powstaniem biblioteki 9. Poprawa jakości życia mieszkańców (poprzez wprowadzenie funkcji usługowych, powstanie klubu seniora, klubu szachowego)	1. Dalszy odpływ ludności z miasta (w tym w szczególności ludzi młodych emigrujących do miast lepiej rozwiniętych) 2. Starzenie się społeczeństwa 3. Zmniejszenie wpływów do budżetu miasta z podatków 4. Rosnąca przestępczość 5. Rosnące bezrobocie 6. Mała skuteczność pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych (w tym unijnych) 7. Niewłaściwe wykonanie projektów inwestycyjnych (błędy projektowe) 8. Niedotrzymanie terminów realizacji inwestycji

Źródło: Opracowanie własne

Mając na uwadze przeprowadzoną diagnozę, konsultacje społeczne, na obszarze wskazanym do rewitalizacji w mieście Kamienna Góra, powinny być realizowane działania, które przyczyniać będą się w szczególności do:

- zaspokajania potrzeb osób w **wieku produkcyjnym** i ich rodzin, np. związanych z wypoczynkiem, rekreacją, aktywności fizyczną i kulturalną, edukacją, budowaniem więzi międzyludzkich,

- zaspokajania potrzeb **starzejącego się** społeczeństwa, np. związanych z aktywnością fizyczną, integracją społeczną, dzieleniem się wiedzą, aktywnością zawodową,
- wyprowadzania z trudnej sytuacji osób korzystających z **pomocy społecznej**, np. poprzez działania edukacyjne, aktywizacyjne, integracyjne,
- podnoszenia **kwalifikacji i doświadczenia** zawodowego osób bezrobotnych, np. poprzez umożliwianie wykorzystania pomysłów tych osób do rozwoju działalności gospodarczej, działania szkoleniowe, aktywizujące,
- rozbudowy **infrastruktury komunikacyjnej** (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe), poprawiające jakość życia, wspierające integrację funkcjonalno-przestrzenną gminy, poprawiające bezpieczeństwo,
- ograniczania **niskiej emisji**, mające na celu realizację polityk ochrony środowiska, w zakresie energooszczędności oraz poprawy jakości powietrza,
- podniesienia poziomu **aktywności społecznej mieszkańców**, której celem będzie budowa społeczeństwa obywatelskiego, poprawa relacji międzyludzkich, budowanie kapitału ludzkiego, dzielenie się wiedzą i wspólne rozwiązywanie problemów społeczności lokalnych,
- rozbudowy infrastruktury **wypoczynkowo-rekreacyjnej**, wspierającej aktywność społeczną, fizyczną, kulturalną, podnosząca atrakcyjność zamieszkania oraz atrakcyjność osiedleńczą obszarów rewitalizowanych,
- **poprawy estetyki** przestrzeni miejskiej, poprawiającej wizerunek centrum miasta, jako jego serca, eksponującej walory kulturowe tego obszaru, a tym samym przyczyniające się podnoszenia jakości życia i atrakcyjności usługowej,
- **poprawy stanu technicznego obiektów budowlanych**, w tym obiektów zabytkowych, przyczyniające się do podnoszenia standardów życia mieszkańców oraz standardów prowadzenia działalności usługowej.

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji

Wizja przemian na **obszarze rewitalizacji** (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) **POWINNA BYĆ SPÓJNA** z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

Spójność wizji obszarów wskazanych do rewitalizacji, analizowana była w odniesieniu do **Strategii Rozwoju Miasta Kamienna Góra na lata 2016 – 2025**.

Wizja miasta Kamienna Góra zdefiniowana w wyżej wymienionej strategii brzmi:

„Kamienna Góra jest miastem zapewniającym trwały harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny przy wykorzystaniu lokalnych zasobów i walorów oraz dogodnego położenia komunikacyjnego.”

Wizja wskazuje na istotne znaczenie położenia komunikacyjnego oraz wykorzystania lokalnych zasobów i walorów (w tym przyrodniczych i kulturowych do kreowania oferty turystycznej). Nadrzędnym celem jest harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny (aktywność gospodarcza i aktywność społeczna).

Mając na uwadze powyższe, zdefiniowana została kompleksowa wizja obszaru rewitalizacji w mieście Kamienna Góra.

Wizja obszaru rewitalizacji w Mieście Kamienna Góra:

OBSZAR REWITALIZACJI STANIE SIĘ KAMIENNOGÓRSKĄ STREFĄ KULTURY ORAZ MIEJSCEM PRZYJAZNYM DO ŻYCIA, CHĘTNIE ODWIEDZANYM PRZEZ TURYSTÓW.

5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej miasta Kamienna Góra, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na wyższych szczeblach (krajowym i wojewódzkim) sformułowane zostały cele rewitalizacji miasta Kamienna Góra. Zgodnie z logiką główne cele rewitalizacji odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie analiz oraz konsultacji społecznych.

Program Rewitalizacji zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celów głównych oraz podlegających im kierunków działań rewitalizacyjnych i zadań rewitalizacyjnych. Cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując poszczególnym kierunkom działań ich nadrzędny cel.

CELE GŁÓWNE REWITALIZACJI W MIEŚCIE KAMIENNA GÓRA:

Cel 1. ZWIĘKSZENIE RUCHU TURYSTYCZNEGO

Cel ukierunkowany jest na poprawę atrakcyjności turystycznej oraz usługowej miasta. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokimi walorami przestrzenno-kulturowymi (znaczące nagromadzenie obiektów zabytkowych), jednak wymaga poprawy funkcjonalności przestrzeni. Dotyczy to w szczególności infrastruktury drogowej, miejsc parkingowych, powiązania obszaru rewitalizacji z otoczeniem. Obszar rewitalizacji może stanowić ważne miejsce obsługi ruchu turystów, odwiedzających miasto oraz jego otoczenie.

Cel 2. POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji w Kamiennej Górze to miejsce atrakcyjne do zamieszkania posiadające dobrze rozwiniętą infrastrukturę społeczną, ofertę kulturalno-rekreacyjną o wysokich walorach estetycznych. Cel integruje działania przyczyniające się do podnoszenia jakości życia, związane przede wszystkim z tworzeniem lub modernizacją przestrzeni publicznych, podnoszeniem walorów estetycznych oraz poprawą stanu technicznego obiektów mieszkalnych.

Cel 3. PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW POPRZECZ ROZWÓJ KULTURY

Kapitał społeczny w Kamiennej Górze, niewielkim mieście, traktowany jest jako kluczowy zasób, pozwalający na przyspieszenie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Inwestycje w kapitał społeczny pozwolą włączyć mieszkańców w działania na rzecz rozwoju miasta i gminy, zwiększając efektywność podejmowanych działań. Istotnym partnerem w tym procesie powinny być organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury. Istotne jest budowanie więzi społecznych, w tym również więzi międzypokoleniowych, pozwalających efektywniej wykorzystać wiedzę i doświadczenie

społeczeństwa. Cel integruje działania miękkie, służące włączeniu społecznemu oraz działania inwestycyjne ukierunkowane na rozwój infrastruktury społecznej, która przyczyniać się będzie do włączenia społecznego i w rezultacie do większej aktywności społecznej mieszkańców Kamienną Góry.

W trakcie prac warsztatowych z liderami z miasta Kamienna Góra wypracowany został schemat celów głównych, kierunków działań rewitalizacyjnych oraz zadań rewitalizacyjnych Schemat był wytyczną do zbierania „kart projektów rewitalizacyjnych” na dalszym etapie tworzenia programu rewitalizacji.

Cele główne	Kierunki działań rewitalizacyjnych i zadania rewitalizacyjne
1. Zwiększenie ruchu turystycznego	Kierunki działań: 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji: Oczekiwane zadania: • Przebudowa układu komunikacyjnego starego miasta 1.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji Oczekiwane zadania: • Remont obiektów zabytkowych i atrakcyjnych turystycznie • Szersze udostępnienie podziemnej trasy turystycznej „Arado” • Budowa ścieżek rowerowych turystyczno-rekreacyjnych oraz tras narto-rolkowych • Poprawa bazy noclegowo-gastronomicznej • Zagospodarowanie terenów wokół zalewu 1.3. Promocja turystyczna obszaru rewitalizacji Oczekiwane zadania: • Udział w targach turystycznych • Powstanie platformy gromadzącej informacje o życiu kulturalnym i ofercie turystycznej • Promowanie miasta jako turystycznej bazy wypadowej

2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Kierunki działań: 2.1. Likwidacja barier architektonicznych Oczekiwane zadania: • Instalacja wind w obiektach użyteczności publicznej • Budowa podjazdów dla osób niepełnosprawnych przy obiektach użyteczności publicznej • Dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb rodziców posiadających dzieci 2.2. Poprawa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej Oczekiwane zadania: • Nasadzenia zieleni • Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji • Modernizacja i poprawa dostępności posiadanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej • Poprawa estetyki elementów małej infrastruktury 2.3. Poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej Oczekiwane zadania: • Przebudowa obiektów komunalnych • Przebudowa obiektów wspólnot mieszkaniowych • Likwidacja pomieszczeń gospodarczych w złym stanie technicznym • Udostępnienie kwartałów wewnątrzblokowych na potrzeby mieszkańców związane z wypoczynkiem i rekreacją • Likwidacja niskiej emisji poprzez przyłączenie budynków do sieci ciepłowniczej • Budowa budynku socjalnego
3. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców poprzez rozwój kultury	Kierunki działań: 3.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kulturalnej Oczekiwane zadania: • Remont i przebudowa centrum kultury • Przystosowanie budynku do pełnienia funkcji biblioteki miejskiej • Budowa amfiteatru terenowego • Rozwój oferty imprez i wydarzeń kulturowych Oczekiwane zadania: • Poszerzenie oferty centrum kultury dla mieszkańców (w szczególności obszaru rewitalizowanego) • Włączenie mieszkańców w organizację imprez kulturalnych • Wykorzystanie uniwersytetu III wieku do aktywizacji kulturalnej osób starszych

6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera projekty, które wykazują zbieżność z zakresem wsparcia przewidzianym dla Działania 6.3 „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020. Działanie 6.3 „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów” przewiduje wsparcie dla następujących projektów:

- 6.3.A Remont, przebudowa, rozbudowa, adaptacja, wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków, obiektów, zagospodarowanie terenów i przestrzeni (np. monitoring miejski lub dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych) – w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych,
- 6.3.B Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych (nie ma możliwości budowy nowych obiektów),
- 6.3.C Inwestycje w tzw. drogi lokalne (gminne i powiatowe) wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Wsparcie będzie możliwe jedynie wtedy, gdy inwestycje takie będą stanowiły element szerszej koncepcji związanej z rewitalizacją (fizyczną, gospodarczą i społeczną) i będą stanowiły element lokalnego programu rewitalizacji.

Lista A

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 1	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, dachów budynków mieszkalnych wielorodzinnych, zlokalizowanych w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynki te są obiektami zabytkowymi, powstałym w okresie XVIII-XIXw. Są to budynki trzy- i czterokondygnacyjne z poddaszem, częściowo podpiwniczone z zabytkowym, różnorodnym układem elewacji. Budynki mają bogato zdobione elewacje z kamiennymi obramieniami okien, gzymsami łamanymi, ornamentami

	i układem pilastrów zakończonych kapitelami itp. Dachy budynków posiadają układ mansardowy lub dwuspadowy, pokryte dachówką karpiówką w koronkę. Kolorystyka elewacji została uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ponadto rewitalizacja obejmować będzie budynki zlokalizowane przy jednej z głównych ulic – ul. T. Kościuszki. Są to budynki wybudowane w XIX w, głównie trzy-kondygnacyjne, o silnie zniszczonych elewacjach i klatkach schodowych. Dachy budynków dwuspadowe, kryte papą. Zakres realizowanego projektu obejmuje wykonanie nowych tynków zewnętrznych po uprzednim skuciu starych tynków oraz oczyszczeniu i miejscowym wzmocnieniu murów a także dociepleniu. W części parterowej budynku zostaną wykonane tynki renowacyjne. Wszystkie kamienne elementy ozdobne elewacji tj. gzymsy, obramienia okien, kamienne cokoły, portal i ornamenty będą gruntownie oczyszczone, uzupełnione i zaimpregnowane. Zadanie obejmować będzie również remont dachu budynku, polegający na wymianie pokrycia z dachówki, wymianie obróbek blacharskich i przebudowie kominów oraz w poszczególnych budynkach: remont klatek schodowych; budowę instalacji centralnego ogrzewania dla przyłączenia budynków do sieci ciepłowniczej oraz docieplenie ścian zewnętrznych, stropodachu (zakres związany z termomodernizacją) Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynki mieszkalne: Plac Wolności 12 i 16, ul. Karola Miarki nr 1 i 3, ul. Ogrodowa 29, ul. Tadeusza Kościuszki 8, 32, 34 i 38
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miejska Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane nowe elewacje i pokrycia dachów budynków mieszkalnych,. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurzałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Po za poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne m.in. ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego.

	Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	1 274 470,00 zł	Środki własne: 191 170,50 zł Dotacja: 1 083 299,50 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 2	
Rewitalizacja kompleksu „Centrum Kultury”	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Budynek, będący przedmiotem projektu, zlokalizowany jest w Kamiennej Górze przy ul. Kościuszki 4, jest obiektem trzykondygnacyjnym, częściowo podpiwniczonym. Dach budynku o konstrukcji drewnianej pokryty jest papą na deskowaniu. Planowane zadanie obejmuje remont i przebudowę pomieszczeń Przedszkola Publicznego nr 2. Ponadto w obrębie kompleksu znajduje się budynek klubu sportowego „Relax”, w którym planuje się odnowienie elewacji i dachu. Wymienione wyżej funkcje pomieszczeń mieszczą się w dwóch skrzydłach budynku, w którym zlokalizowane są również inne instytucje publiczne. W związku z potrzebą uporządkowania sposobu użytkowania Przedszkola planuje się relokację wybranych pomieszczeń i ośrodków wchodzących w skład całego kompleksu. W ramach projektu zakłada się zamianę układu funkcjonalnego poprzez przebudowę ścian działowych oraz zaadaptowanie nowych pomieszczeń dla

	potrzeb Przedszkola. Zadanie obejmować będzie remont tynków wewnętrznych, podłóg, klatki schodowej i budowę windy przystosowanej dla osób niepełnosprawnych, przebudowę pomieszczeń sanitarnych i kuchni oraz wymianę i przebudowę wewnętrznych instalacji wodno-kanalizacyjnej i elektrycznej. Celem poprawy wyglądu całego kompleksu planuje się odnowienie elewacji części budynku, w których mieszczą się lokale mieszkalne oraz budynku klubu sportowego, a także rewitalizację otoczenia budynku tj. przebudowę nawierzchni i zagospodarowanie istniejącego dziedzińca budynku oraz terenów przyległych do budynku dla zapewnienia dostępu do kompleksu oraz spełnienia wymogów p.poz. Odbiorcami projektu są mieszkańcy miasta, dla których stworzone zostanie odnowione, bardziej funkcjonalne przedszkole, będące jednym z podstawowych ośrodków edukacyjnych dzieci w wieku od 4 do 6 lat. Odnowione elewacje budynków i otoczenie znacząco poprawią wygląd i atrakcyjność obiektu oraz zwiększą jego dostępność.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, kompleks budynków „Centrum Kultury” przy ul. Kościuszki 4, dz. nr 865, 238/3, 234/9, 238/7, 230/42
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miejska Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu istniejące Przedszkole uzyska nowy, bardziej funkcjonalny układ pomieszczeń, zlikwidowane zostaną kolizje komunikacyjne dotyczące rozdzielenia funkcji socjalnej od edukacyjnej. Obiekt zostanie dostosowany do odpowiednich warunków ewakuacji i bezpieczeństwa ppoż. Rozbudowa budynku umożliwi pozyskanie nowych sal przedszkolnych a relokacja kuchni poprawi jakość użytkowania. Projekt przyczyni się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania i dostosowania budynku do obowiązujących przepisów ppoż i warunków ewakuacji. Odnowione elewacje budynku i nowe zagospodarowanie dziedzińca oraz terenów przyległych poprawią atrakcyjność i dostęp do obiektu. W związku z budową windy osobowej i nowego zagospodarowania dziedzińca oraz terenów przyległych obiekt będzie dostępny dla osób niepełnosprawnych. Usunięcie barier architektonicznych umożliwi również dostęp osób niepełnosprawnych do wszystkich pomieszczeń budynku. Znacząco poprawi się estetyka i trwałość budynku i obniżą się koszty jego utrzymania. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego.

	Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów publicznych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres przebudowy realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie oraz realizacja planowanego projektu zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, zrealizowanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, obiekt użytkowany będzie nadal zgodnie ze swoją funkcją.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I – IV kw. 2017 r.	4 000 000,00 zł	Środki własne: 600 000,00 zł Dotacja: 3 400 000,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 3	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych oraz remont dachu budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 3-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Starej 1
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Stara 1, 58-400 Kamienna Góra

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w centrum Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wносить będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów publicznych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	121 870,00 zł	Środki własne: 18 280,50 zł Dotacja: 103 589,50 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 4	
Przebudowa układu komunikacyjnego Starego Miasta – etap III	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie związane jest z remontem i przebudową nawierzchni ulic Starego Miasta w Kamiennej Górze. Jest ono kontynuacją prac rozpoczętych w roku 2005, które dotyczyły odnowienia i przebudowy pozostałego układu drogowego centrum miasta. Obecny projekt obejmuje ulice Żeromskiego, Słowiańską, Sawickiej, Wąską i Łączną i będzie zakończeniem wieloletnich działań rewitalizacyjnych przy drogach. Teren działań inwestycyjnych obejmuje obszar zabytkowego układu urbanistycznego Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków. Zakres projektu obejmuje przebudowę nawierzchni jezdni i chodników, budowę parkingu i miejsc postojowych oraz uporządkowanie i przebudowę sieci infrastruktury podziemnej dotyczącej odwodnienia nawierzchni drogowej, podłączenia rur spustowych z istniejących budynków do sieci kanalizacji deszczowej, modernizacji i remontu sieci kanalizacji deszczowej i wodno-kanalizacyjnej z przyłączami do budynków. W zadaniu mieści się również budowa oświetlenia palcu parkingowego i urządzenie terenów zieleni. Odbiorcami projektu są mieszkańcy budynków zlokalizowanych przy remontowanych ulicach a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum, poprawy stanu dróg, obniżeniu hałasu i emisji zanieczyszczeń.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, ulice Żeromskiego, Słowiańska, Sawickiej, Wąska i Łączna.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miejska Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane nowa nawierzchnie jezdni i chodników ulic Starego Miasta. Celem założonych działań jest poprawa i uporządkowanie funkcjonowania układu komunikacyjnego w tej części miasta oraz urządzenie dodatkowych miejsc parkowania. Założenia projektu obejmą również znaczącą poprawę bezpieczeństwa użytkowników pojazdów i pieszych, likwidację barier architektonicznych oraz wyglądu rewitalizowanego obszaru i trwałości nawierzchni dróg. Wykonane prace podniosą walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawią atrakcyjność turystyczną tego miejsca.

	Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące przebudowę nawierzchni dróg realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z planowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, zrealizowanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, można mieć pewność, że stan nowych nawierzchni dróg zmniejszy zagrożenia komunikacyjne i ułatwi dostęp do atrakcji miasta.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I – IV kw. 2017 r.	3 000 000,00 zł	Środki własne: 450 000,00 zł Dotacja: 2 550 000,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 5	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 4-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w.

	Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum. Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Wojska Polskiego 24	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa Al. Wojska Polskiego 24, 58-400 Kamienna Góra	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w rejonie Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne rejonu centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wносить będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania

I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	134 600,00 zł	Środki własne: 20 190,00 zł Dotacja: 114 410,00 zł
------------------------------------	---------------	---

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 6	
Remont budynków użyteczności publicznej	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, dachu i klatki schodowej, budynku zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek jest jednym z najstarszych obiektów w mieście, powstał w końcu XVII w. Jest to budynek czterokondygnacyjny z poddaszem, częściowo podpiwniczony. Budynek mają bogato zdobioną elewację z kamiennymi obramieniami okien, gzymsami łamanymi, ornamentami i układem pilastrów zakończonych kapitelami itp. Dach budynku posiada dwuspadowy i w części kopertowy, pokryte dachówką karpiówką w koronkę. Zakres realizowanego projektu obejmuje miejscową naprawę i wymianę tynków zewnętrznych po uprzednim skuciu starych tynków oraz oczyszczeniu i miejscowym wzmocnieniu murów. W części parterowej budynku zostaną wykonane tynki renowacyjne. Wszystkie kamienne elementy ozdobne elewacji tj. gzymsy, obramienia okien, kamienne cokoły, portal i ornamenty będą gruntownie oczyszczone, uzupełnione i zaimpregnowane. Zadanie obejmować będzie również remont dachu budynku, polegający na wymianie pokrycia z dachówki, wymianie obróbek blacharskich i przebudowie kominów. Przewiduje się również remont klatki schodowej polegający na odnowieniu tynków wewnętrznych, schodów drewnianych i wymianie instalacji elektrycznej. Odbiorcami projektu są użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek usługowy: ul. Karola Miarki nr 27
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miejska Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie odnowiona elewacja budynku i wnętrze klatki schodowej oraz wymienione pokrycie dachu. Wykonane prace przyczynią

	się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynku zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Po za poprawą bezpieczeństwa, podniosą się walory estetyczne obiektu uwidaczniając jego historyczny i zabytkowy charakter.	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	230 000,00 zł	Środki własne: 195 500,00 zł Dotacja: 34 500,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 7	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych, remont dachu budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, trzykondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą. Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 28.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 28, 58-400 Kamienna Góra

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji budynku, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych oraz remont dachu budynku. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurzałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Po za poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	154 830,00 zł	Środki własne: 23 224,50 zł Dotacja: 131 605,50 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 8	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych, remont dachu budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, trzykondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą.

	Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 30.	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 30, 58-400 Kamienna Góra	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji budynku, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych oraz remont dachu budynku. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Po za poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	160 600,00 zł	Środki własne: 24 090,00 zł Dotacja: 136 510,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 9	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz

	technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji budynku z elementami okładziny z klinkieru oraz remont dachu budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, trzykondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą. Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 50	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 50, 58-400 Kamienna Góra	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji budynku oraz remont dachu budynku. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Po za poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrażać bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	118 920,00 zł	Środki własne: 17 838,00 zł Dotacja: 101 082,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 10	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, trzykondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 58
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 58, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji frontowej budynku oraz docieplenie elewacji bocznej i tylnej budynku wraz z nowymi tynkami. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurzałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.

Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	110 300,00 zł	Środki własne: 16 545,00 zł Dotacja: 93 755,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 11	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji frontowej, która częściowo licowana jest cegłą, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych, remont części dachu budynku, przebudowa 8 kominów dymowych, remont klatki schodowej polegający na częściowej wymianie i odnowieniu tynków wewnętrznych, odnowieniu schodów drewnianych, stolarki okiennej, wymianie instalacji elektrycznej oraz instalacja windy i krzeselka schodowego (lub platformy). Planowane zadania zostaną wykonane w budynku zlokalizowanym przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany ok. 1901 roku, pięciokondygnacyjny. Dach budynku spadzisty, kryty dachówką. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanego budynku, a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę bezpieczeństwa i estetyki miasta.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 25.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 25, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany: remont elewacji budynku, odtworzone i naprawione elementy ozdobne, wymienione pokrycie dachu budynku, przebudowane kominy dymowe i odnowiona klatka schodowa oraz zainstalowana winda i krzeselko schodowe. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynku i zwiększenia jego trwałości. Montaż windy i krzeselka schodowego ułatwi i umożliwi uczestniczenie w życiu społecznym mieszkańcom budynku niepełnosprawnym ruchowo.
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych

	zgodnie ze sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynku może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
II kw. 2017 r. – IV kw. 2018 r.	350 000,00 zł	Środki własne: 52 500,00 zł Dotacja: 297 500,00 zł

7. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista B

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 1	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 3-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Karola Miarki 25
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Karola Miarki 25, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	

Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w centrum Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	93 550,00 zł	Środki własne: 14 032,50 zł Dotacja: 79 517,50 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 2	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz

	technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji wraz z dociepleniem, odtworzenie elementów ozdobnych, wymiana stolarki okiennej oraz docieplenie poddasza budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 2-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Parkowej 4.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Parkowa 4, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane: remont elewacji wraz z dociepleniem, odtworzenie elementów ozdobnych budynku, wymiana części stolarki okiennej budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w rejonie Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurzałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót.

	Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	72 920,00 zł	Środki własne: 10 938,00 zł Dotacja: 61 982,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 3	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont dachu budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 3-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Parkowej 6.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Parkowa 6, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont dachu budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w rejonie Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości.

	Kompleksowy remont pokrycia dachu budynku zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wносить będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	48 800,00 zł	Środki własne: 7 320,00 zł Dotacja: 41 480,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 4	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań:

	Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych oraz remont dachu budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 4-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Słowiańskiej 15
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Słowiańska 15, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w centrum Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Kompleksowy remont pokrycia dachu budynków zabezpieczy obiekt przed niszczącymi wpływami warunków atmosferycznych. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.

Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	88 000,00 zł	Środki własne: 13 200,00 zł Dotacja: 74 800,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 5	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 4-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum. Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy Al. Wojska Polskiego 26
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa Al. Wojska Polskiego 26, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w rejonie Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym.

	Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne rejonu centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wносить będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	72 300,00 zł	Środki własne: 10 845,00 zł Dotacja: 61 455,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 6	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont tynków elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zlokalizowanego

	w rejonie Starego Miasta w Kamiennej Górze. Budynek 3-kondygnacyjny, wybudowany w XIX w. Odbiorcami projektu są mieszkańcy i użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabytkowego centrum.	
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny Pl. Wolności 1	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa przy Placu Wolności 1, 58-400 Kamienna Góra	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostaną wykonane remonty tynków elewacji, odtworzenia i naprawa elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego w Kamiennej Górze w centrum Starego Miasta. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne ścisłego centrum miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Wskaźnik produktu: liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych. Kluczowe wskaźniki rezultatu: - spadek bezrobocia (PUP), - zmniejszenie poziomu ubóstwa (OPS).	
Sposób oceny i miary	Prace budowlane obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania

I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	63 900,00 zł	Środki własne: 9 585,00 zł Dotacja: 54 315,00 zł
------------------------------------	--------------	---

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 7	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji frontowej z klinkieru, docieplenie elewacji bocznej i tylnej budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, trzykondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą. Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Kościuszki 10
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 10, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji frontowej budynku oraz docieplenie elewacji bocznej i tylnej budynku wraz z nowymi tynkami. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem

	zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrozić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	65 500,00 zł	Środki własne: 9 825,000 zł Dotacja: 55 675,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 8	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji, odtworzenie i naprawę elementów ozdobnych budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, czterokondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą Odbiorcami projektu są mieszkańcy remontowanych budynków komunalnych Starego Miasta a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki zabudowanego centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Kościuszki 19
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 19, 58-400 Kamienna Góra
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI	
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji frontowej budynku oraz docieplenie elewacji bocznej i tylnej budynku wraz z nowymi tynkami. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone,

	zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	90 500,00 zł	Środki własne: 13 575,00 zł Dotacja: 76 925,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 9	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji wraz z dociepleniem oraz wymianę okien klatki schodowej budynku zlokalizowanego przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki. Jest to budynek wybudowany w XIX w, dwukondygnacyjny. Dach budynku dwuspadowy, kryty dachówką. Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 31
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 31

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie remont elewacji wraz z dociepleniem oraz wymianę okien klatki schodowej budynku. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurzałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać licznie przechodzącym w tym miejscu pieszym. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebraniu prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrażać bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	95 500,00 zł	Środki własne: 14 325,00 zł Dotacja: 81 175,00 zł

PROJEKT/ PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 10	
Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	
OPIS PROJEKTU	
Zakres realizowanego projektu/ realizowanych zadań	Problem: Obszar wskazany do rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa oraz bezrobocia. Z problemami współwystępują problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, w tym niska estetyka przestrzeni miasta oraz zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkalnych. Zakres realizowanych zadań: Planowane zadanie obejmuje remont elewacji budynku wraz z dociepleniem, wymianę okien klatki schodowej, remont klatki schodowej. Budynek zlokalizowany przy jednej z głównych ulic w mieście – ul. Tadeusza Kościuszki, wybudowany w XIX w, dwukondygnacyjny. Dach budynku płaski, kryty papą. Odbiorcami projektu są mieszkańcy oraz użytkownicy remontowanego budynku a pośrednio cała społeczność miasta, bowiem zadanie wpływa na poprawę estetyki miasta.

Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia: Kamienna Góra, budynek mieszkalny przy ul. Tadeusza Kościuszki 56	
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 56, 58-400 Kamienna Góra	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA W ODNIESIENIU DO CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI		
Prognozowane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wykonany remont elewacji budynku wraz z dociepleniem, wymiana okien klatki schodowej oraz remont klatki schodowej. Wykonane prace przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowania budynków i zwiększenia ich trwałości. Uszkodzone, zmurszałe i zniszczone tynki mogą bezpośrednio zagrażać mieszkańcom i przechodniom. Poza poprawą bezpieczeństwa obiekt podniesie walory estetyczne miasta oraz poprawi atrakcyjność turystyczną tego miejsca.	
Sposób oceny i miary	Prace obejmujące zakres rewitalizacji realizowane będą na podstawie umowy o roboty budowlane. Ich zakończenie zgodnie z zaplanowanym projektem zostanie potwierdzone protokołem odbioru oraz zabezpieczone gwarancją trwałości i poprawności wykonanych robót. Po odebrania prac, wykonanych zgodnie z projektem budowlanym i sztuką budowlaną, będzie małe prawdopodobieństwo, że stan techniczny budynków może zagrazić bezpieczeństwu osób znajdujących się bezpośrednio przy obiektach.	
Przewidywany termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Przewidywane źródło finansowania
I kw. 2017 r. – III kw. 2018 r.	90 000,00 zł	Środki własne: 13 500,00 zł Dotacja: 76 500,00 zł

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/

przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność przestrzenna polegać będzie na:

- **Wykorzystaniu potencjału położenia na obszarze predysponowanym do rozwoju turystyki.** Wzrost aktywności turystycznej tego obszaru, w tym gminy jest jednym z istotnych elementów aktywizacji gospodarczej oraz społecznej obszarów rewitalizowanych. W układzie przestrzenno-funkcjonalnym obszar miasta Kamienna Góra może być istotnym miejscem integracji ruchu turystycznego oraz aktywności gospodarczej obszaru gminy oraz jej otoczenia. Dodatkowym atutem miasta Kamienna Góra jest położenie na ważnych szlakach komunikacyjnych. Program rewitalizacji zakłada poprawę funkcjonalności oraz estetyki przestrzeni, jak również tworzenie warunków do aktywności gospodarczej, w szczególności w sferze usług i turystyki.
- **Powiązaniach funkcjonalno-przestrzennych w obszarze gminy.** Kamienna Góra jest centralnym miejscem powiatu kamiennogórskiego, skupiającym szereg usług publicznych i społecznych. Działania rewitalizacyjne zakładają wykorzystanie lokalnych potencjałów, np. istniejącej infrastruktury i oferty kulturalnej, usługowej, zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji, do działań aktywizujących społeczność lokalne.

Komplementarność problemowa

***Komplementarność problemowa** oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).*

Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność problemowa polegać będzie na:

- Zaplanowaniu w programie rewitalizacji projektów o charakterze infrastrukturalnym,
- Uzupełnieniu działań rewitalizacji funkcjonalno-przestrzennej i technicznej o działania organizacyjne (np. promocja turystyczna gminy),
- Uspołecznieniu procesu tworzenia i realizacji programu rewitalizacji (m. in. Zespół ds. rewitalizacji), co pozytywnie wpływa na efekt „włączenia” i „współdecydowania” mieszkańców w odniesieniu do działań rewitalizacyjnych,
- Ujęciu w celach rewitalizacji kwestii aktywności gospodarczej, społecznej oraz jakości życia.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna polegać będzie na:

- Włączeniu społeczności lokalnej, w tym interesariuszy programu rewitalizacji w proces tworzenia i realizację programu rewitalizacji, m. in. poprzez działalność Zespołu ds. rewitalizacji oraz działania Public Relations,
- Koordynacji działania Zespołu ds. rewitalizacji przez Miasto Kamienna Góra (zapewnienie obsługi),
- Prowadzeniu działań monitorujących oraz ewaluacji wdrażania programu rewitalizacji przez Gminę.

Komplementarność międzyokresowa IŻ RPO

W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IŻ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Komplementarność międzyokresowa polegać będzie na:

- Kontynuacji działań rewitalizacyjnych na obszarze miasta Kamienna Góra,

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

Koordinacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

Komplementarność źródeł finansowania polegać będzie na:

- Finansowaniu działań rewitalizacyjnych ze środków prywatnych (wspólnoty), publicznych (Gmina) oraz środków UE,
- Finansowaniu działań rewitalizacyjnych z różnych Programów UE lub/i źródeł krajowych, w tym w szczególności RPO.

Budowa i realizacja programu rewitalizacji jest zabiegiem złożonym. Wymaga bowiem przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym – korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji – wskazuje, że jednym z najważniejszych narzędzi realizacji programu rewitalizacji – zapewniających jego uspołecznienie oraz komplementarność jest Komitet Rewitalizacji.

Traktując zapisy Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji jako wykładnię dobrych praktyk, które warto wdrożyć lub naśladować również w przypadku działań rewitalizacyjnych prowadzonych w Mieście Kamienna Góra, proponuje się powołać Zespół ds. rewitalizacji, który spełniać będzie podobną funkcję i rolę jak opisany w tejże Ustawie Komitet Rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnić będzie funkcję opiniotwórczo-doradczą wójta. Dopuszcza się powołania osobnych Zespołów ds. rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

- Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu ds. rewitalizacji ustala się uwzględniając jego funkcję oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Zasady określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi.
- Burmistrz niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały powołuje Zespół ds. rewitalizacji.
- W przypadku gdy Zespół ds. rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem programu rewitalizacji, w programie tym określa się niezbędne zmiany w uchwale dot. zasad wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu ds. rewitalizacji, w tym dotyczące powołania Zespołu ds. rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.
- Zmiana uchwały, w sposób zgodny z programem rewitalizacji, następuje niezwłocznie po uchwaleniu tego programu. Po zmianie uchwały Burmistrz zmienia zarządzenie powołujące Zespół ds. rewitalizacji.
- Obsługę organizacyjną Zespołu ds. rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący Burmistrza.

- W przypadku gdy Zespół ds. rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem Burmistrza.

Mając na uwadze powyższe, proponuje się powołać, w oparciu o wyżej wymienione zasady, ZESPÓŁ DS. REWITALIZACJI, który pełnić będzie wskazaną wyżej rolę.

Zgodnie z Ustawą¹¹ o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji (Zespół ds. rewitalizacji w Kamiennej Górze) stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Ustawa, jak również analiza zakresu realizacji programu rewitalizacji, wskazuje, że największy ciężar organizacyjny, zarządczy i finansowy – będzie udziałem samorządu lokalnego i jego jednostek podległych. Dla zapewnienia „dobrego zarządzania” procesem rewitalizacji, a tym samym kompletności realizowanych działań – istotne wydaje się być stworzenie lub dostosowanie istniejących struktur administracyjno-zarządczych do specyfiki i potrzeb realizacji programu rewitalizacji – także w kontekście właściwego funkcjonowania Zespołu ds. rewitalizacji (obsługę organizacyjną Zespołu ds. rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący Burmistrz).

Proponuje się zatem powołanie przez Burmistrza **Zespołu ds. Rewitalizacji**, który realizować może wiele różnorodnych działań koncepcyjnych, organizacyjnych, koordynacyjnych, ewaluacyjnych i informacyjnych związanych z programem. Zespół realizować powinien także działania monitoringowe, w obszarze których mieści się pomiar efektów rewitalizacji. Nie jest konieczne sytuowanie Zespołu w strukturze organizacyjnej urzędu gminy jako odrębnej komórki organizacyjnej, bowiem w jego skład wchodzić będą przede wszystkim osoby z różnych istniejących już komórek, np. Zastępca Burmistrza (jako przewodniczący), członek rady gminy, skarbnik gminy, kierownicy wybranych wydziałów urzędu.¹²

¹¹ Przyp. w niniejszym opracowaniu rozwiązania dot. uspołecznienia procesu realizacji programu rewitalizacji zaproponowane w Ustawie o rewitalizacji traktowane są jako przykłady dobrych praktyk.

¹² Na podstawie: Andrzej Sztando – Pomiar rezultatów programu rewitalizacji miasta, Samorząd Terytorialny, 2008 rok.

9. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela 49. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Cel	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana wartość projektu (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
PODSTAWOWE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE (LISTA A)						
1.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	1. Zwiększenie ruchu turystycznego	Gmina Miejska Kamienna Góra	1 274 tys.	2017 - 2018	UE, Gmina

2.	Rewitalizacja kompleksu „Centrum Kultury”	3.Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców poprzez rozwój kultury	Gmina Miejska Kamienna Góra	4 000 tys.	2017	UE, Gmina
3.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Stara 1	121 tys.	2107 - 2018	UE, środki prywatne
4.	Przebudowa układu komunikacyjnego Starego Miasta – etap III	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Gmina Miejska Kamienna Góra	3 000 tys.	2017	UE, Gmina
5.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa Al. Wojska Polskiego 24	134 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
6.	Remont budynków użyteczności publicznej	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Gmina Miejska Kamienna Góra	230 tys.	2017 - 2018	UE, Gmina
7.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 28	155 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
8.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 30	160,5 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
9.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 50	119 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
10.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 58	110 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
11.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 25	350 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
Razem Lista A				9 635,5 tys.		
POZOSTAŁE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE (LISTA B)						

1.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Karola Miarki 25	93 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
2.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Parkowa 4	72 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
3.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Parkowa 6	48 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
4.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Słowiańska 15	88 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
5.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa Al. Wojska Polskiego 26	72 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
6.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkaniowa przy Placu Wolności 1	63 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
7.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 10	65,5 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
8.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 19	90,5 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
9.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 31	95,5 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
10.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Tadeusza Kościuszki 56	90 tys.	2017 - 2018	UE, środki prywatne
Razem Lista B				777,5 tys.		

łącznie Cel 1. Zwiększenie ruchu turystycznego – 1 274 tys. zł

łącznie Cel 2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji – 5 139 tys. zł

łącznie Cel 3. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców poprzez rozwój kultury – 4 000 tys. zł

Razem: 10 431 tys. zł

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Zespołu ds. rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;

- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.¹³

Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji.

Forma konsultacji	Opis
1. Warsztaty, spotkania z mieszkańcami	Proces formułowania Programu Rewitalizacji realizowany był w oparciu o metodę partycypacji społecznej. Określenie wizji rozwoju, celów głównych, szczegółowych i wreszcie formułowanie kluczowych zadań realizowane było w oparciu o partnerstwo lokalne przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego Kamiennej Góry.
2. Badania ilościowe	Przeprowadzone zostały badania z mieszkańcami. Łącznie przeprowadzono 367 ankiet.
3. Korespondencyjne zbieranie pomysłów rewitalizacyjnych.	Przeprowadzone zostało korespondencyjne zbieranie pomysłów i projektów rewitalizacyjnych w oparciu przygotowany i uzgodniony formularz projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wybrane zgłoszone projekty i pomysły zostały ujęte w programie rewitalizacji.

Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji.

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szanse wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Poniżej prezentowane są zasady, którymi kierować się będzie Gmina w realizacji procesu konsultacji społecznych.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.
5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

¹³ Na podstawie: Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.
2. Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa będzie miała charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Założenia koncepcji procesu konsultacji społecznych:

1. Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ.
2. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi bezpośredni udział w projektach rewitalizacji, jak również z zespołami i osobami, powiązanymi pośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi.
3. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, jednostki organizacyjne gminy) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych.
4. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni.
5. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu.
6. Po każdym spotkaniu konsultacyjnym/warsztatowym dotyczącym programu rewitalizacji zostanie sporządzony raport.

Istotnym narzędziem partycypacji społecznej jest działalność Zespół ds. rewitalizacji.

11. System realizacji programu rewitalizacji oraz monitoring

System realizacji

Opracowanie i przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Proces wdrażania zależy od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy struktury/jednostki organizacyjne Gminy.

Dla powodzenia wdrożenia programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji,
- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- budowy warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji,
- wdrażania programu rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,

- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

- 1) Przygotowanie do sporządzania programu rewitalizacji.
- 2) Sporządzenie projektu programu rewitalizacji.
- 3) Konsultacje społecznego programu rewitalizacji.
- 4) Opiniowanie projektu programu rewitalizacji.
- 5) Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
- 6) Realizacja programu rewitalizacji.

Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji

L.p.	Działanie	Odpowiedzialność	Termin
1.	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zawartych w programie rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu tego programu, do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.	Rada Miasta	Po uchwaleniu programu rewitalizacji
2	Powołanie i działalność Zespołu ds. rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Zakłada się cykliczność spotkań Zespołu ds. rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z interesariuszami, których reprezentuje.	Zespół ds. rewitalizacji, burmistrz	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
3.	Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń.	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)

	Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników. Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.		
4.	Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez Burmistrza podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy. W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię. Zmiana programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli: 1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, 2) nie wymaga zmiany uchwały.	Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
5.	Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania miasta i gminy.	Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
6.	Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta nt. założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów. Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność miasta uwag, opinii, wniosków. Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych miasta, lokalnych mediów, Zespołu ds. rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
7.	Uchylenie uchwały w sprawie programu rewitalizacji w całości albo w części, w przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.	Rada Miasta	Lata 1 – n (okres realizacji programu)

Monitoring

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele główne i szczegółowe wytyczone w programie,
- Kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów.

Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji działań - ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

WSKAŹNIKI REZULTATU (w odniesieniu do obszaru rewitalizacji)

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Liczba mieszkańców	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu spadku liczby mieszkańców
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób	OPS	1 raz na rok	Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą

WSKAŹNIKI PRODUKTU (w odniesieniu do obszaru rewitalizacji)

Lp.	Nazwa projektu	Cel	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana wartość projektu (zł)	Termin realizacji	Wskaźniki produktu
PODSTAWOWE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE (LISTA A)						
1.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	1. Zwiększenie ruchu turystycznego	Gmina Miejska Kamienna Góra	1 274 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 9
2.	Rewitalizacja kompleksu „Centrum Kultury”	3. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców poprzez rozwój kultury	Gmina Miejska Kamienna Góra	4 000 tys.	2017	Liczba zrewitalizowanych obiektów publicznych - 1
3.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkańców ul. Stara 1	121 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
4.	Przebudowa układu komunikacyjnego Starego Miasta – etap III	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Gmina Miejska Kamienna Góra	3 000 tys.	2017	Liczba zmodernizowanych ciągów

		obszaru rewitalizacji				komunikacyjnych - 5
5.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania Al. Wojska Polskiego 24	134 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
6.	Remont budynków użyteczności publicznej	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Gmina Miejska Kamienna Góra	230 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów publicznych - 1
7.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 28	155 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
8.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 30	160,5 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
9.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 50	119 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
10.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 58	110 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
11.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 25	350 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
Razem Lista A				9635,5 tys.		
POZOSTAŁE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE (LISTA B)						
1.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania ul. Karola Miarki 25	93 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
2.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania, ul. Parkowa 4	72 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1

3.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania ul. Parkowa 6	48 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
4.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania ul. Słowiańska 15	88 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
5.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania Al. Wojska Polskiego 26	72 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
6.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wspólnota Mieszkania przy Placu Wolności 1	63 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
7.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 10	65,5 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
8.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 19	90,5 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
9.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 31	95,5 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
10.	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Wspólnota Mieszkania ul. Tadeusza Kościuszki 56	90 tys.	2017 - 2018	Liczba zrewitalizowanych obiektów mieszkalnych - 1
Razem Lista B				777,5 tys.		

Załączniki

Wykaz zabytków w Gminie Miejskiej Kamienna Góra

L.p.	miejsowość	obiekt	adres	Nr	rodzaj obiektu	rejestr zabytków	data rejestru
1	Kamienna Góra	Miasto			Miasto	A/1821/366	25.11.1956
2	Kamienna Góra	Park zamkowy			Park	A/5368/527/J	15.06.1979
3	Kamienna Góra	Mury miejskie			Mury miejskie	A/5486/597	25.08.1959
4	Kamienna Góra	Kościół paraf. Pw. św. Piotra i Pawła	Karola Miarki		Kościół	A/2018/1146	11.11.1964
5	Kamienna Góra	Kościół pw. MB Różańcowej (d. ewangelicki Kościół Łaski)	Plac Kościelny		Kościół	A/5502/310	5.03.1956
6	Kamienna Góra	Kaplica rodziny Egmann przy kościele MB Różańcowej	Plac Kościelny		Kaplica		
7	Kamienna Góra	Zespół cmentarza komunalnego	Katowicka		Zespół		
8	Kamienna Góra	Kościół cmentarny p.w. Bożego Ciała w zespole	Katowicka		Kościół	A/1253	2.06.2009
9	Kamienna Góra	cmentarz komunalny	Katowicka		Cmentarz		
10	Kamienna Góra	mur cmentarny w zespole			mur/ogrodzenie		
11	Kamienna Góra	Cmentarz żydowski	Katowicka		Cmentarz	980/J	4.09.1989
12	Kamienna Góra	ratusz	Plac Grunwaldzki	1	Ratusz	A/5381/495/J	15.06.1977
13	Kamienna Góra	Dolnośląskie Centrum Rehabilitacji	Korczaka	1	Zespół		
14	Kamienna Góra	Pawilon I w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
15	Kamienna Góra	Pawilon II w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
16	Kamienna Góra	Budynek żłobka w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
17	Kamienna Góra	Willa 1 w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
18	Kamienna Góra	Willa 2 w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
19	Kamienna Góra	Willa 3 w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987

20	Kamienna Góra	Budynek mieszkalno-użytkowy 1e w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
21	Kamienna Góra	Budynek łącznika z przejazdem w zespole szpitalnym	Korczaka	1	Publiczny	886/J	2.02.1987
22	Kamienna Góra	Park przyszpitalny w zespole	Korczka	1	Publiczny		
23	Kamienna Góra	Magazyn	Browarowa	1	Gospodarczy		
24	Kamienna Góra	Szkoła	Fornalskiej	11	Publiczny		
25	Kamienna Góra	Budynek fabryczny zakładów „Len”	Jana Pawła II	10	Przemysłowy		
26	Kamienna Góra	Przedszkole	Jana Pawła II	20	Publiczny		
27	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy	Jana Pawła II	21	Gospodarczy		
28	Kamienna Góra	Pocztą	Jana Pawła II	31	Publiczny		
29	Kamienna Góra	Hotel Karkonosze	Jana Pawła II	33	Publiczny		
30	Kamienna Góra	Plebania, ob. dom mieszkalny	Plac Kościelny	2	Plebania		
31	Kamienna Góra	Dom kultury	Kościuszki	2	Publiczny		
32	Kamienna Góra	Sala taneczna	Kościuszki	17	Publiczny		
33	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy	Kościuszki	74	Gospodarczy		
34	Kamienna Góra	Altana	Legnicka	8	Publiczny		
35	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy	Lipowa	7	Gospodarczy		
36	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy	Lipowa	9	Gospodarczy		
37	Kamienna Góra	Plebania	K. Miarki	31	Plebania		
38	Kamienna Góra	Magazyn	Ogrodowa	21	Gospodarczy		
39	Kamienna Góra	Przedszkole	Parkowa	3	Publiczny		
40	Kamienna Góra	Szkoła – LO	Skłodowskiej	2	Publiczny		
41	Kamienna Góra	Budynek Urzędu Miasta	Słoneczna	1	Publiczny		
42	Kamienna Góra	Sala gimnastyczna LO	Słoneczna	4	Publiczny		
43	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy I	Szpitalna	7	Gospodarczy		
44	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy II	Szpitalna	7	Gospodarczy		
45	Kamienna Góra	Tkálnia jedwabiu	Ściegiennego	23	Przemysłowy		
46	Kamienna Góra	Budynek bramny	Ściegiennego	23	Przemysłowy		
47	Kamienna Góra	Zakład mleczarski	Towarowa	41	Przemysłowy		
48	Kamienna Góra	Szkoła	Traugutta	1	Publiczny		
49	Kamienna Góra	Budynek gospodarczy	Wałbrzyska	7	Gospodarczy		
50	Kamienna Góra	Budynek administracyjny d. Zakładów Tekstylnych F.G. Grundfelda	Waryńskiego	13	Przemysłowy	957/J	6.10.1989
51	Kamienna Góra	Bank	Wojska Polskiego	3	Publiczny		
52	Kamienna Góra	Bank	Wojska Polskiego	6	Publiczny		

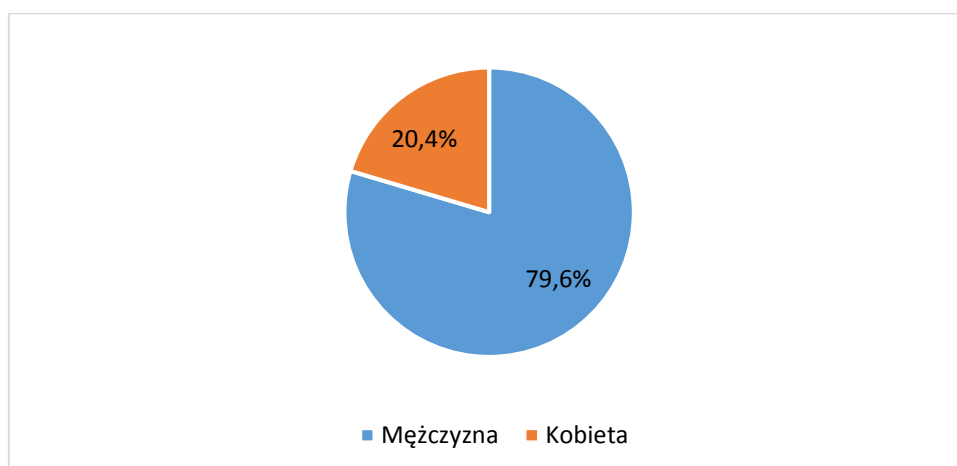
53	Kamienna Góra	Budynek PZU	Wojska Polskiego	9	Publiczny		
54	Kamienna Góra	Posterunek Policji	Wojska Polskiego	10	Publiczny		
55	Kamienna Góra	Biurowiec	Wojska Polskiego	14	Publiczny		
56	Kamienna Góra	Brama	Wojska Polskiego	14	Brama		
57	Kamienna Góra	Sąd rejonowy	Wojska Polskiego	36	Publiczny	1078/J	25.07.1991
58	Kamienna Góra	Zespół stacji kolejowej PKP			Zespół		
59	Kamienna Góra	Dworzec PKP w zespole	Jeleniogórska		Dworzec kolejowy		
60	Kamienna Góra	Wieża ciśnień w zespole stacji PKP	Jeleniogórska		Przemysłowy		
61	Kamienna Góra	Budynek techniczny przy wieży ciśnień w zespole stacji PKP	Jeleniogórska		Przemysłowy		
62	Kamienna Góra	Most na Bobrze			Most		

Raport z badania ilościowego na temat rewitalizacji

1. Charakterystyka osób badanych

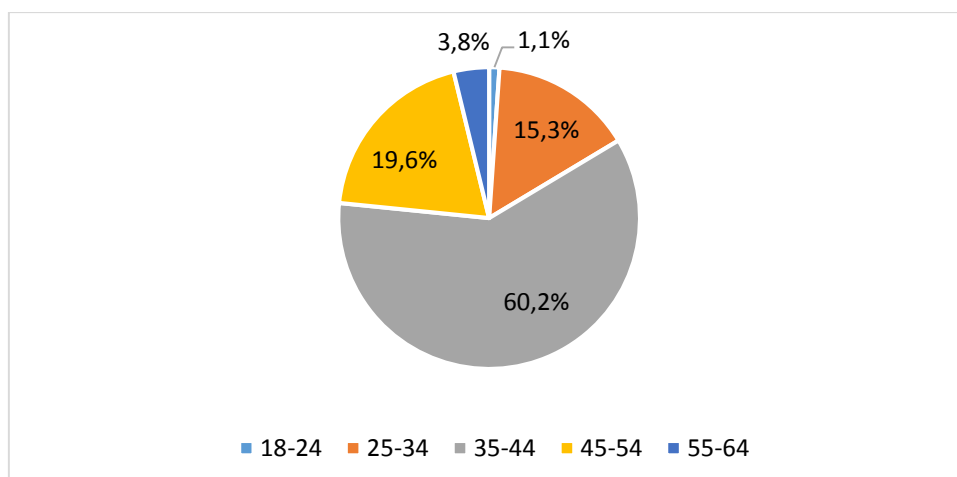
W badaniu na temat rewitalizacji miasta Kamienna Góra wzięło udział 367 osób. Wśród respondentów 79,6% stanowili mężczyźni, a pozostałe 20,4% stanowiły kobiety.

Wykres 21. Płeć respondentów

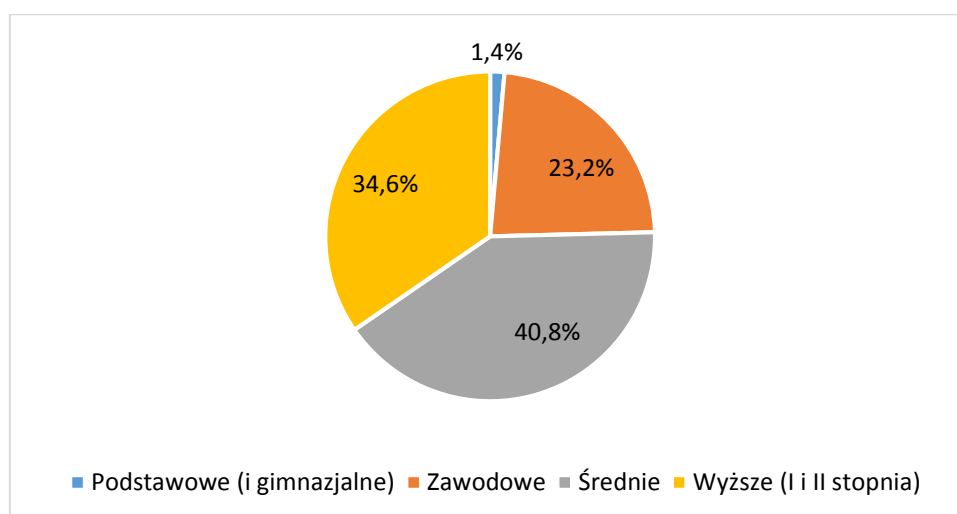
Ankietowani byli w różnym wieku. W badaniu najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata. W tym przedziale wiekowym znalazło się 60,2% badanych. Najmniej liczną grupę respondentów stanowiły osoby najmłodsze – 1,1% badanych oraz w przedziale wiekowym 55-64 lata - 3,8%.

Wykres 22. Wiek respondentów

Wśród osób biorących udział w badaniu 40,8% zadeklarowało, iż posiada wykształcenie średnie. Ankietowani z wykształceniem wyższym stanowili 34,6% badanych. Wykształcenie podstawowe/gimnazjalne posiadało 1,4% ankietowanych. Osoby z wykształceniem zawodowym stanowiły 23,2% respondentów.

Wykres 23. Wykształcenie respondentów

9,0% badanych nie odpowiedziało jaką dzielnicę Kamiennej Góry zamieszkuje, 8,9% wskazało ulicę Kościuszki, po 6,1% ulicę Cichą i Słowackiego, 4,5% - Tkaczy Śląskich, Aleję Wojska Polskiego – 3,7%, oraz ulicę Piastowską - 3,5%.

Tabela 50. Miejsce zamieszkania (dzielnica)

Ulica	Procent
Brak odpowiedzi	9,0%
ul. Kościuszki	8,9%
ul. Cicha	6,1%
ul. Słowackiego	6,1%
ul. Tkaczy Śląskich	4,5%
Al. Wojska Polskiego	3,7%
ul. Piastowska	3,5%
Ptaszków	3,0%
ul. Cisowa	2,3%
Plac Wolności	2,2%
ul. Baczyńskiego	2,2%
ul. Lubawska	2,2%
ul. Marii Curie - Skłodowskiej	2,1%
ul. Broniewskiego	2,0%
ul. Wałbrzyska	1,9%
Ul. Jana Pawła II	1,8%
ul. Bohaterów Getta	1,7%
ul. Stefana Okrzei	1,7%
ul. Legnicka	1,6%
ul. Wałbrzyska	1,6%
ul. Traugutta	1,6%
ul. Małgorzaty Fornalskiej	1,5%
Osiedle Antonówka	1,4%
ul. Katowicka	1,4%
ul. Mickiewicza	1,4%

ul. Ogrodowa	1,4%
ul. Szkolna	1,4%
ul. Cegelniana	1,1%
ul. Słowiańska	1,1%
ul. Waryńskiego	1,1%
ul. Wiejska	1,1%
ul. Towarowa	1,1%
ul. T. Kościuszki	1,1%
ul. Waryńskiego	1,1%
ul. Fabryczna	0,9%
ul. Jeleniogórska	0,9%
ul. Księcia Bolka I	0,9%
ul. Nadrzeczna	0,8%
ul. Lipowa	0,8%
ul. Konopnickiej	0,8%
ul. Śląska	0,8%
ul. Wiejska	0,8%
Al. Wolności	0,6%
ul. Jasna	0,6%
ul. Lompy	0,6%
ul. Mostowa	0,6%
ul. Karola Miarki	0,6%
ul. Korczaka	0,5%
Plac Grunwaldzki	0,5%
ul. Sportowa	0,5%
ul. Piotrkowska	0,5%
ul. Browarowa	0,3%
ul. Rybia	0,3%
ul. Wrzosowa	0,3%
ul. Baczyńskiego	0,3%
ul. Żeromskiego	0,3%
ul. Dworcowa	0,3%
ul. Kilińskiego	0,3%
ul. Parkowa	0,3%

2. Wyniki badania

Postulowane obszary rewitalizacji na terenie miejscowości Kamienna Góra

Pierwsza część badania miała na celu ukazanie obszarów miasta, które zdaniem mieszkańców, powinny zostać zrewitalizowane. Respondenci mogli wskazać trzy obszary, które w ich opinii powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji. Tabele poniżej przedstawiają łączną liczbę odpowiedzi badanych, wyrażoną w procentach. Zestawienie najczęściej podawanych obszarów przedstawione zostało w tabeli nr 2. Uzupełnieniem tabeli 2 jest tabela nr 3. Najczęściej podawanymi przez badanych obszarami był: Zalew (ośrodek wypoczynkowy) – 56% wskazań, Centrum miasta/rynek – 12,4%, Dworzec PKP (2,5%).

Tabela 51. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji

Obszar	Procent
Zalew (ośrodek wypoczynkowy)	56,0%
Centrum miasta/rynek	12,4%
Brak odpowiedzi	5,8%
Dworzec PKP	2,5%
Ruiny zamku	2,1%
Zakłady Kamodex	2,1%
Plac Wolności	1,7%
Góra Parkowa	1,7%
ul. Małgorzaty Fornalskiej	1,7%
Ogródki działkowe	1,2%

Tabela 52. Lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji

Lp.	Obszar	Procent
1	Zalew (ośrodek wypoczynkowy)	56,0%
2	Centrum miasta/rynek	12,4%
3	Brak odpowiedzi	5,8%
4	Dworzec PKP	2,5%
5	Ruiny zamku	2,1%
6	Zakłady Kamodex	2,1%
7	Plac Wolności	1,7%
8	Góra Parkowa	1,7%
9	ul. Małgorzaty Fornalskiej	1,7%
10	Ogródki działkowe	1,2%
11	Aleja Wojska Polskiego	1,2%
12	ul. Wojska Polskiego	1,1%
13	Tereny linii kolejowych	0,9%
14	Ścieżki dla rowerzystów	0,9%

15	Place zabaw	0,9%
16	Kino Szarotka	0,8%
17	ul. Marii Skłodowskiej Curie	0,6%
18	Okolice Kamiennej Góry	0,6%
19	Armii Krajowej	0,6%
20	ul. Wiejska	0,6%
21	ul. Browarowa	0,6%
22	ul. Katowicka	0,6%
23	Osiedle Antonówka	0,5%
24	ul. Kościuszki	0,5%
25	Mały stadion- boisko ul. Ściegiennego	0,3%
26	Osiedle Krzeszowskie	0,3%
27	Budynek DRS Kamienna Góra	0,3%
28	Budynki koło Arado	0,3%
29	ul. Jeleniogórska	0,3%
30	Bohaterów Getta	0,3%
31	ul. Lompy	0,3%
32	ul. Wojska Polskiego	0,3%

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie jednego miejsca, które ich zdaniem w pierwszej kolejności należy poddać procesowi rewitalizacji. Obszary wskazane przez badanych w pierwszym jak i drugim pytaniu są do siebie zbliżone. Zdaniem ankietowanych obszarami wymagającymi rewitalizacji w pierwszej kolejności jest: Zalew (ośrodek wypoczynkowy, plaża) – 60,7%, Centrum miasta/rynek – 9,3%, Dworzec PKP – 3,4%.

Tabela 53. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności

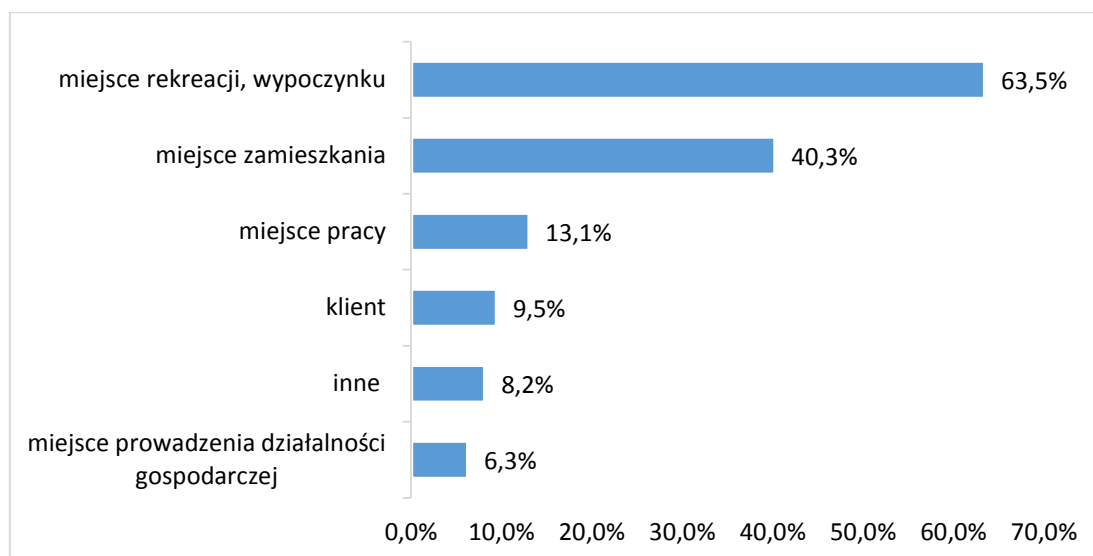
Obszar	Procent
Zalew (ośrodek wypoczynkowy, plaża)	60,7%
Centrum miasta/rynek	9,3%
Brak odpowiedzi	10,7%
Dworzec PKP	3,4%
Ruiny zamku	1,2%
Zakłady Kamodex	0,6%
Plac Wolności	0,3%
Góra Parkowa	0,6%
ul. Małgorzaty Fornalskiej	1,1%
Ogródki działkowe	0,6%

Tabela 54. Obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności

Lp.	Obszar	Procent
1	Zalew (ośrodek wypoczynkowy, plaża)	60,7%
2	Centrum miasta/rynek	9,3%
3	Brak odpowiedzi	10,7%
4	Dworzec PKP	3,4%
5	Ruiny zamku	1,2%
6	Zakłady Kamodex	0,6%
7	Plac Wolności	0,3%
8	Góra Parkowa	0,6%
9	ul. Małgorzaty Fornalskiej	1,1%
10	Ogródki działkowe	0,6%
11	Ptaszków	0,5%
12	ul. Wojska Polskiego	0,9%
13	Tereny linii kolejowych	1,1%
14	Ścieżki dla rowerzystów	1,4%
15	Place zabaw	0,9%
16	Kino Szarotka	0,6%
17	ul. Marii Skłodowskiej Curie	0,9%
18	Armii Krajowej	0,3%
19	ul. Wiejska	1,4%
20	ul. Browarowa	0,3%
21	ul. Katowicka	0,6%
22	Osiedle Antonówka	0,3%
23	Bohaterów Getta	0,6%
24	ul. Lompy	0,3%
25	ul. Wojska Polskiego	0,3%
26	ul. Kościuszki	0,5%
27	Stary basen	0,6%

Respondenci określili także, swój związek z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji. Respondenci w 63,5% przypadków odpowiedzieli, iż jest to miejsce ich rekreacji/wypoczynku, dla 40,3% miejsce zamieszkania. Miejsce pracy stanowiło 13,1% odpowiedzi oraz bycie klientem 9,5%. Wśród pozostałych czynników znalazło się także miejsce prowadzenia własnej działalności gospodarczej (6,3%). Pozostała część odpowiedzi (8,2%) wskazywała na to, iż miejsce, które respondenci wskazali jako pierwsze, które należy poddać procesowi rewitalizacji jest miejscem gdzie odwiedzają krewnych oraz znajomych, robią tam zakupy lub mieszkali tam wcześniej.

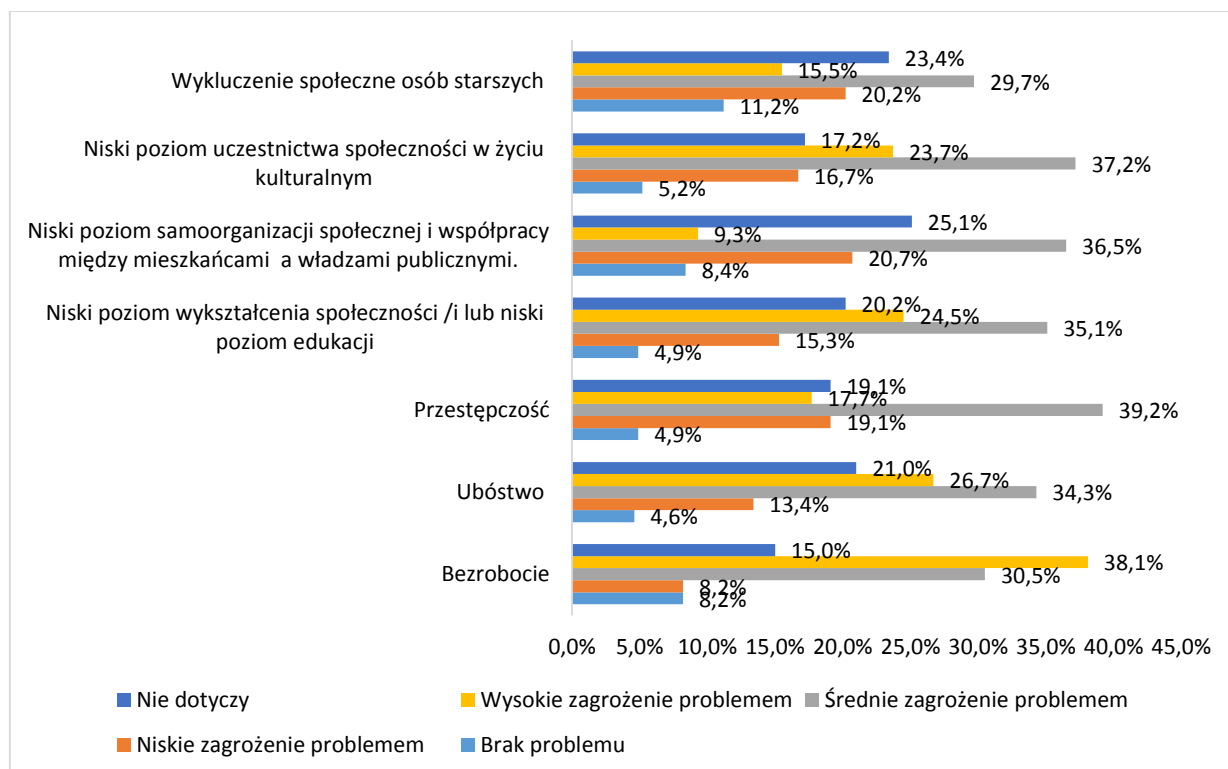
Wykres 24. Związek respondentów z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji

Negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji

W dalszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zagrożenia negatywnymi zjawiskami społecznymi na wskazanym przez nich obszarze rewitalizacji. Najwięcej badanych (38,1%) podało, iż wysokie zagrożenie stanowi bezrobocie, ubóstwo (26,7%), niski poziom wykształcenia społeczności/ lub niski poziom edukacji (24,5%) oraz niski poziom uczestnictwa społeczności w życiu kulturalnym (23,7%).

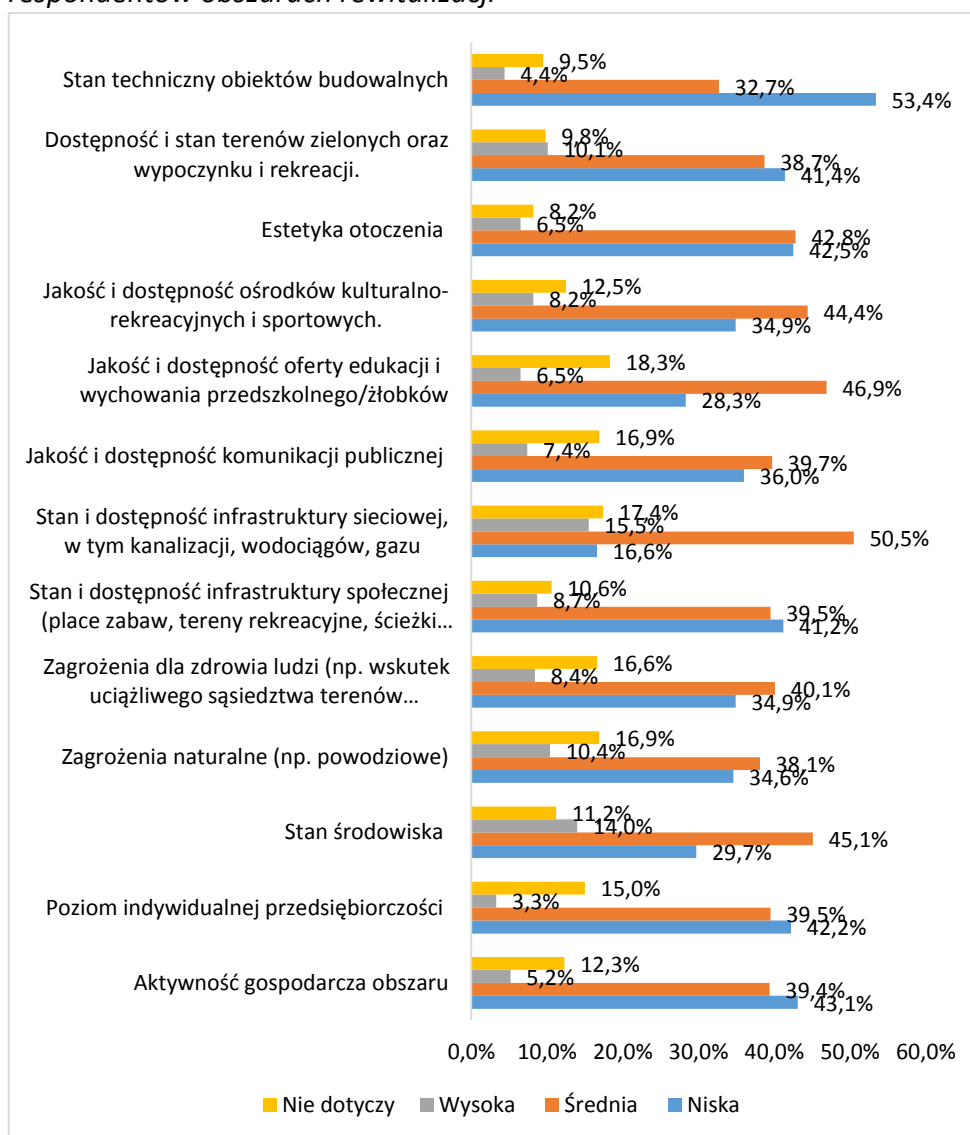
Wykres 25. Negatywne zjawiska społeczne występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji podziale na natężenie problemu

Elementy związane z jakością życia na obszarze rewitalizacji

W kolejnej części badania respondenci zostali poproszeni o wypowiedzenie się na temat różnych elementów związanych z jakością życia na wskazanym przez nich obszarze rewitalizacji. Respondenci oceniali je na skali od 1 do 3, gdzie 1 oznaczało ocenę niską, 2 ocenę średnią, a 3 ocenę wysoką. Wykres poniżej przedstawia pełny rozkład odpowiedzi dla każdego z analizowanych elementów. Najwięcej respondentów ocenę niską wystawiło stanu technicznemu obiektów budowlanych (53,4%), aktywności gospodarczej obszaru (43,1%), estetyce otoczenia (42,5%), poziomowi indywidualnej przedsiębiorczości (42,2%).

Wykres 26. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji

Pożądane efekty rewitalizacji

W dalszej części badania respondenci zostali poproszeni o podanie działań jakie powinny zostać zrealizowane w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów miasta. Każdy ankietowany mógł wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

Najczęściej podawanymi przez badanych odpowiedziami były: tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji (32,2%), przyciągnięcie inwestorów (31,3%), poprawa stanu dróg i chodników oraz budowa ścieżek rowerowych (30,8%), remonty i renowacje budynków (29,4%).

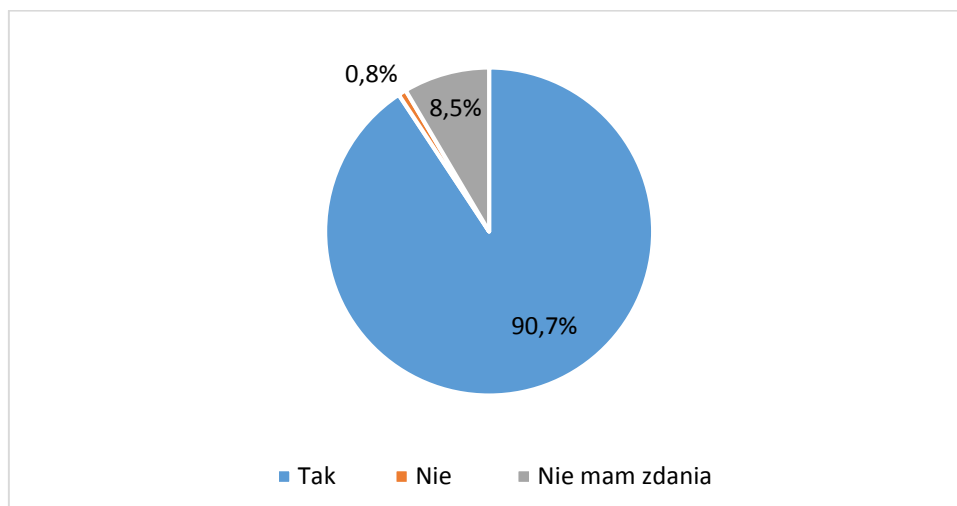
Wykres 27. Efekty, jakie zdaniem respondentów powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów

Istotność problemu rewitalizacji

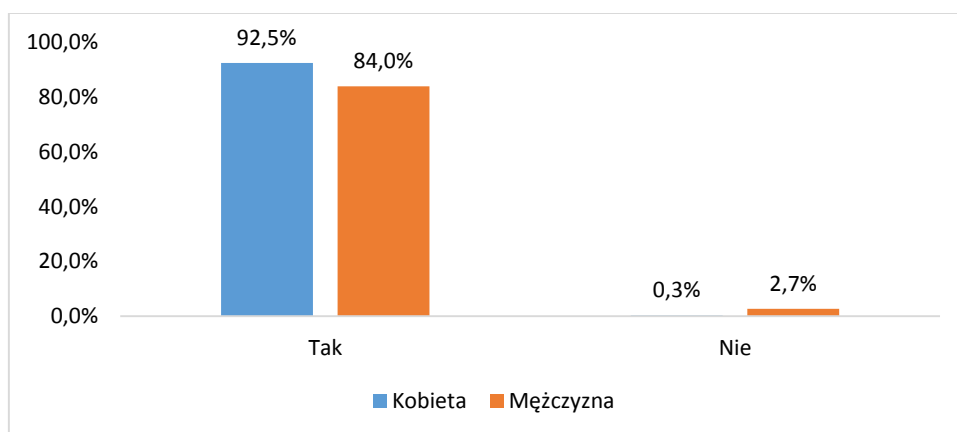
W końcowej części badania respondentów zapytano o to czy uważają, iż kwestia rewitalizacji jest ważna dla ich miasta. Zdecydowana większość, bo 90,7% ankietowanych odpowiedziała, iż problemem rewitalizacji jest ważny dla ich miasta. Tylko 0,8% respondentów uznało, że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta a 8,5% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 28. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta?

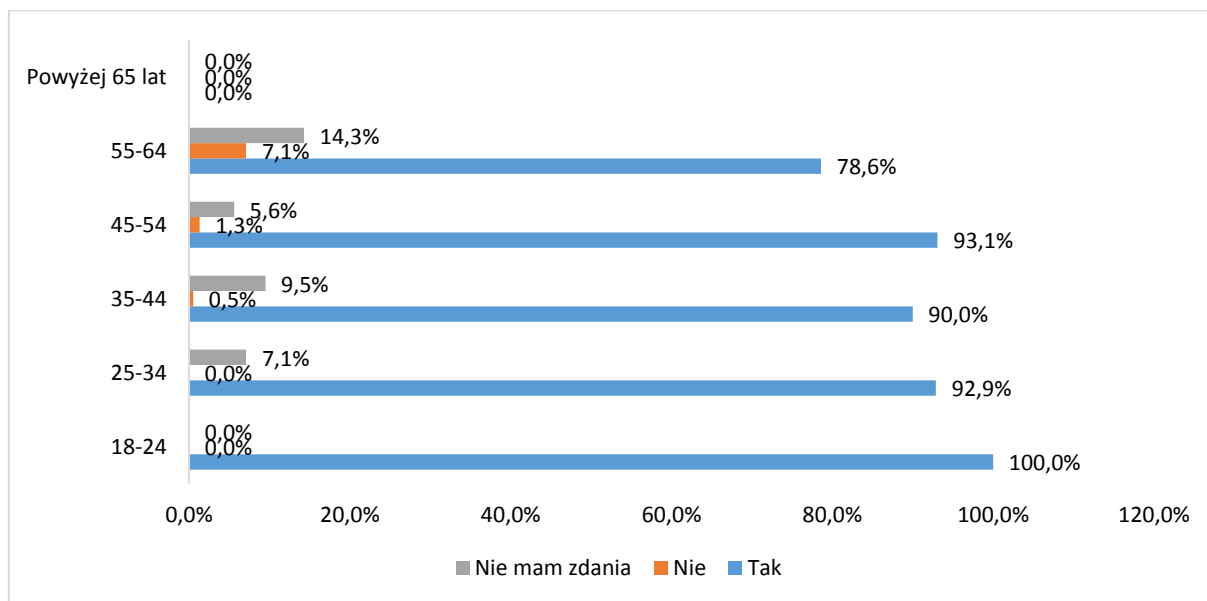
Jeżeli chodzi o rozkład tego pytania ze względu na płeć to można stwierdzić, iż o 8,5% więcej kobiet niż mężczyzn uważa, iż proces rewitalizacji jest potrzebny dla miasta. Można więc uznać, iż płeć w niewielkim stopniu wpływa na postrzeganie tego, czy problem rewitalizacji jest istotny dla miasta.

Wykres 29. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta? Podział ze względu na płeć

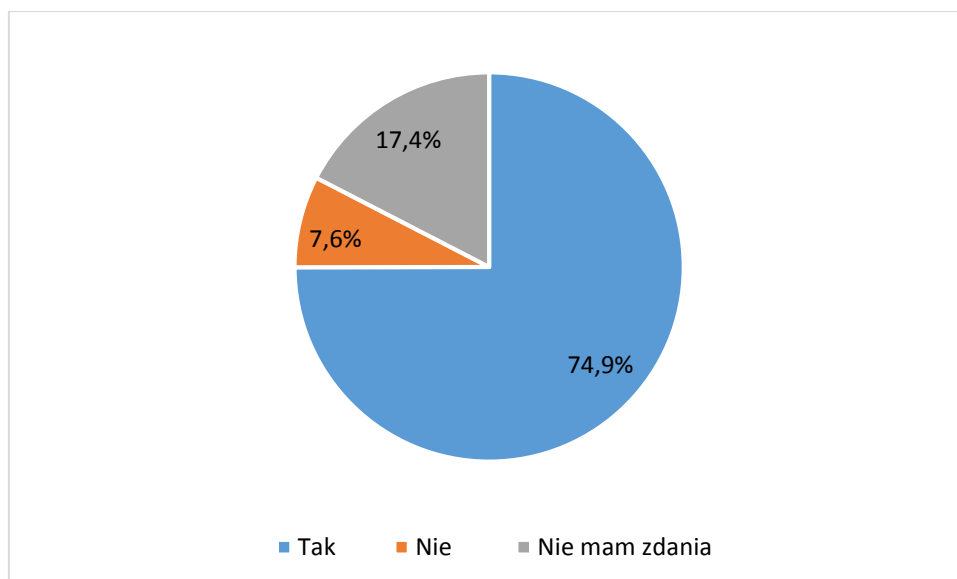
Analizując to pytanie pod kątem wieku można jednoznacznie stwierdzić, iż najwięcej najmłodszych osób (100,0%) oraz w przedziale wiekowym 45-54 lata (93,1%). Najmniejszy odsetek takiej odpowiedzi znalazł się wśród grupy respondentów w wieku 55- 64 lata (78,6%). Wśród tych osób najwięcej badanych wskazało również, iż w ich mniemaniu proces rewitalizacji nie jest istotny dla miasta (7,1%).

Wykres 30. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta? Podział ze względu na wiek

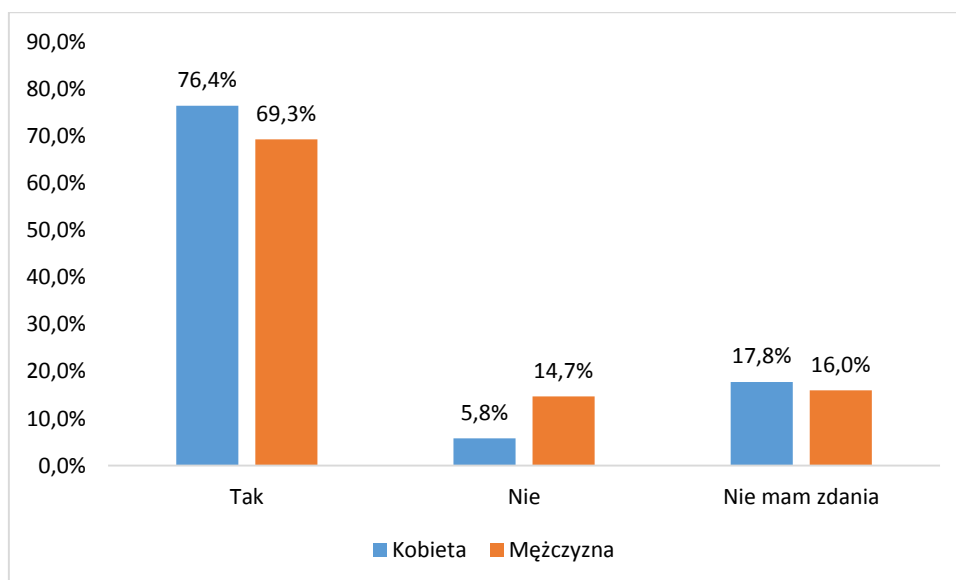
Ostatnie pytanie dotyczyło, tego czy problem rewitalizacji jest ważny dla mieszkańców osobiście. Na to pytanie 74,9% badanych odpowiedziało twierdząco. Dla 7,6% problem rewitalizacji osobiście nie jest ważny, 17,4% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 31. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?

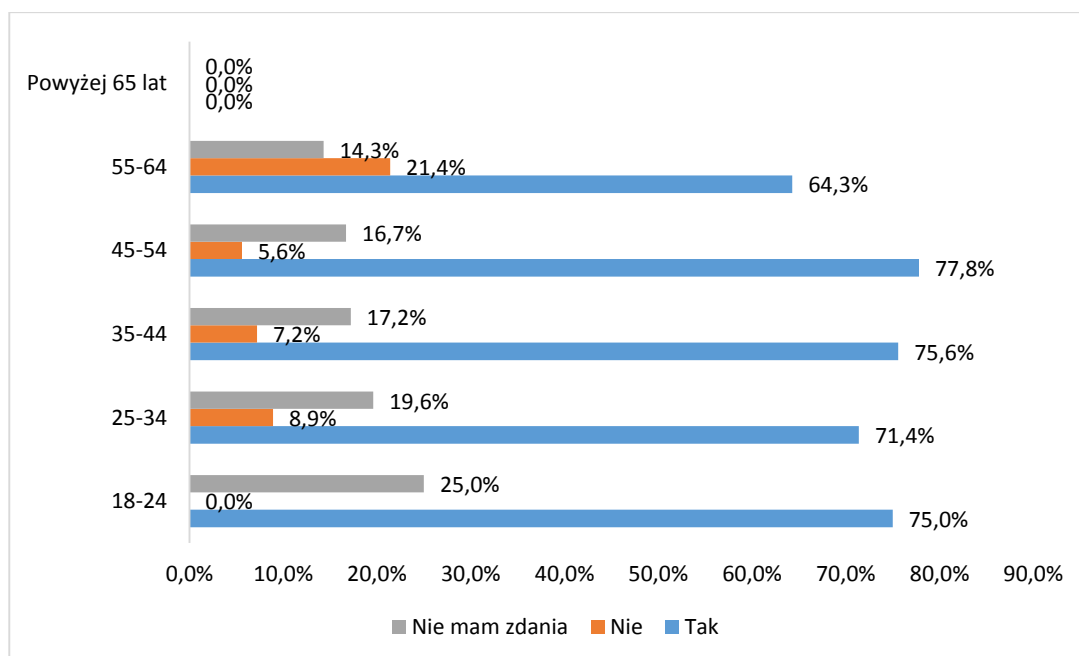
Jeżeli chodzi o rozkład tego pytania ze względu na płeć to można zauważyć, iż dla mężczyzn problem rewitalizacji osobiście jest nieco bardziej ważny niż dla kobiet

Wykres 32. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? Podział ze względu na płeć

Analizując to pytanie pod kątem wieku można stwierdzić, iż w gronie respondentów w przedziale wiekowym 45- 54 lata znalazło się najwięcej osób, dla których rewitalizacja jest osobiście ważna (77,8%). Najmniej istotne znaczenie rewitalizacja ludzi w kategorii wiekowej 55-64 lata (21,4% odpowiedzi negatywnych).

Wykres 33. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? Podział ze względu na wiek

Spis map, tabel i wykresów

Mapa 1. Podział administracyjny województwa dolnośląskiego na powiaty	51
Mapa 2. Podział administracyjny na gminy powiatu kamiennogórskiego	51
Mapa 3. Podział miasta na strefy	84
Mapa 4. Obszar rewitalizacji w Kamiennej Górze	93
Tabela 1. Współczynnik feminizacji.....	11
Tabela 2. Ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności	11
Tabela 3. Ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności	12
Tabela 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	12
Tabela 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego	14
Tabela 6. Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców	16
Tabela 7. Saldo migracji.....	17
Tabela 8. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców	20
Tabela 9. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem.....	23
Tabela 10. Liczba osób, którym przyznano świadczenia społeczne z podziałem na wiek oraz powód w 2015 roku	24
Tabela 11. Rodzaj i liczba popełnionych przestępstw w Kamiennej Górze w 2014 roku.....	29
Tabela 12. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców.....	31
Tabela 13. Wskaźniki sfery społecznej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju	32
Tabela 14. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 ludności w latach 2010 - 2014	34
Tabela 15. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców.....	35
Tabela 16. Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	35
Tabela 17. Wskaźniki sfery gospodarczej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju	38
Tabela 18. Grunty zabudowane i zurbanizowane – odsetek terenów mieszkalnych	46
Tabela 19. Odsetek terenów przemysłowych – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	47
Tabela 20. Odsetek terenów rekreacji i wypoczynku – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych ogółem w latach 2010-2014.....	47
Tabela 21. Wskaźniki sfery środowiskowej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju	49
Tabela 22. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców w latach 2010 – 2014	53
Tabela 23. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w latach 2010 - 2014.....	54
Tabela 24. Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na oddział (klasę)	55
Tabela 25. Liczba uczniów gimnazjum przypadających na 1 oddział (klasę) w latach 2010 - 2014	56
Tabela 26. Liczba uczniów szkół ogólnokształcących dla młodzieży przypadających na oddział (klasę)	57
Tabela 27. Ludność na placówkę biblioteczną	60
Tabela 28. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców.....	60
Tabela 29. Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach.....	61
Tabela 30. Liczba zespołów artystycznych w latach 2011 - 2014.....	62
Tabela 31. Liczba zespołów artystycznych na 10 000 mieszkańców	63
Tabela 32. Liczba imprez artystycznych na 10 000 mieszkańców w latach 2011 - 2014	64
Tabela 33. Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	65

Tabela 34. Liczba członków klubów sportowych w latach 2010 – 2014	65
Tabela 35. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	66
Tabela 36. Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju	74
Tabela 37. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	76
Tabela 38. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	76
Tabela 39. Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	77
Tabela 40. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	78
Tabela 41. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	78
Tabela 42. Mieszkania na 1000 mieszkańców	79
Tabela 43. Wskaźniki sfery technicznej – Kamienna Góra na tle powiatu, województwa oraz kraju... ..	80
Tabela 44. Podział miasta na strefy	83
Tabela 45. Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Kamienniej Górze	85
Tabela 46. Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych	86
Tabela 47. Dane wyjściowe, które posłużyły do oceny koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Kamienniej Górze, wraz z transformacją liniową w przedziale 0-1	89
Tabela 48. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji	100
Tabela 49. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	141
Tabela 50. Miejsce zamieszkania (dzielnica)	158
Tabela 51. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji ..	160
Tabela 52. Lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji	160
Tabela 53. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności	161
Tabela 54. Obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności	162
Wykres 1. Ludność faktycznie w Kamienniej Górze w latach 2004 - 2014	10
Wykres 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych miasta Kamienna Góra	13
Wykres 3. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	14
Wykres 4. Zgony na 1000 mieszkańców	15
Wykres 5. Przyrost naturalny w Kamienniej Górze	15
Wykres 6. Małżeństwa zawarte w Kamienniej Górze	16
Wykres 7. Saldo migracji w Kamienniej Górze	17
Wykres 8. Saldo migracji zagranicznych w Kamienniej Górze na 1000 mieszkańców	18
Wykres 9. Bezrobotni zarejestrowani ogółem w Kamienniej Górze	19
Wykres 10. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)	19
Wykres 11. Pracujący ogółem w Kamienniej Górze	20
Wykres 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Kamienniej Górze	22
Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Kamienniej Górze	22
Wykres 14. Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców Kamienniej Góry	36
Wykres 15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku	37
Wykres 16. Odpady zmieszane na 1 mieszkańca w kg w latach 2010-2014	48
Wykres 17. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych w Gminie Kamienna Góra	55

Wykres 18. Uczniowie i absolwenci szkół gimnazjalnych w Kamiennej Górze	56
Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół ogólnokształcących w Kamiennej Górze	57
Wykres 20. Liczba imprez artystycznych w Kamiennej Górze.....	63
Wykres 21. Płeć respondentów.....	157
Wykres 22. Wiek respondentów	157
Wykres 23. Wykształcenie respondentów	158
Wykres 24. Związek respondentów z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji	163
Wykres 25. Negatywne zjawiska społeczne występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji podziale na natężenie problemu.....	163
Wykres 26. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji.....	164
Wykres 27. Efekty, jakie zdaniem respondentów powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów.....	165
Wykres 28. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta?	166
Wykres 29. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta? Podział ze względu na płeć.....	166
Wykres 30. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta? Podział ze względu na wiek	167
Wykres 31. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?	167
Wykres 32. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? Podział ze względu na płeć	168
Wykres 33. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? Podział ze względu na wiek	168
 Fot. 1. Kamienice przy Placu Wolności w Kamiennej Górze.....	94
Fot. 2. Kamienice przy ulicy Mickiewicza w Kamiennej Górze	95
Fot. 3. Obiekt mieszkalny przy ulicy Karola Miarki.....	95
Fot. 4. Budynki przy ulicy Rybnej.....	96
Fot. 5. Niezagospodarowana przestrzeń śródmiejska przy Browarowej w Kamiennej Górze	96
Fot. 6. Niezagospodarowana przestrzeń śródmiejska przy Browarowej w Kamiennej Górze	97
Fot. 7. Zdewastowana przestrzeń pomiędzy budynkami oraz zdewastowany obiekt przy ulicy Młyńskiej	98
Fot. 8. Obiekty mieszkalne w okolicy skweru księcia Bolka II (ulica Ogrodowa, ul. Wojska Polskiego)	99